

BĂȘOTEȘTII
ȘI
POMÂRLĂ
(STUDIUL GENEALOGIC ȘI ISTORIC)

B 337788 (23)

DE

GH. GHIBĂNESCU

Profesor, membru corespondent al Academiei Române

IAȘI

VIAȚA ROMÎNEASCA S. A.

1929

⟨EDITURA CASEI ȘCOALELOR⟩

INSTITUTUL
NĂRĂ
CIVILIZĂRII
ROMANE

〈SURETE ȘI IZVOADE vol. XXIII〉

EDITURA
ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
BUCUREȘTI

PREDOSLOVIE

Intru proslăvirea numelui lui Anastasie Bașotă, care a dispus prin testamentul său din 25 Oct. 1869 înființarea unui institut academic la Pomârla, pentru fiii de săteni de pe moșiile sale : Pomârla, Șilișeu, Lișna, Popeni și Cucorăni, astăzi când s'au împlinit 50 de ani de la înființare (18 Febr. 1879), comitetul asociației foștilor elevi ai Institutului Bașotă, în unire cu direcția actuală a Liceului și în conglăsuire cu administrația Casei Școalelor, care de la 1906 a preluat pe a sa samă întreținerea Liceului Bașotean, a înțeles că cel mai bun omagiu jubilar, ce se poate aduce ilustrului testator este a se proslăvi prin o lucrare de istorie și genealogie, atât trecutul moșiei Pomârla, de care se leagă Institutul Bașotean, cât și istoricul neamului Bașotă, dintru urzita lui până la Anastasie Bașotă, ultimul vlăstar în linie bărbătească a acestei vechi și ilustre familii.

La adresa ce mi s'a trimis în scris de către Președintele acestei asociații, dl. dr. I. Popescu, fostul meu elev din seria lui 1890, și fost elev al Liceului Bașotă și înainte de a veni la Școala normală și după ce a absolvit școala normală „Vasile Lupu“, după o cercetare a izvoarelor scrise și inedite, am răspuns că-mi pot lua asupra-mi sarcina de a le scrie : a) o istorie a evoluțiunii proprietății pe moșia Pomârla. b) Un studiu genealogic al familiei Bașotă dintru începuturile sale ; înălțările și scăderile acestei familii prin membrii săi. c) Istoricul epitropiei averii Bașotești, care a izbutit să descurce toate afacerile materiale ale succesiunii Bașotă, și a pus începuturile liceului Bașotean, până la 1906, când se preia de minister conducerea și întreținerea acestui institut.

Intru aducerea la îndeplinire a acestui deziderat al comitetului asociației foștilor absolvenți, nu era lucru ușor. Ști-

rile despre Bașotești sânt și puține și împrăștiate în multe și variate publicațiuni de documente. Două izvoare mai prețioase și mai bogate în date mi-au stat la îndemână: Studiile și documentele d-lui N. Iorga în cele 25 volume, și Ispisoacele și Zapisesele mele în actele moșiei Epitropiei sf. Spiridon din Iași, anume Bodești de la Neamț, în care apar Bașoteștii cătră sfârșitul secl. XVI-a. Dar cea mai veche știre am căpătat-o în bogata arhivă de la Stânca Roznovanului, unde am găsit uricul lui Manoil Bașotă din 1427. Legând știre de știre din documentele publicate și nepublicate, mai ales din bogata mea colecție în manuscript Suretele și Izvoadele, din care azi am 64 volume mari legate, am putut da cea întâi spiță genealogică, cărpind pe ici pe colea filiațiunile după indicii verosimile, pentru a putea citi și tălmăci sufletul ultimului Bașotă-Anastasiu logofătul și donatorul — din șiraoa lungă a înaintașilor săi, căci ele sunt o verigă vie din lungul șir al Bașoteștilor, cari au trăit viața pământului țării și a statului, rădicând treptele puterii, sporind lucrul moral și religios al țării prin nenumărate ctitorii de biserici, căci numai la lumina istoriei unei familii întregi de sute de ani citești tălmăcirea unor stări sufletești, ce pornesc din cutele inconștiente ale sufletului, pentru a lăsa în amintirea contemporanilor acea nedumerire, acea îndoială, că n'a putut porni din sufletul lui înfăptuirea unor năzuinți așa de nobite, căci cel mai adesea contemporanul vede în om relativul, și nu poate cuprinde generalul.

Acum când se împlinesc 50 de ani de viață a Liceului Bașotean, noi cari am cetit și notat toate broșurile scoase în cursul timpului asupra proceselor deschise de cei interesați și a ponegririlor aruncate asupra sufletului lui Anastasiu Bașotă, e locul a pune jos tot bagajul pasional și interesat al vremii a prinde din Anastasiu Bașotă numai sufletul său, numai gândul lui cel ales, numai vroința lui stăpânită de simțirea altruistă și de gândul de sporire a bunului națiunii prin școală, prin cultură.

„Fiind că prin cultură și învățătură omul poate numai deveni util societății, pentru că numai prin lumină poate osebi căile rătăcite de acele, care conduc la adevărata cunoștință a binelui și a răului, regulez .....să se înființeze pe moșia mea Pomârla un institut Academic cu titlul „Institutul Anastasiu

Başotă“ ; așa glăsuește art. 9 din testamentul său. Dacă Anastasie Başotă ar fi formulat acest postulat cultural, dar n'ar fi lăsat un ban pentru opera sa culturală, ei simple legate băneşti temporare prin caracterul lor, s'ar fi evaporat postulatul său, ca al atâtor altor teoreticieni, cari de şi formulează teza, nu pot însă dispune nimic întru realizarea acestui postulat.

Anastusie Başotă a ştiut să îmbine credinţa cu fapta — act de voinţă — căci el ca om religios ştia că „credinţa fără fapte bune moartă iaste“. El face parte din generaţia, care a văzut cu ochii şi a pătit de ruperea Moldovei în două, Moldova din a dreapta şi din a stânga Prutului, după cum tatăl său a văzut cu ochii şi a pătit de răpirea Bucovinei. Ioniţă Başotă era tânăr de 15 ani, când a văzut la Iaşi rătezându-se capul voevodului Grigore Alexandru Ghica. S'a cutremurat şi s'a îngrozit ţara, iar interesele lui au pătit din îngustimea Moldovei în partea de nord, tocmai pe unde venia Pomârla lui.

Ruperea Moldovei în trei a zguduit adânc generaţiunile lui Ioniţă şi Anastasie Başotă. Prutul cel blăstămat a rupt legăturile dintre tată şi fiu, pentru afacerile lor, căci tatăl dus de sentimentul, ce stăpânia pe atunci mare parte din boerimea timpului, a crezut că va duce mai bine supt oblăduirea Rusiei şi şi-a stabilit aşezările în Basarabia. Puterea Rusască l'a cinstit, l'a făcut cavaler al ordinului Sfintei Anna clasa II cu cordon la grumaz ; boerimea l'a ales de mareşal al ei ; iar fiul — Anastasie — a rămas de-a dreapta Prutului, chivernisindu-şi averile sale de pe tată şi de pe soţie, şi în această cinstire a muncii de la ţară, căci cu vâlva puterii zilei nu prea era în căutare, noi cată să ne explicăm fondul sufletului său de mare donator.

Nimic ca natura nu te dispune la gânduri bune ! În faţa a tot puterniciei naturei, în care credinciosul vede mâna lui Dumnezeu, omul se prosterne, îşi vede micimea şi nimicnicia sa, şi atunci încolţeşte în sufletul omului muritor ideia de mai bine, facerea de bine, nu pentru a-şi proslăvi în vecinicie trupul lui — un pumn de ţarină —, ci sufletul lui, căci natura îţi dă iluzia de un suflet, din a cărui fiinţă e şi sufletul omului. Ori pentru mântuirea acestui suflet de păcatele, ce trupul i le pune în spete, marele donator îşi închină toată agonisita vieţii sale întru înălţarea altora.

După cum omul din natură a supt ideia Dumnezeirei,

tot din natură a prins și dragostea de semenul său, căci bucuria unuia e bucuria tuturor, scârba unuia e scârba tuturor, și în această apropiere sufletească, umbra de avere ce o adună cineva, prin ajutorul mânei lui Dumnezeu, o închină bunului tuturor, căci prin munca tuturor s'a sporit avutul unuia, și prin dăruirea unuia se sporește bunul tuturor.

Așa îmi place să văd sufletul lui Anastasie Bașotă, care acum după 50 ani plutește în văzduh ca duh de-asupra satului, unde a trăit, deasupra așezământului de cultură, pe care l'a închinat tuturor spre sporul bunurilor lor, și ne prilejește nouă celor de azi să unim în cântece de proslăvire fapta lui măreață, demnă pilduire și celora, care vor fi chemați a se lua pe urmele lui.

Din raza de soare, din picătura de ploaie, din bătaia vântului, din fulgul de neaună, el a supt rodul muncii sale și a celor de pe moșiile sale; din aceiași rază de soare, din același strop de ploaie, din același vânt și fulg de neaună, el a

supt dragostea de șerbii pământului —săteanii lui— și lor le-a închinat agonisita muncii sale.

Ale tale dintru ale tale, ție aducem de toate și pentru toate; așa închee biserica imnul de proslăvire a Celui prea înalt!

Unitatea gândului întemeetorului institutului Anastasie Bașotă, plutește în gândul celor ce au avut parte de a fi elevi ai acestui institut. Nimic nu modelează mai mult sufletul unor generații de elevi de cât unitatea școlii, ce-au frecventat-o. Vedeți-i în societate: magistrați, doctori, avocați, ingineri, profesori, militari; ori care le-ar fi cariera, în toți umblă același suflet, sufletul școlii lor unitare, sufletul întemeetorului acestui institut, a lui Anastasie Bașotă.

* * *

Ca corolar al cunoașterii neamului Bașotă, am dat în partea a doua știri despre vechimea Pomârlei. Întru început a fost urzitor de sat acel popă Draghie din suta a XV-a. Povestea Pomârlei e la fel cu povestea mai a tuturor moșiilor din Moldova. Dacă omul — boer sau popă — a fost urzitorul vieții și prin meșteagurile Pomârlei; nu omul însă, ci terenul a fost acela, care a dat denumire locului. Și Dorohoiul e plin de asemenea denumiri topografice, după teren, nu după oameni: Prelipca, Trestiana, Broscăuți, Cobălele, Buhaiul, Pomârlea, etc.

Boerimea noastră veche, mai mult de țară, de moșie nu de slujbe, își are viața și istoria ei în legătură cu moșia. Atât știm de boerii vechi cât știm de moșiile lor; iar acolo unde știrile de oameni lipsesc, cunoștințele de moșie, ne lămuresc știrile de oameni, de stăpâni. Și cu cât știi ceti mai bine în istoria moșiilor, cu atâta știi mai bine despre oameni. Cam așa e cazul și cu Bașoteștii. Unde știrile de legătura generațiilor ne lipsesc, ne lămurim prin legăturile lor cu pământul.

Apoi de pământ se leagă toate obiceiurile, toate legile. În istoria unei moșii se refrânge istoria unei epoci: Cine va ceti cu atenție istoria Pomârlei, va cunoaște o samă de obiceiuri juridice și practice administrative, cum și va cunoaște felul transmiterii proprietății după rude, după răzeși, după amestecul statului în afacerile oamenilor, și după bătaia lui Dumnezeu; foamete, omoruri, înecuri, robiri, etc.

Cunoașterea pământului țării în evoluțiunile sale prin stăpânii lor, e a cunoaște sufletul neamului nostru pururi le-

gat de pământul țării. Iar boerimea țării va fi mai cinstită de noi cești de astăzi, când o vom cunoaște mai de aproape în raportul ei cu pământul. Această cunoaștere nu cere însă idei preconceptuate din partea cercetătorului. În istoria Pomârlei, noi n'am spus de cât adevărul istoric dedus din acte. Zăpisele și cărțile domnești au vorbit, noi n'am făcut alta de cât că le-am coordonat și tălmăcit! Fondul pasional al vremii nu l'am luat de cât ca exponent al cunoașterii adevărului.

* * *

Și acum ca încheiere. Eu care am închinat școalei publice 44 ani de muncă; eu care am închinat țării mele cea mai mare publicație de documente străvechi, în cele ale mele 23 volume de Surete și Izvoade, cum și în cele 10 volume de Ispisoace și Zăpise: cum și în cele 8 volume din „Ioan Neculce”; cum și în studiile mele din Arhiva, din revista Teodor Codrescu, din Uricarul lui T. Codrescu (vol. XVIII, XXIII și XXIV), cum să nu fiu adânc mulțămît că am avut prilej să ofer asociației elevilor Bașoteni râvna mea, munca mea, și să sporesc astfel cunoștințele istorice ale țării de sus, pe lângă cele două volume închinat, unul (vol. XII) Dorohoiului, altul (vol. XIV) Sendricenilor.

În acest ultim gând, mulțumesc inițiatorilor că mi-au dat fericit prilej de a înoda la cele XXII ale mele volume de Surete și Izvoade, până acum, pe acest al douăzeci și treilea volum, prin os adus țării mele, oamenilor săi mari, strămoșilor noștri mulți și mărunți, cari au udat glia strămoșească cu sudoarea frunții lor, au brăzdat cu ferul plugului de lemn brazda roditoare și ne a dat nouă sfântă moștenire, dragostea de țară, de neam și de oameni mari binefăcători ai neamului, între care Anastasie Bașotă crește în mărime, cu cât perspectiva istoriei va așterne mai mulți ani între el și noi.

Iași 1929 Iulie 5, zi Vineri, orele 12 din noapte.

Gh. Ghibănescu

I. FAMILIA BAȘOTĂ

1. *Vechimea familiei Bașotă.* Nu e ușor de a se afla începuturile unei familii, căci cel dintâi nume pomenit în actele timpului nu înseamnă că el e începătorul familiei, dar însemnările istorice despre cei dintâi, ne dau indicațiuni prețioase despre vechimea acestei familii. Așa e și cu *Bașoteștii*. Cel dintâi *Bașotă* - Manoil - apare în 1427 Dec. 4 (6936), când Vodă Alexandru cel Bun întărește mănăstirii Neamțului, cu hramul Înălțarea Domnului, dania ce i-a făcut-o Manoil Bașotă, un *sat uricit*, (оурючноє) anume *Bașoteanii*, (Bașотѣни)¹⁾.

Ca Manoil Bașot să zică că are satul Bașoteanii *uricit*, înseamnă că-și căpătase ori el de la Alexandru cel Bun, ori părinții săi de la domnii anteriori lui 1400, uricul pentru satul Bașoteanii.

A *urici* „да будетъ емоу оурик“ = să-i fie lui uric, era o expresie consacrată în vechile acte domnești, prin care Vodă dădea în deplină și pentru totdeauna (magh. örök) stăpânire asupra satului, moșiei sau locului, aceluia care ori l'a cumpărat cu ai săi *drepti și curați bani*, (правнн и питомнн пинѣзи) ori pentru slujbele (выслоуженіе) făcute domnului și țării, îl căpăta din osebita milă domnească (нашею особною милостію), ca moșie *donativă*.

Ca satul să aibă numele de *Bașotetani*, în 1427, nu înseamnă că Manoil Bașot l'a întemeiat, ci că ori tatăl său ori bunicul său au făcut primile așezări de case, căci numai după a doua sau a treia generație de stăpâni se dă numele satului în plural, după numele feciorilor sau nepoșilor primului stăpân. Întâi s'a zis în plural *urmașilor* primului proprietar, *Bașoteanii* și apoi după numărul așezărilor de case s'a trecut prin *metonimie* la așezări, și deci la satul format din casele urmașilor primului stăpân. Când se vorbește în vechile urice de primul stăpân, care nu avea încă sat, ci numai

1) Surete și Izvoade V. 110.

casa lui, se zicea „unde-i iaste casa lui“ (ГДЕ БИТЪ ДОМЪ ЕГО); iar dacă primul stăpân n'a putut da naștere la un sat, ci i-a rămas numai amintirea lui c'a trăit cu casa lui pe cutare vale, se zicea în urice: „unde a fost casa lui“, sau „unde a fost Husul“. (ГДЕ БИЛ ДОМЪ ЕГО, sau ГДЕ БИЛ ХУСЪ).

Așa și la Bașoteani, trebuie să-i punem începuturile cu cel puțin 60 de ani înainte de dania, ce o face Manoil Bașot către mănăstirea Neamțului. Deci așezarea satului *Bașoteani* cade cam tocmai odată cu descălecatul Moldovei—1352!

2. *Numele Bașotă*. Cuvântul *Bașot* face parte din o serie de nume patronimice apelative cu înțeles de filiațiune și diminutiv, special secl. XIV și XV, ca și alte sufixe străvechi, *șin, șa, ci, cea*, etc: *Mic—Micșa—Micșin—Micotă*; *Drag—Dragșea—Dragșin—Dragotă*; *Cap—Capșa, Capșea, Capotă*; *Toma—Tomșa—Tomșea, Cupco, Cupcici*, etc.

Sufixul acesta apelativ—*ot, otă*—nu-i străin nici Maramureșului, căci cam pe aceiași vreme la 1428 Noembrie 2, un Ion *Balotă* „Iwan filio Balothapap“ capătă o jumătate din o treime din Așa de mijloc de Iwan Hozui, fiul lui Vlad, iar o altă șesime de la Iwan, Tador, Coste, *Șandrin*, „*Micotă*“ (I. Mihaly. Doc. Maramureșene 273).

De altfel formațiunea numelor comune și proprii de sate și oameni cu sufixul *ot* și *otă* e foarte răspândită pe toată întinderea țării.

Iată o serie de nume comune cu sufixul *ot, otă* (G. Pascu. Sufixele românești. Buc. 1916, Nr. 274); *bobote* (sârb. бобот), *cârcotă* (sl. крѣк, крѣкот, таpage), *chicot* (pol. chych, chychat, rire), *chipotă, clòcot* (sl. клокотъ, bouiller), *clopot* (sl. клопотъ), *cùcută* (serb. кукуга), *fòrfotă* (gr. φαρφαρῶ?), *gròhot* (omon. grohăi), *hòrbotă* (pol. forbot, horbota), *pipotă* (sl. пипот), *ròbotă* (sl. работъ), *ròpot* (sl. ропотати), *șipot* (mgh. sip), *tròpot* (bul. тропотъ), *troscot* (mlr. трескотъ), *vâlvotă* (sl. влѣхѣхъ), *zgomot* (rus. гомонъ).

Cât despre *denumirile topografice*, ca un derivativ al vechilor *nume proprii*, cu tulpina apelativă, V. Bogrea ne dă nu mai puțin de 109 nume *proprii* apelative cu sufixul *ot, otă* (V. Bogrea „In amintirea lui Anastasie Bașotă cu prilejul desvâlririi bustului de la Pomârla“. Văleni de Munte 1916). Extragem din acea lungă listă cele mai cunoscute: *Albotă* (alb), *Arnotă* (mgh. arnăut), *Bălotă* (mgh. bál=Stângul), *Barbotă* (barbă), *Bărzotă* (Bărzul), *Bașotă*

«cuman baș»), *Bootă* (bou), *Bumbotă* (bumb), — *Calotă* (cal.), *Capotă* (cap), *Cașotă* (mag. caș), *Cârcotă* (Cârc), *Cocotă* (coc), *Coșotă* (mgh. *Kos* = țap, sl. *Košula* = cerva), — *Dobrotă* (Dobru), *Dragotă* (Drag), *Epotă* (iapă), — *Fumotă* (fum), — *Gerotă* (ger), *Hromotă* (sl. *хромъ* = schiop), — *Iapotă* (iapă), *Inotă* (in), *Jacotă* (jac), *Laiotă* (laiu, negru), *Leotă* (leu), *Lomotă* (sl. *ломъ*, locus paludosus), — *Maľotă* (sl. *маљъ* = paucitas), *Micotă* (mic), *Marotă* (mar), *Marcotă* (Marcu), *Nanotă* (Nan), *Neagotă* (Neag), *Omotă* (om), — *Palota* (Pál), *Pancota* (derbedeu), *Piscotă* (Piscu), *Probota*, — *Racotă* (rac), — *Sacotă* (Sac), *Siroată* (sl. *сиръ* = sărac), *Slipotă* (sl. *слипъ* = orb), *Sohotă* (Soh = uscat), *Șchiopotă* (schiop), *Șerbotă* (Șerbea), — *Țicotă* (țic, Țicău), — *Vacotă* (vacă), etc.

Alipirea sufixului *ot*, *otă* la atât de variate tulpine: latinești (cap.), maghiare (bál), slavone (drag), arată vechimea lui, din primul nostru amestec cu slavii, căci *от*, *отъ* este slavon, intrat întâi în cuvintele cu înțeles comun apelativ în starea lor integrală cu formațiunea pe terenul limbii slavone, pentru a-i da apoi o întrebuintare specifică românească întru a denumi filiațiunea și apoi denumiri topografice pe tot întinsul țării.

În cuvântul *Bașot*, *Bașotă*, avem netăgăduit sufixul *ot*, *otă*, alipit la o tulpină turanică, ar putea zice cineva că e turcească, dar cum istoricește înriurirea directă turcească apare în Moldova cu secl. XVI: după închinarea Moldovei: sau cel mai de vreme cu anul 1456, când Petru Vodă Aron cu marele său logofăt Mihail tratează pacea cu Turcii: și cetim cuvântul *peșcheș*, în orice caz nu putem vedea înriurirea directă turcească nici în numele *Bașotă* Manoil din 1427, nici în satul *Bașoteani*, care era deja format în acel an, după vechii săi stăpâni *Bașotă* de prin 1352, când nici pomeneală nu era de Turci în Moldova, cum nici în apa *Bașăului*. Prin urmare înriurirea turanică pentru a da poreclă la unii Moldoveni de baș, în loc de cap. trebuie privită că s'a putut face pe calea sudului Basarabean, prin Tatarii și Cumanii, cari au stăpânit Moldova de jos înainte de 1352, și chiar până la 1392, când Roman Vodă își întinse stăpânirea până la marea cea mare, și deci au putut atunci să trăiască în aceste părți de loc Moldoveni, cari să primească de la stăpânii lor Tatarii și Cumanii porecla de Baș, ei fiind de fapt numiți Cap, și după cum de la Cap am avut vechii boeri *Capotă*, de unde *Căpotesti* sat, și *Căpotescul* fiul lui Capotă, asemenea s'a luat moda sudului de a se

zice congenerului său *Baş*, cu aceeași metodă de formațiune: *Başotă*, *Bășoteani*, — *ba*, la aceeași tulpină cumano-tătărăscă *baş*, să se dea și alte sufixe apelative: *eani* în *Bășeani*¹⁾ ca în *Deleani*, din deal, în *Văleani*, din vale, în *Lungani* din Lungul, sau chiar sufixul maghiar *ău* în *Başău*, apă din ținutul Dorohoiului, ca în *Tarcău*, *Bacău*, *Tazlău*, *Ceahlău*, *Înău*, tău, birău, ceangău etc., a ceasta încă de prin secl. XII, cred.

Cuvântul *baş*, are mai multe înțelesuri în limba română, cu senzurile, ce Turcii le-au dat Balcanilor. a) *baş*,agio, change, (t. bâch, ngr. μίσσι). (Din Traista cu vorbe...) «bani cu *baş*», b) *baş* (t. bâch) tete, grand, premier, în vorbe ca *baş boer* (titlu cu care Ioniță Sandu Sturza Vodă a onorat pe T. Balș, ca recunoștință că i-a înlesnit venirea sa la domnie în 1822 Iulie 1, i-a dat titlu de *baş boer*, adică cel dintâi dintre boeri, primat; tot așa în *baş ciohodar*, *baş talhar*, *baş cioban*, *baş gelepi*, *baş Coste Arman*, *baş terziman*, *baş vechil*,²⁾ etc. Iar Hajdeu în Magnum etimologicum 2663, crede că *cucoș baş* sau *baş cocoș*, este «un épithète du coq qui chante le premier, qui annonce le premier le minuit»³⁾. În turcă cuvântul *baş* are o bogată întrebuintare în ar-

1) *Bășeani*, sat la Turia (sl. тѣръзъ = bivoli, taur), în județul Iași, e pomenit încă din secl. XV, când era stăpân unul Gavril. Cu ispisocul de la Ștefăniță Vodă din 7028 (1520), îl stăpânește fiica sa Maria, de la 1560 e stăpân fiul Maricăi, Avraam, de la Avraam satul trece la fiica sa Maria, cu fii săi Ionașcu și Dumitru, cari îl vând cu 50 taleri lui Petre comișel în 7115 (1607). (Ispisoace și Zapise 1, 2, 62, 141, 142).

2). În *bașardină*, (ital. bestardina). V. Bogrea vede o etimologie populară, fără să aibă întru câtva a face cu tulpina turanică *baş*. Aproximarea ce o face Bogrea cu țigănescul *başlo*, *başno*, sau turcescul *başlâ*, nu are a face cu *baş*, tete, ci cu turcescul *beș*, cînc, *beșli*, qui contient cînc (Iusuf).

3). În serbă cuvântul *baş* (ваш) însemnă *prora*, *ipsum*, *plene*; iar *bașa* (rom. Pașa) este un *beg*, ca Useiu *bașa*, Smail *bașa*; însemnă și свекра, *soceri*; *bașca* (вашка) însemnă hortus, grădina, *baștină*, solum natale; *bașca* (t. *bașca*, serb *вашка*, separatim); în sfârșit *bașova gradina* (вашока градина) pentru Balșova, Baoșeva, *Bașeva* = Ruine am Lago di Scutari). Faptul că în serbă grupul *el al* s'a vocalizat în *o* sau s'a elidat: Belgrad = *Beograd*, Balșova, = *Bașova*, ar urma ca să vedem în *Baş*, pe *Balș*, deci *Başotă* ar fi Balșotă, adică fiul lui Balș nu a lui Baș (cap). Iată o problemă pe care o las filologilor să o descurce, nu cu puțini sorți de izbândă.

mată: *binbaş* (bin = o mie), major, chef de bataillon, chef de mille soldats, *onbaş* (on, zece), caporal = întâiul peste zece, iar în *beşleagă* avem pe *başleğa*, principal, adică *primul agă*; iar în măsuri de lungime, pe lângă stânjeni şi palme, turcii ne-au dat pe *parmac* (t. parmak, doigt), şi la degetul *întăiu* sau cel mare i s'a zis *başparmac*, (greşit *palmac*).

Fiul lui *Baş* (cap), satul lui *Baş* (Băşeani, Băşoteani), pârăul lui *Baş* (Başău), iată unele din curiozităţile apelative ale secl. XIV, cel mai târziu. Se prea poate ca Tatarii sau chiar Cumanii, cari au stăpânit efectiv Moldova de jos câteva sute de ani, să fi dat la unii din supuşii lor Vlahi, poreclă pe limba lor de *baş* (cap), cum mai apoi Turcii au dat la unii români porecle de *ghiumuş* (t. ğumuş = argent), sau *Conduratu* (t. kundura = soulier), întocmai cum la nord, în părţile maramureşene, valahii au primit sute de porecle maghiare prin o vădită tendinţă de stat spre maghiarizare, ca *Balotă* (Stângaciul), *Aciu* (Lungul), *Heghediş* (Scripcariul), etc.

3. *Başoteştii în secol. XVI-a.* Pomenirea lui *Manuil Başotă* în 1427 este o indicaţiune că au fost cel puţin 2 generaţii înainte de el spre a da fiinţă satului *Başoteani*, în plural, cum şi că au urmat serii de alţi *Başoteşti* în tot secl. XV-a şi XVI-a, când cătră sfârşitul secl. pe la 1580, începe a se pomeni de alţi *Başoteşti* în legătură cu mersul proprietăţii în satul *Bodeşti* pe Cracău, deci spre Neamţ.

Başoteştii în *Bodeşti*, stau în strânsă legătură cu neamul lui *Ciolpan*¹⁾, boeri cunoscuţi în secl. XV-a şi al XVI, şi în adevăr cătră 1500 *Şandru*, parcalabul de Roman, care e un *Ciolpan*, capătă de la Stefan Voievod moşia *Bodeştii pe Cracău*. Deci între *Başotă Manuel* din 1427 şi *Başotă Toader* din 1580, în satul *Bodeşti*, unde-i găsim apărând în secl. XVI-a, cătră sfârşit, se interpun *Ciolpăneştii* secl. XV şi XVI-a, *Şandru* parcalabul de Cetatea Nouă (Roman), a început prin a fi comis în 1479, ca să fie rădicat la rangul de parcalab de Novograd în 1491, unde rămâne până în 1507 supt Bogdan Vvod. *Şandru Ciolpan* avu de fiu pe *Gheorghe Ciolpan* şi o fată, care, — credem — a fost măritată după un *Başotă* — cel bătrân, de oarece urmaşii acestor doi descendenţi din *Şandru Ciolpan* stăpânesc fiecare pe câte o jumătate din *Bo-*

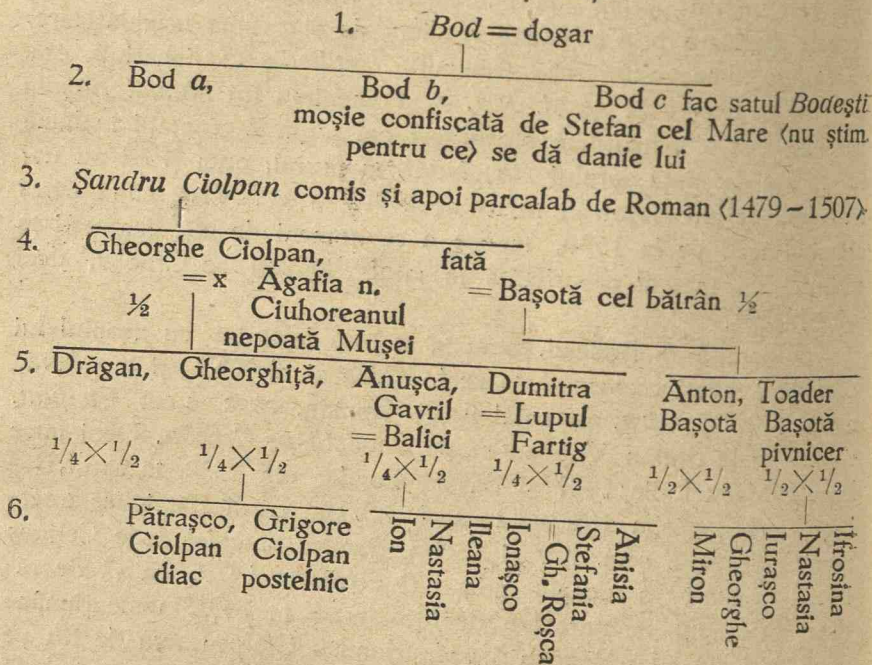
1). *Ciolpan* e turc. *çulb*, housse, haillon, şi *ban*, care arată persoana activă, ca în *derban*: portar, *bagban* (grădinar), *çulban* = cergar (cergă de cal).

dești'). Și anume: *Drăgan Ciolpan*, *Gheorghită Ciolpan*, *Anușca* și *Dumitra* stăpânesc o jumătate de sat de Bodești, iar *Toader* *Bașotă* pivnicerul și *Anton Bașotă* stăpânesc cea de a doua jumătate.

Un *Gheorghită Ciolpan* se găsește *diac* în 1579 (Surete II, 33). El se dă de fecior *Agafiei Ciolpăneasă*, nepot *Lupei Ciuhoreanul*, strănepot *Mușei*. Peste 8 ani se găsește un *Ciolpan* parcalab de Neamț în 7095 (Surete II, 325) care e *Drăgan Ciolpan*. Cred că acestui *Ciolpan* (Gheorghită) trebuie dat ca fiu *Patrașco Ciolpan* *diac* în 1599 (Surete II 18) pomenit și în 1630 (Surete II, 129). El cred că are de frate pe *Grigore Ciolpan* postelnic în 1615 (Surete II, 29).

Iată cum a curs proprietatea în Bodești:

Bodea se găsește în Oct. 1492 Oct. 26 stăpân în Sârbii pe *Slive* (prun) cu frații săi *Stan*, *Sima* și *Bogdan*, feciorii lui *Gramă*

1). *Bodeștii* e satul feciorilor lui *Bodea*, *Bod*. Cred că în cuvântul *bod* nu putem vedea o tulpină slavă, ci una maghiară, unde *bod* este *bodnar*, dogar, butnar, tonnelier, nu *bod* = surdul. Numele *Bodea* apare des în onomastica secl. XV-a.

(I. Bogdan Doc. Stef. II, 29). Un alt *Bodea* din Dumbrava cum-pără cu 40 zloți un loc în pustiu pe Bărzote de la Tatul în 1465 Dec. 8 (o. c. I, 113), Alți doi *Bodea* se găsesc stăpânind pe Prut în sus de târgul Sărății, și anume *Bodea Sârbul* de la Târgul Sărății în sus până spre Leova de astăzi, iar *Bodea Rumărul* stă-pânea alte seliște de la Bodea Sârbul în sus până spre Stănileşti de azi, aceasta în 1489 Mart 13 (o. c. I 375). Un alt *Bodea ploscarul* a fost bunul lui Oană, care vinde în 1502 Mart 14 satul Mileștii pe Sohului (Saca), unde a fost Milea Uliul (o. c. II, 207). De un *Bodești* pe Probota se vorbește în 1472 Aug. 19 (o. c. I, 171). În sfârșit între marii boeri ai lui Stefan Vodă apare un *Bodea* spatar de o dată în 1469/70, pentru a ajunge vornic între 1471 – 1476, și căruia îi urmează în vornicie Hrană, ca unul ce cade mort în bătălia de la Războeni, cu mulți alți boeri. Un *Bodea* se găsește parcalab de Iași în 1546, când se face prima încercare de mutare a Capitalei la Iași.

Am stăruit asupra acestui nume, căci nu e ceva obișnuit a găsi în satul *Dogarului* (Bod), ca stăpân vechiu pe un *Cergar* (cұлban), înrudit de aproape cu un *Bașotă* (Capotă)!

Cu anii 1580 (7088 Februar 5) știrile de Bașotești încep a se înmulți. Vlădica de Roman Eustatie dă zapis într'o pricină dintre Gheorghită și Drăgan Ciolpan frați și vărul lor Toader Bașotă pivnicerul. Gheorghită Ciolpan se împrumutase cu 402 zloți tătărăști de la Toader Bașotă, pentru care pune zălog părțile sale din Bodești, luându-și zi de soroc. La vadea n'a putut plăti banii, atunci T. Bașotă mai dă încă 300 zloți tătărăști și ia toate părțile lui Gheorghită Ciolpan din Bodești. Zapisul e iscălit de o samă de marturi, ca Miron șoltuzul de Roman, Lupul *diacul*, Maxin Bârbea și Isaia ieromonah ot Slatina, cărturariul timpului. Văzând atâtea mărturii Vlădica Eustatie scrie marelui logofăt, Lupului Stroici «când a veni Bașotă la dumneta să-i faci ispravă cu privilegiile de Ia domnie» adică să i se scoată ispisoc domnesc¹⁾. (Ispisodace și Zapise I, 1, 151.

După 2 ani Drăgan Ciolpan, fratele lui Gheorghită cu dreptul său de protimisire, ca frate, cere la divan ca să-i se dea înapoi

1). Marele logofăt era șeful cancelariei domnești, el era acela care parafa actul domnesc, și învăța pe diac să scrie actul: Domnul zicea în încheiere: gspdnu *cazal, reč, ori veleal* (a arătat, a zis, a poruncit), marele logofăt a *învățat* (ucil), diacul a *scris* (pisal).

moșia fratelui său, de oarece el a întors banii, dar Toader Bașotă pivnicerul nu vrea să-i dea moșia. De oarece la zi de soroc, Drăgan Ciolpan n'a fost venit, el pierde pâra, e dat rămas, iar Toader Bașotă se îndreaptă și pune *ferăe* în vistiariul domnesc (Isp. și Zapise I, 1, 159), aceasta în 7090 Mart 10 = 1582.

Drăgan Ciolpan nu se lasă bătut, și de și se pusese ferăe în visterie, ca să se închiză pâra, el reîncepe procesul în 7094 Oct. 9 (1585), iar Petru Vodă Șchiopul dă carte la mâna lui Drăgan Ciolpan că are drept să lepede cei 700 zloți tătărăști și să-și ia Bodeștii de la Toader Bașotă, căci dânsul era rudă mai aproape cu vânzătorul — ca frate — de cât lui T. Bașotă, care era văr cu vânzătorul. Se vede din acte că Drăgan Ciolpan era numai un ci-călit, căci la zi el nici n'a venit, nici banii nu i-a întors (Isp. și Zapise I, 1, 166, 168).

În vara aceluiași an — 7094 Iunie 29 (1586) Toader Bașotă cumpără cu 1000 zloți tătărăști toate părțile lui Gheorghită Ciolpan și din Bodești, și din *Dăncești*; și pentru a se apăra cu totul din-spre partea lui Drăgan Ciolpan, capătă o nouă carte domnească în 1591 April 20, de la Petru Vodă Șchiopul, în care se poruncește lămurit că Toader Bașotă biv pivnicer să-și ia toate părțile lui Gheorghită Ciolpan, din Bodești, iar semințenia lui Drăgan Ciolpan să aibă a se tocmire pentru alte sate (Isp. și Zapise I, 1, 200).

Cu aceste știri intrăm în plin secl. XVII-a.

Moșia Bodeștii o credem astfel împărțită în pragul secl. XVIII-a :

Bod are Bodeștii sat întreg					
Șandru Ciolpan parcalab de Roman 1500					
$\frac{1}{2}$ Gheorghe Ciolpan				$\frac{1}{2}$ fată = Bașotă bătrânul	
$\frac{1}{4}$ Anușca	$\frac{1}{4}$ Dumitra	$\frac{1}{4}$ Dragan	$\frac{1}{4}$ Gheorghită	Toader Bașotă = Anghelina	Anton Bașotă
au o pătrime din sat		T. Bașotă pivnicerul are 2 pătrimi din tot satul			are o pătrime din tot satul

4. *Bașoteștii în secl. XVII-a.* Știrile despre Bașotești se înmulțesc în acest veac, într-un cânt mai mulți membri rădică treptele

puterii, slujind domniei și țării ca vornici, hatmani și chiar vel logofeți, cum e Pătrașco Bașotă vel logofăt în primii ani ai domniei lui Vasile Lupul. Urmașii în zapisele lor cum și în cărțile de judecată își lămuresc driturile de proprietate, amintind de răstrămoșii lor, așa că în acest chip le putem face filiațiunea.

În acest secol Bașoteștii ridică treptele puterii, ajungând vornici, hatmani, parcalabi și chiar vel logofeți. Despre toți acești Bașotești avem bogate știri în actele timpului, fără însă a putea înjgheba o filiațiune perfect documentată, căci tocmai actele de această natură ne lipsesc, nefiind publicate zeci de mii de acte din secl. XVII-a, iar unele zăcând încă ascunse prin arhivele particulare.

Toată povestea Bașoteștilor se grupează în jurul urmașilor lui *Toader Bașotă* pivniceriu și a lui *Anton Bașotă*, amândoi stăpâni în Bodești, pe câte o pătrime, alături cu verii lor Ciolpănești. De la mersul proprietății în Bodești știm câte ceva despre Bașotești. Din faptul că ei stăpânesc câte o pătrime în Bodești îi bănuim a fi frați feciori bătrânului Bașotă, care a fost ginere Ciolpăneștilor.

Toader Bașotă pivniceriu, apoi postelnic, era mort în 1602. El stăpânise partea lui de moștenire — o pătrime — alături de frațele său *Apostol Bașotă* de la 1585 până la 1602, avându-și uricite părțile sale cu direse în regulă. Pârile pornite de vărul său *Drăgan Ciolpan* nu-i tulburase stăpânirea. Căci *Petru Vodă Schiopul* văzând că pârătul nu vine la divan, la zioa de soroc, l'a dat rămas din lege. 17 ani a stăpânit cu uric Toader Bașotă părțile sale din Bodești. Cum moare însă el — la 1602, bătrânul *Drăgan* cu feciorii săi și nepotul său de frate *Pătrașco Ciolpan* diacul, fiul lui *Ghiorghiu Ciolpan* și al *Agahiei* îi Ciolpăneasă, plecară din nou cu pâră la divan contra celor 3 feciori ai lui Toader Bașotă: *Miron Bașotă*, *Gheorghe Bașotă* și *Iurașco Bașotă* și cer de la domnie să întoarcă banii Bașoteștilor și să-și ia moșia. *Eremia Moghilă Vodă* judecă pricina în 7111 (1603) și zice în ispisocul său: «de 17 ani sânt satele uricite pe numele lui Toader Bașotă și cât timp acesta a fost viu nimene nu s'a arătat să-i întoarcă banii, nici să-i strice diresele, nici a-i radere cumpărătura». (Ispisoace 1, 2, 10). Ca urmare acestui proces cei 3 frați Bașotești se îndreaptă înaintea țegii și pun ferăe 28 zloți tătarăști în vistiariul domnesc.

a) *Miron Bașotă* aprodul. Pe temeiul acestei cărți domnești *Miron Bașotă* aprodul, fratele cel mai mare, își cumpără în Bo-

dești și Dăncești părțile lui Gavril Balici „din tot locul, din sat, din țarină, din fănațe, din muncel și din apă“ (Ispisoace 1, 2, 34), aceasta în 7112 Iunie 17 (1604), după un an și jumătate față cu uricul adus mai sus. Cum afluă rudele lui Gavril Balici, că el și-a înstrăinat ocina vânzându-o lui Miron Bașotă, și infuriati că fusese dați rămași la divanul lui Ieremia Vodă Movilă, se adună toți la un loc: *Pătrașco Ciolpan*, (*Patrașco*) *Bașotă* și *Lupul Balici*, urmașii lui Grig. Ciolpan, nepoții lui Gh. Ciolpan bătrânul și cerde la Vodă să-i azvârle banii lui Miron Bașotă și pare că Vodă le dă dreptate, căci scrie *răstit* lui Miron Bașotă: „*nu ți s'a căzut ție să cumperi ocină de la Gavril Balici; drept aceia să-ți iai banii îndărăpt și să nu mai ai treabă cu moșia lor*“; aceasta în 30 Iulie 7112 (1604), iar ca măsură generală zice aiurea: „au dreptul dmlor feciorii lui Ciolpan (Drăgan și Gheorghită) să întorcă banii la toți aceia, ce vor voi să mai cumpere și alte părți din Bodești „(Ispisoace 1, 2, 34, 36). Dar lucrurile se așează și în 7113 April 2 (1605), adică abia după 7 luni Gavril Balici bivstegar și cu fratele său Lupul Balici vând cu 30 taleri de argint toate părțile lor din Bodești și Dăncești aceluiași Miron Bașotă aprod, jumătate din a patra parte“ (Isp. 1, 2, 37). Ca martor iscălește în acest zapis și un alt Bașotă aprod, pe care eu îl cred a fi Pătrașcu, văr cu cumpărătorii.

Dacă din actele de stăpânire iese că Toader Bașotă a avut numai trei feciori, pe Miron, pe Iurașcu și pe Gheorghe Bașotă, după pomelnicul Bisericanilor, unde Toader Bașotă e ctitor și donator se mai adaugă aceste nume: *Nastasia* și *Eufrosina*, și că numele lor a tuturor se pomenia la 11 Octombr în ziua de sf. Apostol Fili,“ (Uricar XXIII, 337). Unind aceste date ar ieși a această filiațiune:

Toader Bașot postelnic
= Anghelina

Miron,	Gheorghe,	Nastasia,	Iurașcu,	Ifrosina,	Mărica
Bașot	Bașot		Bașot		= Miron clucerul

Toți aceștia fac 5 chilii la mănăstire, dau 18 boi, 8 vaci și o trăsură cu 4 cai.

Tot în pomelnicul Bisericanilor cetim știri despre Gavril Ba-

lici și ai lui, că ar fi dat mănăstirii mai mulți stupi (Uricar XXIII, 347), și că ar fi avut acești urmași: *Ioan Balici, Nastasia, Ileana, Stefania cu Gh. Roșca și Anisia*“.

b) *Gheorghe Bașotă visternicul*. Al doilea fecior a lui Toader Bașotă pivnicerul. El ținea în căsătorie pe Nastasia (Pomelnicul Bisericanilor, Uricar XXIII, 317). El e aprod în 7118 (Surete XX, 182, 187), apoi cămăraș între 1610—1617 (Iorga Documente XI, 92, 276); ajunge medelnicer între 1625—1630. Ca medelnicer dă zapis de mărturie cum Toma postelnicul al doilea cumpără de la Nichita din Sărbi 7 pământuri în Bodești (Isp. I, 2, 173, 220), tot ca medelnicer e martor pentru Nichita Moțoc în 7134 Dec. 20 (Isp. I, 2, 777); tot medelnicer este și în 7138 (1630). (Isp. II, 1, 55, 62). În 1630 Ghenar 25 Gheorghe Bașotă iscălește ca visternic, când ia parte la împărțala averilor dintre frații Cantacuzinești: *Iordachi și Toma*. (Isp. I, 2, 216); are misiune la Brașov (N. Iorga Doc. IV, 76) iscălește ca biv visternic în 7146 (Isp. II, 1, 158); Surete IX, 110, 121). În 7138 Mart 28 (1630) visternicul Gh. Bașotă împreună cu fratele său Iurașco Bașotă, vornic de gloată cumpără cu 165 ughi și 390 taleri toate părțile lui Ilie Udrea, a lui Ionașco Capotă, a lui Ifrim și Vasilian Ciolpan din Porcești (Isp. I, 1, 223), II, 1, 63, 65, 66). În 7146 Mart 18 (1638) când se iscă procesul pentru Porcești, între Iurașco de Porcești și ai lui, se judecă pâră între *cneaghina* lui *Gheorghe Bașotă biv visternic* și cu nepotul ei de cumnată Toma Cantacuzino, marele stolnic, care țin în căsătorie pe Aftimia, fata Maricăi Cluceroae, sora lui Gheorghe Bașotă vist., ceiace arată că Gh. Bașotă era mort la acea dată (Zap. II, 1, 157). El are în pecete o *albină*.

c) *Iurașco Bașotă hatman*. El este hânsar în 7130, și parcalab de Neamț în 7132, iscălește fără nici o boerie în zapisul din 7134 Dec. 13 (Suret V. 1625, 270) când Toma Cantacuzino vtorii postelnic cumpără cu 80 taleri via Titianeii dela Cotnari în dealul Laslăului (Isp. I, 2, 175, IV, 1, 47). E vornic de poartă între 7137—7139 (1629—1631), când iscălește actul de împărțala averilor Cantacuzinești între frații Toma sulgeriul și Iordachi (Isp. I, 2, 216, Surete IX 127, Isp. II 1, 58, 65). Martur în 7138 Mart 7 (1636) (Isp. I, 2, 220). În acelaș an 7138 Febr. 20 (1630), cumpără cu 12 galbeni loc de 4 casă în Porcești dela Capotă, rămânând dator cu 87½ taleri proști, pentru care se obligă să dea vită, boi, vaci

și pâne¹⁾. (Isp. I, 2, 221). El ținea în căsătorie pe Eufrosina²⁾ (Pomelnicul Bisericanilor în Uricar XXIII, 327). Îscălește ca hatman în 7142 (Surete III, 125, IV 65, XI, 111, Isp. II, 1, 148), ca biv hatman în 7146 (Isp. II, 1, 14). El era mort în 1642. El are în pecete un pom.

d) *Mărica cluceroaea*. În actul de împărțală a averilor lui Teodor Bașotă pivnicerul din 7145 Iunie 5 (1637) (Isp. II, 1, 139) se vorbește de acești urmași: *Maria cluceroae*, *Gheorghe* și *Iurașcu Bașotă*. Toader Bașotă lăsase aceste moșii: *Bodești* o pătrime, *Dăncești* o pătrime, *Cuciulași*, părți, și *Berești* (părți), toate aceste cumpărate dela vărul său Gh. Ciolpan. Iar cneaghina lui *Anghelina* avea de baștină aceste moșii: *Boteștii* pe Moldova, părți, *Mogoșeștii* pe Bistrița părți, *Șerbăneștii* (părți).

Cei trei feciori își împart astfel ocinele: *Marica cluceroae* ia *Bodeștii*, *Dănceștii* și *Boteștii*, iar *Gheorghe* și *Iurașco* își iau: *Cuciulașii*, *Bereștii*, *Mogoșeștii* și *Șerbăneștii*, pe lângă care se mai adaugă și părțile din *Porcești*, cumpărate dela Bosie Capotă.

Despre *Mărica* ne pomenește pomelnicul Bisericanilor, în felul următor: „luna lui Ianuarie 18: *Miron*, *Mărica*, *Izmaragda*, *Alexandru*, *Gligore*, *Ileana* și copii lor; *Toma* stolnicul *Cantacuzino*,

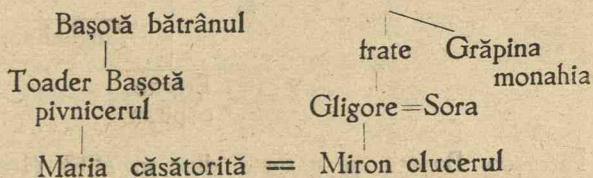
1) În dosul actului se arată modul cum s'a făcut plata astfel: 4 taleri, apoi 5 taleri proști, apoi 25 taleri, apoi 28 taleri și 4 potronici, apoi 5 taleri și 2 potronici, care fac 2 lei bătuți, și un poloboc cu miere, iar peste tot fac 87 $\frac{1}{2}$ taleri, adunând talerii iese 67 și 6 potronici, iar polobocul de miere a costat 20 de taleri. Nu-mi explic cum 5 taleri proști și 2 potronici să prețuiască numai 2 lei, ceiace ar însemna că talerul, care avea 12 potronici, ca și leul vechiu, să fie prețuit în 1630 numai 15 parale (sau 44 bani), căci în alte zapise ale timpului cetim că 18 ughi prețuiau 30 taleri, talerul având 12 potronici, și potronicul 10 bani, ceiace arată că un taler avea 120 bani — ca și leul — iar *un ug avea 200 bani*.

2) Acestei *Irosine* i se închină piatra mormântală din 7158 Oct. 30 zile, de cătră sora ei *Dumitra*, cneaghina lui *Patrașco*, cum sună inscripția dela biserica din *Văleni*, Roman din acest an: „această groapă o au făcut și o au împodobit *Dumitra*, cneaghina lui *Patrașcu*, surorii sale *Eufrosina*, foastă cneaghină a lui *Iurașcu Bașotă* biv hatman în anul 7158 luna Octombrie „30 zile“ (N. Iorga *Inscripții* I, 18). Tot la această biserică din *Văleni* e îngropat și copilul *Neculai*, fiul *Dumitrei*, cneaghina lui *Patrașcu* „această piatră de pe mormânt o au împodobit pan *Patrașcu* și cu cneaghina lui *Dumitra*“ fiului lor *Nicolae*, ce s'a pristăvit la anul 7137 Sept. (1628) (o. c. 18).

Iftimia, — au făcut o pivniță în trapezar și pridvorul bisericii. Pomenirea lor se va face în ziua de 21 Maiu: Miron, Mărica, Izmaragda, Toma postelnic, Iftimia, Ana și copiii lor (Uricar XXIII, 351, 357) cei 7 frați. Chiar I. Tanoviceanu, care a scris de Bașotești în Arhiva dela Iași, credea că pe această Mărica a fost ținut-o Ionașcu Prăjescul. De fapt din acte reiese că bărbatul ei a fost Miron clucerul, feciorul postelnicului Gligore și al Sorei, care și acesta era nepot de frate Grăpinei monahia. El a avut de soră pe *Tudosia*, măritată cu Onciul și pe *Dochia*, din care se trage preutul Vasile din Șerbești. Ea este soacra lui Toma Cantacuzino, marele vornic al țării de jos, căci ținea în căsătorie pe *Iftimia*, fata ei, cu care a trăit 20 de ani și a avut 5 copii, toți însă i-au murit, iar *Tudosia* Onciuleasa a avut 2 fete, pe Maria și pe Agafia. Marica cluceroaea era moartă în 1636 (7144).

Am putea dar întocmi această spiță a Maricăi cluceroae :

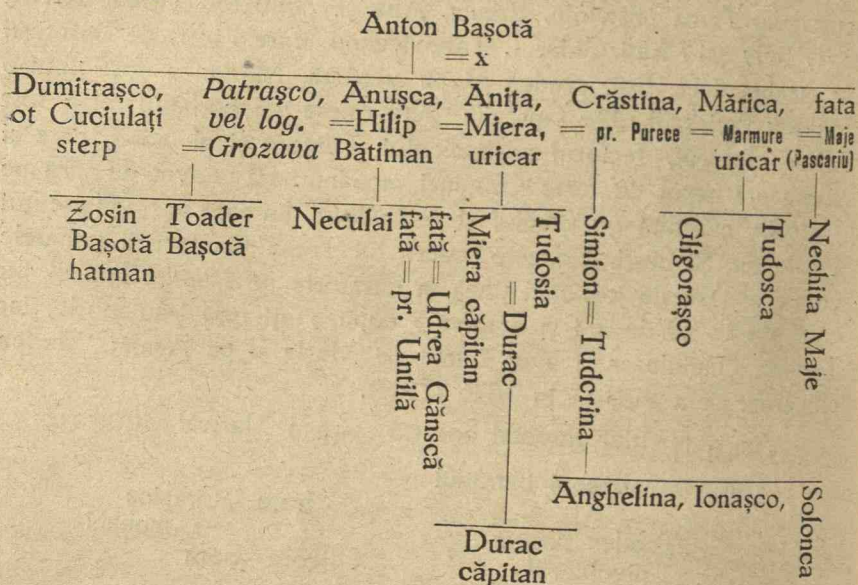
Izmaragda, Alexandru, Gligore, Ileana, Iftimia = Toma Cantacuzino

5. *Pătrașco Bașotă marele logofăt*. Dacă despre cei 6 copii ai lui Toader Bașotă pivnicerul știm așa de puțin, în schimb personalitatea lui Pătrașco Bașotă umple întreaga diplomatică a secl. XVII întru întâia jumătate, și are parte să vorbească și cronicile țării despre dânsul. Nicăiri în actele interne, el nu spune a cui fiu este, ar părea după formă că ar fi frate cu cei trei Bașotești, feciorii lui Toader Bașotă. Dar nu e așa. Într'un zăpis ulterior din 7164 (1756) Febr. 27 (Isp. III, 1, 72) vorbindu-se de Neculai Bătiman, feciorul Anușcăi, zice că era nepot de soră logofătului Bașotă. Deci Pătrașco Bașotă, marele logofăt din primii ani de domnie ai lui Vasile, era frate cu Anușca Bătiman¹⁾. Din actele ulterioare

1. Despre Bătiman avem știri bogate în marea carte de judecată din 1817 Oct. 17, scrisă pe 6 coli de hârtie mare turcească pe imbe fețele (Surete ms. XLIX, 973-1045) în pâra pentru Totoești, pe pâraul Alb. Stăpânirea în Totoești a curs așa: Cel dintâi stăpân a fost *Simeon Totoescul*, (ung. Tot = slovac) care a lăsat 2.

reiese că Anton Bașotă, stăpân pe o pătrime din Botești, ca și frațele său Toader Bașotă pivnițerul, a avut acești urmași în întâia și a doua generație :

Pătrașco Bașotă se găsește diac în 7113 (1605) Mart 21 (Surete II, 21), în 7114 (1606) același Bașotă, dar fără boerie cumpără cu 85 ughi datoria unchiului său Drăgan Ciolpan, ce rămase el la Ianî visternicul pentru dările județului Tutovei (Isp. 1, 2, 39). Tot atunci Pătrașco Bașotă e oprit de Ieremia Vodă Moghilă de a nu stăpâni mai mult în Bodești peste partea lui Miron clucerul, fiul lui Gligore clucerul, cumnatul său de vară primară (Isp. I, 1, 239). Tot ca diac Pătrașco Bașotă mai plătește pentru unchiul său Drăgan Ciolpan biv parcalab, datoriile ce i-au rămas de la Tutova, când a umblat după sulgiu (dare pe vaci sterpe = *ialovițe*) și văzând că feciorii lui Drăgan Ciolpan - verii săi colaterali - nu vreau să plătească, a plătit el pentru dânsii 70 de

urmași: *Totoescul* și *Tomina*. *Totoescul* are de urmași pe *Sava*, *Pasco* și *Zoica* (pe la 1522). *Sava* are o fată, măritată cu *Bățiman*, și altă fată măritată cu *Grig. Vlaicu* (pe la 1560). *Bățiman* are pe *Ion*, *Ionașco* și pe *Toma* (pe la 1580) și probabil pe *Hilip*; însurat cu *Anușca*, fata lui Anton Bașotă și soră cu logofătul *Patrașco Bașotă* (pe la 1620). *Ion Bățiman* are pe *Ionașco*, pe *Iurașco*, *Crăciun* și pe *Marco* (pe la 1650).

ughii și le ia pentru sine părțile lor din Bodești și Dăncești (Ispisoace I, 2, 50; II, 1, 42; Surete XVI, 12). Tot în 1606 (7114) mai ia în zălog tot în Bodești pentru 25 taleri părțile lui Lupul Fartig, probabil un alt ginere a lui Gheorghe Ciolpan, bărbatul Dumitrei (Ispisoace IV, 1, 47). Ca diac scrie mai multe acte, așa ispisoacele din 15 April 7118 (Surete II, 71, XX, 143, 195), ispisoacul din 7119 Aug. 22 pentru Dădești, a lui Arpentie Prăjescul (Isp. I, 2, 86); zăpisiul din 7122 (1614) pentru vânzarea unui țigan din Borlești (Isp. I, 2, 94); ca martur iscălește în zăpisiul din 7127 Aug. 12 (Isp. I, 2, 130). Surete V, 261). Supt simplu numele *Patrașco Bașotă din Bodești* e însărcinat prin carte gospod de Gașpar Vodă Grațiani în 7128 Mart 15 (1620) să cerceteze pricina de hotară în Războeni la Neamț între Lupul Prăjescul și Ionașco vătav de comișei din Uscați (Isp. I, 2, 134. El fiind rudă cu Prăjeștii, nu se amestecă în această pâră și Vodă Gașpar Grațiani rânduiește pe Cazan biv postelnic să facă cercetare. (Isp. I, 2, 235). În 7130 Noembre 14 (1621) Stefan Vodă Tomșa alege pe Pătrașco Bașotă, *ca om înțelept și cuminte*, să aleagă lui Nechita diac din Vârtop un vad de moară pe apa Cracăului (Isp. I, 2, 141). Tot în 7130 Dec. 21 (1621), se întărește o cumpărătură de țigani (N. Iorga Doc. XVI, 295).

În 7136 Decembre (1627) e rânduit logofăt al 2-a (N. Iorga Doc. VII, 90), Surete V, 272, 273) logofăt al doile e și în 7136 Mart 6, când iscălește în zăpisiul lui Lupul Talpă pentru Lăslăoani la Cracău (Isp. I, 2, 194).

În 7138 Ghenar 25 iscălește cu verii săi Gh. Bașotă vist. și Iurașco Bașotă vornic de gloată actul de împărțală între frații Iordachi și Toma Cantacuzino (Isp. I, 2, 216). În 7138 (1630) Febr. 7 iscălește cu aceiași zăpisiul prin care Iordache Cantacuzino vinde fratelui său Toma sulger cu 100 galbeni jumătate sat din Corni la Neamț (Isp. I, 2, 220). În 7139 Aug. 5 (1631) marele visternic Patrașcu Bașotă cumpără cu 20 galbeni pe țiganul Plotea dela ficiorii Tudorei (Isp. XVI, 296). Cumpărături de țigani fură mai multe, așa în 7144 Febr. 9 (1636) și Martie 28 Pătrașco Bașotă vel logofăt cumpără doi țigani dela Toader Moțoc (Iorga, Doc. XVI, 297), iar în 7144 Noembrie 10 (1635) cumpără cu 38 ughii pe Pepelea și sora lui Nastasia dela nepoșii doamnei Marica a lui Ioan Vodă, și anume dela Dumitru Hrom (Șchiopul), ficiorul Nastasiei „îi“ Ciolpănese și dela Nastasia și Ioan, fratele Anghelușii (Iorga,

Doc. XVI, 296). Țigani începuse a-i avea danie dela Ștefan Vodă Tomșa, care-i dă 10 sălaşe de țigani (N. Iorga, Doc. XVI, 295), In 7139 în 21 Ghenar e logofăt. (Surete III, 121) apoi e ridicat visternic (Arch. ist. I, 1, 71, 106, 112). In 7140 Iulie 12 iscălește iarăși ca vtori logofăt în zapisul prin care Gh. Roșca vornicul de gloată vinde jumătate sat Oncani (Isp. II 1, 10), iar în 24 Iulie acelaș an iscălește ca logofăt al doilea scrisoarea Lupului Prăjescul și Ionașcu Prăjescul frați (Isp. II, 1, 11). In 17 August 7140 capătă întăritură dela Alexandru Vodă Iliaș pentru cumpărăturile ce a făcut în Bo-dești și Dăncești, o a șesea parte, dela mătușa sa *Crăstina Pureceoaie*, soră cu tatăl său Anton Bașotă, cum și alte ocini în sumă de 314 taleri (Isp. II, 1, 12). In 7141 Dec. (1632) e hatman (N. Iorga Doc. VI, 19).

Dar despre Pătrașco Bașotă vorbesc letopisețele țării în cele mai tulburi vremi din viața domnilor Moldovei, ținându-se aproape de politica marelui vornic Lupul Coci, finul lui Gaspar Vodă Grațiani, și ginerele celui mai mare bogătaș al vremii, Coste Băcioc, cumnat cu lordachi Cantacuzino după femei. Intre cei 80 boeri ai Moldovei, ce au pornit cu zarvă contra domniei lui Alex. Vd. Ilieș era și Pătrașco Bașotă logofătul al doilea (Let. I, 292). Delegația borilor fu îndemnată să se împace cu Ilieș Vodă, își jurară unii altora credință la patriarhie, dar cum se instălă domn Ilieș Vodă căută să-i omoare. Boerii se răzvrătiră din nou și chiamă domn de a doua oară pe Miron Barnovschi dela Ustia, unde trăia retras în Polonia. Dintre cei închiși la Edecule în Țarigrad erau Ionașco Cehan vornicul, Ionașco Ghianghea logofătul, Roșca visternicul, Alexa Costin postelnicul și Pătrașco Bașotă logofătul al doilea (Let. I, 298). Ei aleg de Vodă pe Moise Movilă cu a doua domnie e rânduit hatman în iarna lui 1632 sub Alex. Vodă Iliaș, cedează hătmănia lui Alexandru Costin, și ajunge mare logofăt în 7141 Mai, odată cu înscăunarea lui Vasile Vodă Lupul. Nu știm bine legăturile sale de înrudire cu marile familii de boeri, căci ne-am explica și mai bine vertiginoasa lui rădicare la treapta de mare logofăt în primele divanuri ale lui Vasile Vodă Lupul.

Supt Vasile Vodă Lupul se găsește iscălinde ca mare logofăt toate actele între 7141 Mai și 7144 Mart 10 (Surete III 108, 115, 117, seq.); IV, 65; V, 272 seq.; VIII, 279, XIV, 13 seq. XVI, 59, 60; Ispisoace și Zapise în II, 1, 82 seq.). In logofeția mare îi urmează Gavrilaş Mateiași, care iscălește în 4 Aug. 7144 (1636),

iar Pătrașco Bașotă iscălește ca vel logofăt în Mart 20, 7144 (1636). Deci el a murit în 1636 prin Iunie ¹⁾

În pomelnicul Bisericanilor se citesc următoarele știri despre Pătrașco Bașotă : „decu cel întâi îndemnător a fost Pătrașco Bașotă marele logofăt, și cu *eneaghina lui Grozava*. Acesta a zidit turnul cel despre miazănoapte în zilele lui Miron Barnovschi Vodă la anul 7135, după cum adeverează titlușul, care iaste scris deasupra ușii, întru care sânt scrise numele lor cu slove în piatră“ (N. Iorga, Doc. XVI, 238), dar nici în Melhisedec, nici în Iorga nu ne sânt date aceste inscripții, ceiace arată că s'au prăpădit. Dar tot în pomelnicul Bisericanilor, publicat de mine cu text slavon în Uricar (XXIII, 367) se scrie că în ziua de Sâmbătă Sf. Treime (Pentecoste) se pomenește **Pătrașco logofăt, Maria, Ileana cu copii lor și părinții lor**, cari au făcut un turn și au dat 80 matce. Iar în lista de pomeniri a boerilor se citește : **Petre Bașotă, Maria, Ileana și copii lor**; Miron, Mărica, Izmaragda, Toma postelnic. Din această alăturare de nume, reiese că Pătrașco Bașotă a avut 3 femei : pe *Grozava*, pe *Maria* și pe *Ileana*, lucru posibil, cum și Iordachi Ruset vornicul a avut tot 3 femei.

6. *Urmașii lui Pătrașco Bașotă logofătul* : În zapisul din 7158 (1650) se arată cari au fost urmașii lui Pătrașco Bașotă : *Toader Bașotă stolnicul, Zosin Bașotă hatmanul, o fată măritată cu Vasile Șoldan visternicul, o fată măritată cu Gheorghe Șeptelici și pe Anghelina măritată cu C. Stărcea părcălab de Hotin* (Uricar XVII, 182).

a) *Toader Bașotă* : În 7163 Iunie (1655), urmașii lui Pătrașco Bașotă atestă că lui Toader Bașotă biv stolnic i s'au venit la împărțală următoarele moșii : *Șoldăneștii, Plotuneștii și Broștenii* — la Suceava, — *Dubnicenii, Broștenii și Joldenii* la Dorohoi, — *Hulpășeștii* la Neamț, — *Dăncăuții* la Hotin, — *un vad de moară* în Bistrița, *Tihuleștii, poiană, Ciutureștii* la Bacău, — *o poiană* pe Tutova, și *Giurgeștii, jirebii, 4 fâlcii vie* la Cotnar în dealul *Mândru în ulița Râșcanilor*; și altă falce vie și trei fărtae în dealul *Pișcup*“ (N. Iorga Doc. XVI, 418, VII—336).

În pomelnicul Bisericanilor vorbind de frații Toma sulger și

1. De aceia credem că s'a scris greșit data din ispisocul din 7145 Mart 10 (1637), în care iscălește Pătrașco Bașotă ca vel logofăt (Surete VIII, 278).

Iordachi Cantacuzino vist. cu jupănesele lor Eftimia, fata lui Gh. Bașotă vist. și Ecaterina, fata lui Coste Băcioc, care fac pridvorul, pivnița și trapezăria la Bisericiani, venind la *Toderaș Bașotă* zice că s'a îndemnat să se facă ctitor și a făcut 2 chilii de lemn durate, cele despre apus, și ostenitor a fost Andonie ieromonah, și zece ani a ținut zidirea, începându-se supt Miron Barnoschi Vodă în 7145 (1637) (N. Iorga Doc. XVI, 239/240).

Despre Toader Bașotă mai avem știri în zapisul din 7160 (Isp. III, 1, 9, 10 seq.). Ca un singur fecior să ia atâtea moșii, siliște, poene și vii, înșamnă că Pătrașco Bașotă marele logofăt a strâns o mare avere, fie prin râvna și situația lui personală, fie luate ca zestre de pe cele trei femei ale sale: Grozava, Maria și Ileana.

b) *Zosin Bașotă hatmanul*. Cred că a fost cel mai mic copil a lui Pătrașco Bașotă, făcut cu a treia a lui soție, cu Ileana. Asta o deduc din faptul că deși Pătrașco moare cătră 1636 Iunie, fiul său Zosin e pomenit fără nici o boerie în 1668 Oct. 17 (1777) (Surete IV, 276) ca și în 7177 Mai 6 (1668) (Surete XIV, 25). Întârzierea lui în boerie, se explică prin lipsa multor calități sufletești, de cari ne vorbesc cronicarii. În 7187 Iunie 5 (1679) iscălește ca șetrar (Ispisoace IV, 1, 35) ca biv șetrar iscălește în 7188 Mai 15 (1680) (Surete XVI, 102). În 7193 April 8 (1685), iscălește ca hatman (Ispisoace IV, 1, 90).

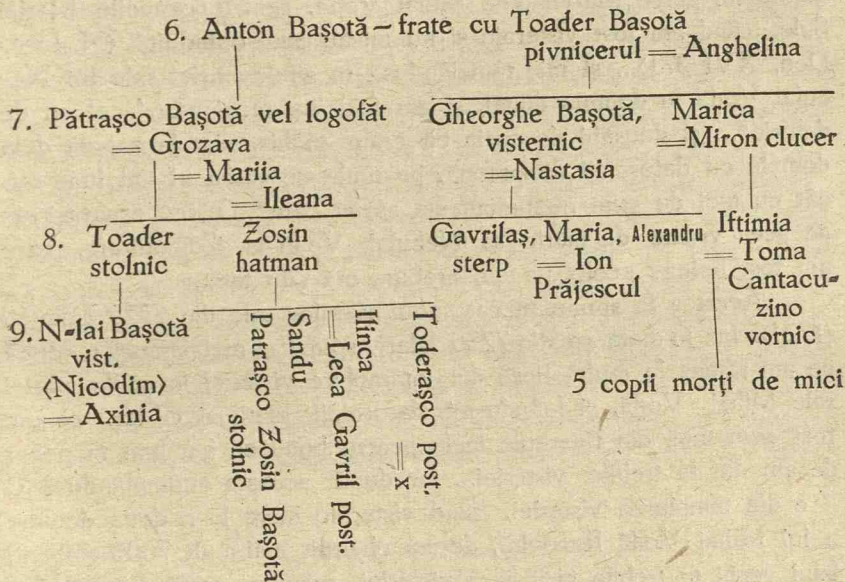
Asupra felului cum a fost rădăcat la rangul de hatman iată cum povestește Ioan Neculce cronicarul: „Chemat-au Dumitrașco Vodă Cantacuzino în a doua a lui domnie la 7192 (1684) pe Alexandru Buhuș hatmanul să vie în țară, fiind om harnic la oștire și trebuitor în acea vreme, dar — Buhuș văzând vremile neașezate în Moldova, și fiind și bolnav, n'a vrut să vie „care i s'a întâmplat și moartea acolo în sat la Ruși. Iară Dumitrașco Vodă văzând că nu vrea să vie Buhuș a căutat în pizmă, și a ales pe un boier, care era mai sărac și mai prost, pre Zosin Bașotă, măcar că era de neam vechiu, dar nu era el harnic la acea boerie la aceale vremi, nici el nu avea mare nădejde, nici în gând nu-i era, și așa fără de veste din târg l-au luat și l-au dus la curte de l-au îmbrăcat cu caftan și l-au pus hatman“ (Let. II², 225).

Ca biv hatman iscălește în 7193 (1685) Mai 24 sub C. Cantemir Vodă (V. A. Ureche, Miron Costin 1, 160, Surete VII, 135), asemenea și în August 25 acelaș an (V. A. Ureche, M. Costin II, 59, Convorbiri Literare pe 1888, 959).

c) *Copii lui Gh. Bașotă vist. și ai Nastasiei.* Despre urmașii lui Gheorghe Bașotă vist. vorbesc zapisele din 7149 Febr. 9 (1641), în legătură cu trecerea proprietății din Bodești și Dăncești, Nastasia visterniceasa cu cei trei ai săi copii, *Gavrilaș Bașotă, Maria soția lui Ionașco Prăjescul și Alexandra*, stăpânia a patra parte din a patra parte din Bodești și Dăncești, moștenire dela mătușa lor Mărica, fata lui Bașotă cel bătrân, pe aceste părți le schimbă cu Toma Cantacuzino stolnicul, nepotul ei prin căsătorie cu Iftimia, fata Măricăi clucereasa lui Miron, cu părți din Popești, din Săcueni și din Cuciulați (Isp. II, 1, 230, 232, 235).

În acest fel am putea întocmi aceste spițe pentru generația a 8-a de Bașotești:

Cu acești Bașotești, din generația a 9-a intrăm în secl. a XVIII-a. Am legat pe Nicodim Bașotă, fost Nicolae Bașotă visternicul, care își face istoricul vieții sale și testamentul său din 7229 Iulie (1721), când zice că era prea bătrân și că avea între alte fete pe Alexandra, măritată de 21 ani — deci la 1700 — și nespunând el al cui fiu este, nu se poate lega decât ori de Toader stolnicul, feciorul lui Pătrașco Bașotă lg. ori de Gavrilaș Bașotă, feciorul lui Gh. Bașotă vist. Numai așa corespunde ca vârstă cu generația congenerilor săi. Eu l-am pus ca fecior lui Toader, deoarece el

singur zice „moș“ lui Pătrașco Bașotă log. și *moașă* Ciolpănesă (N. Iorga Doc. XVI, 923).

d) *Neculai Bașotă visternicul* (Nicodim monahul) e medelnicer în 7201 (1693) Aug. 7 (Doc. Bârlădene IV, 148) în 7204 (Dan, Rădăuții 187); e citat ca biv medelnicer în 7220 Mai 31 (N. Iorga Doc. VII 116), el stă visternic mare în divanul lui Mihai Vasile Racoviță în domnia lui de a doua, cum se găsește în 7216 și 7217 înlocuind pe Ion Paladi la visternicie (Uricar XX, 89, Surere VIII, 39, Doc. Bârlădene de I. Antonovici III, 24) Cronica Hușilor, 275, e pomenit ca biv vel visternic în 7228, 7230, 7232, 7238 (N. Iorga Doc. XVI, 418, 318, 329, 321; Calimachi 1, 463, 559).

„...fără câte am vândut di-am dat datornicilor, care m'au îndatorat în zilele Măriei Sale Mihai Vodă, pentru poruncile Măriei Sale, când am fost visternic și nu mi-au mai orânduit“ (N. Iorga Doc. XVI 371)... și mie tâmplândușă în zilele măriei sale lui Neculai Vodă în domnia dintăi, și am fost tot închis într'acel an de datorie“... și deusăbi de aceia că eram închis, sânt la zapcii, dela domnie cu datornicii dimpreună, pe unde ce găsea ei îmi luau tot, cât eu nici de cum nu putiam sta să-mi caut“... că eu eram trimes pe acea vreme de măriia sa Neculai Vodă la Câmpulung, care am fost bolnav acolo un an, precum mă știu toți...»

Acestea le spune în catastihul averilor sale din 7229 Iulie 10 (1721). Iar în diata sa din 7236 Mart, spune și mai lămurit: «după ce am rămas la mulță lipsă din întâmplare visteriei în zilele măriei sale Mihai Vodă, și luându-mi datornicii toată agonisita, ce am fost avut încă din tinerețile mele pentru banii ce am luat în negoț de am dat la trebile visteriei... iar după aceasta întâmplândușă și i e din tâmplarea visteriei, fiind visternic mare la a doua domnie a lui Mihai Vodă Racoviță, de-am cheltuit mai mult 7000 galbeni, bani vechi în trebile țării și a visteriei, precum arată socoteala și cu iscălitura mării sale lui Mihai Vodă și nici un ban nu mi s'a orânduit, și din furtuna ce a dat peste mine mi s'a stâns casa, căci după mazilile mării sale lui Mihai Vodă, a venit măriia sa Neculai Vodă domn și m'a dat la mâna datornicilor și m'a pus la închisoare, de am șezut un an închis și au mers datornicii cu oameni domnești și ce-au găsit la casa mea au luat tot, și fără de preț, cât au fost rămas de n'aveam putere să-mi chivîrnisăsc viața din zi în zi și încă și datoria a rămas neplătită pe la unii și alții“ (N. Iorga Doc. XVI 382).

7. *Başoteşti în secl. XVIII-a.* În acest secol *Başoteşti* intră prin încuscrire proprietari în Şilişeu şi apoi în Pomârla în a doua jumătate a acestui secol. Importanţa lor decade şi din întâmplările grele, prin care a trecut *Neculai Başotă* visternicul, ceia ce arată că împrejurările politice au îngreuiat puţin de înălţare a seriilor de *Başoteşti*, ce umplu secl. al XVIII-a.

Şi familia *Başotă* ilustrează, ca şi multe alte familii boereşti, marele adevăr istoric că mănţinerea membrilor aceleiaşi familii la situaţii politice şi economice de mână întâia era foarte grea din cauza puţinei stabilităţi a lucrurilor din lăuntru şi mai ales faţă cu regimul legal şi politic al vremii. Dacă la acestea veniau şi degenerările inerente unor familii vechi prin uzarea vieţii membrilor ei, ne lămuresc scăderile *Başoteştilor* în secl. XVIII, spre a se rădica şi în ranguri şi în averi cu începutul secl. al XIX-a.

Nicodim Başotă, fost vel visternic lasă o samă de copii, cărora le împarte averile sale către 7236 precum urmează: a) *Toader Başotă* şatrar ia *Şoldăneştii* şi *Broştenii* cu vecinii la *Suceava*, *Stroiceasa* spătăroaea ia *Căbicienii* la *Hârלאu*, *Catrina Măneocia* postelniceasa ia *Bereştii* o pătrime (Neamţ), parte din *Popşeşti* cu 4 vecini, *Alexandra lui Dumitrachi* îşi pierde toate averile cu bărbatul ei, care a lăsat-o pe drumuri, *Maria Turculeţoaea* a lui *Andrieş medelnicerul* ia *Dăncăuţii* la *Hotin*, şi *Ciutureştii* la *Roman*, iar *Tofana lui Ilie de visterie* ia *Dolnicenii* trei părţi, *Băluşenii* şi *Chilişoae* pe jumătate la *Cărligătura* şi *Corneştii* la *Lăpuşna*.

Iată care ar fi încrângătura *Başoteştilor* în tot secl. XVIII-a :

---

9. *Neculai*
Başotă † 1725
 [Nicodim]
 visternicel
 = *Axinia* † 1721

10.	<i>Toader, Alexandra,</i> şatrar = <i>Dumitrachi</i> <d>	fată, = <i>Stroici</i> spatar	<i>Catrina,</i> = <i>Ghiorghiţă</i> al Manei	<i>Maria,</i> = <i>Andrei</i> <i>Turculeţ</i>	<i>Tofana</i> (e) = <i>Ilie</i> de visterie † 1749
11.	<i>Safta</i>			<i>Dochiţa</i>	

Vasile,
=*Paraschiva*

Sandul, Nicolae

Patrașco Ilinca
 Bașotă = Gavril
 Zosin Leca post.
 stolnic (b)
 = x (a)

Toderașco
 Bașotă
 postelnic
 = x (c)

Ioan Zosin, Andrieș, Ștefan
 sulger spatar ban
 (lorest) (h) (i)
 = Maria (f)

Maria }
 Antohi }
 Neculai } sterpi
 Anastasia † 1806
 = Aslan medelnicer
 Teodor
 = Zoifta Calmuțchi
 (Ăsineteta)

Andrei Bașotă
 căminar
 = Ruxanda
 Gr. Ventura
 Ilina = N. Cariofil
 Cristescu
 Maria = I. Mavromati
 comis
 Caterina
 = Ion Bantăș

fată = Teodor Curt
 mazil
 Ionită (k)
 Vasile medelnicer
 Constantin Bașotă ban
 = o Macri

Cost. Curt
 = Zoifta Potlog
 Vasile
 Sandul
 = Illeana
 Lordachi Bașotă
 Grigore ban căs. 1788
 Ionită Bașotă
 = Elena Boldur Costachi
 fată = pr. Lordachi Lazul

Costantin
 Vasile
 Agafia
 Carina
 = Enacachi
 și 2 copii mici
 Anastasă
 hatman
 = Ruxanda
 Gr. Balș

a) *Pătrașco Zosin Bașotă stolnicul*. E pomenit ca vel pitar în 7206 (1698) Mart 9 (Surete ms. XIII, 201), e stolnic în 7209 (Let II^a 269), tot stolnic este și în 7211 Mai 22 (Uricar XVI, 44), se amintește de el ca vel stolnic și în 7222 Iulie 13 (N. Iorga, Doc. VI, 418), apoi nu mai avem știri de el.

b). *Ilinca Bașotă* s'a căsătorit cu Gavril Leca postelnic, nu e cunoscut, nici e dat în lista întocmită de dl. O. Leca. Familiile boerești. Dl N. Iorga o face necăsătorită (Doc. V). Despre această

Ilincă avem știri în anaforoa marelui logofăt Paladi și marelui vornic Balș din 1767 Mai 18, în care se zice: «scrie pentru Șilișeu cum că ar fi dat Zosin Bașotă hatmanul fiicei sale Ilincăi, ce a ținut-o Leca postelnicul, carea acea Ilincă a fost soru cu Pătrașco Zosin stolnic, tatăl sulgerului Ioan Zosin și soru cu Toderășco Bașotă, socrul lui Toader Curt, și neavând copii de pe acea Ilincă...» (Surete ms. II, 520).

c) *Toderășco Bașotă post.* își împarte averile între cei 4 fii, din care una, fată, o mărită după T. Curt și intră în Șilișău, iar pe *Costantin Bașotă* îl însoară către 1760 cu fata lui Vasile Macri și intră pentru întâia oară stăpân în Pomârla.

d) *Toader Bașotă șatrar.* Se găsește pomenit ca șatrar în 1727 Iulie 30 (N. Iorga Doc. XVI. 312), e pomenit postelnic apoi visternic către 1730 Mai 15 (a. c. XVI 311 seq.), e pomenit tot șatrar în 1735 și chiar în 1745 (Surete ms. II 138).

e) *Tofana Bașotă* pităroae a fost căsătorită cu Ilie de visterie, ajunge apoi pitar, și are titlu de pităroae în 1727 Mai 29, când își împarte ocinile la cei 3 fii ai săi: *Vasile* ia Dobricenii întreg, *Sandul* ia Brătienii, pe *Bașău*, *Neculai* ia Scobilțenii la Cărligătura. Moșiile erau despre *Neculai Bașotă*, tatăl lor, (N. Iorga Doc. XVI, 385).

f) *Ioniță Bașotă* vătav de stolniciei, apoi sulger, în zapisu din 17250 Febr. 4 (1742) se arată a fi feciorul lui Pătrașco Zosin Bașotă marele stolnic, nepot lui Zosin Bașotă hatmanul. În condica lui C. N. Vodă Mavrocordat Ioniță Bașotă e scos la neamuri, adică fiu de urmași de mari boeri, în acelaș an—1742—i se face împliniri la darea lui Ioniță Bașotă (Iorga Dec. VI 277, 332). În 17253 (1745) Ioniță Bașotă e rânduit hotarnic la Saucenița. (Iorga Doc. XII 49, 52). În 17261 Noembre 8 (1752) e pomenit în Doc. Calimachi II 15, biv vtorii paharnic în 17264 (1756) și are Șoldăneștii (Surete ms. III, 173). Între 1773—1774 e paharnic (Surete ms. I, 434, N. Iorga Doc. VII, 116, 118, 225, XVIII, 155, 174), apoi e în 1779 Sept, biv vel stolnic (Iorga Doc. VII 117 Mart 28). În 1784 e paharnic, în 1785 Junie 20 (N. Iorga Doc. VII, 237) e ridicat ca vel ban din stolnic în 1789 (o. c. VII 251). La 1793 e biv vel ban și are țigani Canănești (Iorga Doc. XXI, 189, 184, 263, 264).

g) *Vasile Bașotă* e biv vel medelnicer în 17264 și în 17265 (1757) Iulie 31 (Iorga Doc. VII, 116), are Spătăreștii (Surete ms.

III, 173), e stolnic în 1762 (N. Iorga Doc. Calimachi II, 185, 186). În 1763 e mort. Jupâneasa lui Paraschiva are 10 liude și din sămile visteriei i se ridică 10 lei, iar la desitină i se rădică 300 lei (Surete ms. III, 579, 593, 596).

h) *Andrieș Bașotă* se găsește vtori spatar în 1751 (1743). N. Iorga Doc. XII, 52).

i) *Ștefan Bașotă* se găsește vel ban în 1791 (Surete ms. III, 253), e citat fără nici o boerie în 1796, și se dă de văr cu Iordachi Cananău pitarul (N. Iorga Doc. XXI, 416, 418).

j) Un Bașotă – nu Anastasie – în însemnările sale făcute pe o carte veche scrie aceste de urmașii lui Ioniță Zosin Bașotă sulgerul: «Acel de pe urmă clironom al acestei strămoșești averi și săvârșitorul a toată familia neamului meu Bașotesc, pentru că așa bună voința lui Dumnezeu a fost ca întru mine al meu neam să se săvârșască *neavând nici un legiuit și firesc clironom* (N. Iorga Doc. XVI, 56) reiesă că sulgerul a avut cu cneaghina lui Maria acești urmași. *Teodor Bașotă sătrar*, pomenit încă din 1761 Febr. (N. Iorga Doc. Calimachi II, 180) mort cătră 1800 și îngropat la Băloșani, a fost căsătorit cu Zoița Calmuțchi, din călugărie Asineta, moartă cătră 1838 Aug. 23 și soră cu călugărul Dosoftei Calmuțchi, mort la 1806 Iulie 28 și îngropat la mănăstirea Neamțului, *Neculai Bașotă* îngropat tot la Băloșeni, *Antohi Bașotă și Maria* stărpi.

k) *Ioniță Bașotă* pah. în 1774 rădică hotarnica Stroceștilor și a Căbuștenilor lui St. Capșa (Surete ms. 1-433) 1800. Cine e *Gr. Bașotă*, despre care N. Iorga zice că ar fi murit la 1800 (Doc. XVI, 388?)

8) *Constantin Bașota* este reprezentantul cel mai tipic al Bașoteștilor în creștere în a doua jumătate a secl. al XVIII. El era însurat către 1760, ceia ce arată că s'a născut pe la 1720. Nicăeri el nu spune a cui fecior este, eu l'am socotit de fiu al postelnicului Toderășco Bașotă, nepot a lui Zosin Bașotă hatmanul, strănepot lui Pătrașco Bașotă log. și răstrănepot a lui Toader Bașotă pivnicerul. Soția lui o cred a fi fata lui Vasile Macri, care era fecior lui C. Macri, și deci cumnat cu Cost. Macri jienicerul. Prin însurătoare el intră stăpân în Pomărla, cum voi arăta în istoricul trecerii proprietății în Pomărla. Cu Constantin Bașotă centrul vieții politice și economice a Bașoteștilor trece de la Bodești, la Pomărla, unde se fixează definitiv în o sută de ani, prin fiul său Ioniță Bașotă și prin nepotul său Anastasie Bașotă logofătul.

Constantin Bașotă e pomenit ca postelnic în 7253 April 25 (1745), când trebuia să aibă cel puțin 25 de ani, ca vârstă. Atunci el schimbă cu Ilie Ciudîn și Gr. Ursachi cumnați și ia trei părți din Oniceni, jumătate din Mediești, dându-le Băbicienii de la Dorohoi. Tot în acelaș an 7250 Ap. 28 (1745) C. Bașota postelnicel ia 27 lei de la T. Dornescul și Tudosia Gheorghită (Surete m. I, 420). E jitar în 7254 (Surete m. III 120). E stolnic în 1760 (N. Iorga Doc. Calimachi II, 178), în 1761 (idem II, 181) și 1764, e biv stolnic (idem I, 461). Ca stolnic se insoară cu fata lui Vasile Macri către 1760, intru cât fiul său Ioniță Bașotă, care moare la 1846 era în vârstă de 84 ani, deci născut la 1762. Medelnicer este în 1764, când are 4 liude (Surete m. III, 577), tot medelnicer e în 1768 (N. Iorga Doc. Calimachi II, 197). În acest an - 1768 Mai 10 - medelnicerul C. Bașotă cumpărând Uideștii de la Ștefan Porcescul mazil, acesta îi dă știri despre hotarele Uideștilor, parte vândute (Surete m. III, 120). Vânzarea a fost făcută în 7260 April (1750), cu 100 lei și 2 boi gonitori (Surete m. III, 120)¹⁾, tocmai de vânzare se începuse încă din 7254 Iulie 4 (1746) când C. Bașotă era pitar.

Const. Bașotă rădică treptele băniei după 1770, și o ține până la moarte în 1793. E ban în 1773 și 1774 (N. Iorga Doc. VII, 116), în 1735 (Surete m. II, 137), în 1777 (Iorga Doc. VI, 153), în 1776 Dec. 2, ca ban, cere de la Gr. A. Ghica Vodă să i se aleagă hotarele Uideștilor și Negoteștiior (Surete ms. III, 121). În 1780 Iunie 17 C. Bașota, C. D. Moruz Vodă dă carte pentru alegerea hotarelor Uideștilor și Negoteștilor (Surete ms. III, 121), iar în Noembre 7 acelaș an 1780 Calistru Beldiman, dă o mărturie la mâna banului C. Bașotă de cum merg hotarele Uideștilor, cumpărată de la cumnatul său Ștefan Porcescul mazil (Surete ms. III, 122). În 1784 Iulie 20 C. Bașotă banul are pricini tot pentru Uidești și Oniceni (Surete m. III, 71, 75, 76, 123), ca ban e pomenit și în 1785 (N. Iorga Doc. VII, 120, 128). E ban și în 1787 (Surete ms.

1) Ștefan Porcescul mazil de Uidești era ginerele lui Beldiman, care stăpâna toți Uidești. Moșia a fost împărțită la 3 feciori. Constantin Beldiman (din călugărie Calistru) vinde în 7231 Aug. 25 (1733) o treime lui Ștefan Porcescul cu 20 lei, Anița Beldiman vinde tot lui Ștefan Porcescul în 7240 Sept. 15 (1721) o treime cu 30 lei.

III, 261) și în 1791 Aug. 1, în pricină pentru Uidești (Surete ms. III, 123).

În 1779 Constantin Bașotă banul e mort, cam în același an intervine o așezare frățască între Ion și Gr. Bașotă, feciorii lui C. Bașotă banul: Ion Bașotă lasă fratelui său aceste moșii: Onicenii 3 părți, Mideuții pol sat, Uidești sat întreg, Țolești o treime, Ungheni o treime, Vlădeni sat întreg, pe Miletin și Romani, pe Moldova, părți (Surete ms. III, 76).

9) Feciorii banului Constantin Bașotă. În spîță ni se dau 4 urmași ai lui Const. Bașotă banul, și anume: Iordachi Bașotă, de care n'avem nici o știre, neavînd urmași. o fată măritată cu preotul Iordachi Lazul, Grigore Bașotă ban și pe Ioniță Bașotă, mareșal al nobilimei basarabene.

a) Grigore Bașotă¹⁾ fiul lui C. Bașotă ban, e pomenit în 1794 în jalba pentru Uidești, ce suferiau impresurare (Surete ms. III 129). În 1796 banul Gr. Bașotă cere dela Vodă soroc să se judece cu răzeșii în Noembrie pentru Țolești și Uidești la Suceava (Surete ms. III, 129). În carte se arată că crășma a fost cumpărată de tatăl său Const. Bașotă, răposat; tot în acel an are pâră tot cu protopopul Vasile pentru Țolești și Uidești (Surete ms. III, 124). Tot pentru Țolești are termen Gr. Bașotă ban și în 1798 April 24, pentru ziua de 3 Iunie (Surete ms. III, 131). În 10 Mai 1798 A. I. Calimach dă carte lui Gr. Bașotă biv vel ban săși aducă marturi în cercetarea ce se va face de iznoavă în Țolești pentru închiderea imașului și apei de adăpat vitele (Surete ms. III, 132).

În 1798 Gr. Bașotă era ispravnic de Hârlău și când în 20 Aug. se judeca din nou la divan cu răzeșii de Țolești, Barbul Târșoreanul vornicul de poartă alege hotarele și arată că aceste 2 moșii merg deopotrivă (Surete ms. III, 133, 134). În 1800 Sept. e pomenit ca ban, când zice că are de unchiu pe Macri jicniceriu (Isp. IV, 2, 182, 184), asemenea în 1801 (Iorga Doc. IV, 10). În 1803 Gr. Bașotă ban mai are pâră la divanul lui A. C. Moruz Vodă, care orânduiește pe Gavril Conachi vornic să cerceteze pricina de hotar între Negotești și Țolești (Surete ms. III, 136).

1) Pe un Mărgărintar al Sf. Ion Hrisostom ediția Buc. 7254 (1746) stă scrisă notița: „să se știe de când cu vrerea lui Dumnezeu s'au însurat dmlui stolnic Grigoraș Bașotă la leat 1788 Ghenarie 16, la întăia domnie a mării sale Alexandru Ipsilant Vodă, pentru aceasta am însămnat ca să se știe, așa s'a însămnat. 1788, Febr. 25”.

Gr. Bașotă are două fete, pe Ecaterina, pe care a măritat-o cu un polcovnic rus Buhalschină, căci în actele Onicenilor e pomenită în mai multe feluri *Buhalscovna*, *Buhalschina*, *Buhascovna* (I. Bogdan Dstf. I, 73, Uricar VI, 302), și pe soția agăi Alecu Botez (Surete ms. LII, 960).

b) *Ioan Bașotă* ocupă un loc însemnat în seria generațiilor de Bașotești, și despre care avem știri destul de complete în diplomația rusească din Basarabia, fiind unul din boerii moldoveni, care după 1812 și-a fixat așezarea sa de a stânga Prutului, a dat diferite servicii țarismului și a căpătat titluri și onoruri în Rusia potrivit rangului său de boerie. În anul 1828 Oct. 31 guvernatorul Basarabiei și al noii Rusii Mircovici iscălește un memoriu de statu personal al lui Ioniță Bașotă. Formularul cuprindea o samă de rubrici, la care trebuia să se răspundă. Iată textul răspunsurilor acelui memoriu :

(*Coloana întâia*). Ion Bașotă, fiul lui Constantin Bașotă, are 61 ani ¹⁾ vârstă, mareșalul nobilimei din Basarabia și cavaler al ordinului Sf. Ana.

(*Col. II*). din cei dintâi boeri moldoveni.

(*Col. III*) are 800 suflete de țigani în Moldova și în Basarabia, are moșii în Basarabia în trei ținuturi: Hotin, Iași și Ismail, și în Moldova, are săteni pe ele după dreptul și obiceiul pământului.

(*Col. IV*) văduv. soția lui n'a avut cumpărate moșii ²⁾.

(*Col. V*). A intrat în serviciu la început în Moldova, ispravnic în 1785 Sept. Fiind ispravnic a lucrat cu osârdie la îndestularea armatelor rosienesci, are certificate dela șefii de корпусuri și alți șefi militari, a fost membru în divan de mai multe ori ca ministru al afacerilor străine în 1813 Noembrie. S'a mutat cu familia în Ba-

1) În inscripția mormântală a lui Ioniță Bașotă în biserica din Pomârla cetim acestea: «și la anul 1846 Noembre 26 spre 27 la 4 ceasuri de noapte Europenești, după miezul nopții au răposat Ion Bașotă brigadier și cavaler rosienesc, Cruce Sf. Ana cu cordon pe grumaz «fiind în vârstă de 84 ani». Noi credem data din inscripție mai adevărată: 1846 - 84 = 1762, pe când în memoriu spune 1828 - 61 = 1767, o diferență de 5 ani! Și nici nu putea să fie ispravnic la 18 ani în 1785 cum spune memoriul, ci la 23 ani.

2) Soția lui a fost Elena Costachi Boldur Lătescu. (n. 1773), care la 1833 avea 60 ani, cum stă scris pe tabloul pictat cu soțul ei Ioniță Bașoiă în vârstă de 71 ani, (n. 1762) la d-na Roscana Inculeț.

sarabia cu gradul de spatar, câştigat prin meritele sale în Moldova. După ce a depus legiuitul jurământ către împărat, general maior şi cavaler şi general şef al Basarabiei Garding l'a numit pe Başotă director departamentului al doilea al veniturilor statului în 1814 Ianuarie 20, unde a stat până la 11 Iunie 1814. Primind mulţumiri, i s'a dat slujba de *sărdar (ispravnic) al Orheiului, de care ţinea şi oraşul Chişinău*. Vremurile fiind grele, slujba de sărdar nu era uşoară. Garding l'a numit apoi membru în comitetul pentru clădirea spitalului şi a închisorii din Chişinău supt directa sa prîvighere. El donează sume mari dela sine, pentru care primeşte mulţămiri dela împărat în 1816 Iunie 8.

Generalul locotenent Bahmetiev îl numeşte pe Ion Başotă ca membru în comitetul temporar, înfiinţat din ordinul Măriei Sale, şi tot odată membru în comisia pentru cercetarea chestiilor privitoare la moşiile consilierului de stat Manuk bey. E recompensat pentru aceste servicii cu gradul de consilier de colegiu (1817 Noembrie)¹⁾. Desfiinţându-se comitetul şi la aplicarea regulamentului pentru organizarea Basarabiei a fost numit procuror (1818 Mai 4), şi apoi şi membru în comitetul pentru revizuirea conturilor vechi (1819 April; socotelile iau sfârşit la 1820 Iunie. Dela 1820, Başotă a câştigat funcţiunea de procuror²⁾ şi a primit certificat de bună voinţă în 1823 Febr. 22. Este numit membru în consiliul superior al Basarabiei (1822 Febr. 24), şi aşa îşi încheie slujba de procuror al Basarabiei, şi rămâne membru în consiliul superior. Încă din 1821 Oct. 18 el lucra şi în comitetul înfiinţat în Chişinău pentru distribuirea ajutorului pentru locuitorii Greciei, şi stă până la Iunie 28 anul 1823. Dela 28 Iunie 1823 el ţine locul de prezident la Tribunalul civil al Basarabiei, după propunerea lui Inzov, general locotenent.

E ales mareşal al nobilimei pe 3 ani (1825) Ianuar 21,³⁾ şi

1) Decretul de colejşchii soviernic al spatarului Ion Başotă e dat la 19 Noembrie 1820 şi arată că a fost numit în acest grad din 1817 Noembrie 19.

2) Decretul e din 1820 Iunie 21 Chişinău, supt Nr. 3526 în care se arată că din 1816 slujeşte I. Başotă în comitetul vremelnîc şi apoi ca procuror.

3) În lista mareşalilor nobilimei basarabene figurează *Ionită Başotă între 1824 Dec. 18,—1829 Iunie 29*. Mareşali ai nobilimei au fost între 1818—1918 următorii: Răşcanu (1838), Sturza (1822), Başotă (1824), Leonard (1829), Dimitriu (1831),

a eșit din celelalte slujbe. După propunerea lui Woronțov a fost răsplătit cu ordinul Sf. Ana clasa II-a în 1825 April 3, ¹⁾ iar în 16 Sept. 1825 e înaintat consilier de stat ²⁾, a fost confirmat din nou după trei ani în aceeași demnitate în 1828 Ianuar 14 ³⁾, în care se găsește și astăzi.

(ss) Mircovici Guvernator al Rosiei nouă și al Basarabiei. În 1831 Iunie 28 cu adresa No. 3091 i se dă voe de către guvernatorul general al Basarabiei să-și aducă țigani din Moldova în Basarabia.

Memoriul nu ne spune toate boeriile ce le-a avut în Moldova. Chiar în 1796, el ajunge căminar prin 1800 Febr., când e rânduit la Dorohoi să întocmească oaste (Iorga Doc. XVI. 102). Are 2 liude la Dorohoi, în 1803, când e tot căminar (Surete m. II, 187). Căminar și în 1804. În pomelnicul *triptih*, scris în 1813 Iulie 2 pentru biserica din Pomărla, se scrie pomelnicul dumisale Ion Bașotă *vel spatâr* ctitorul acestei biserici. Pomărla. Tot în 1813 zidește biserica din *Corjeuți*.

Ca spătar trece în Basarabia în 1813 unde își face o carieră. Ilustră pentru a se întoarce apoi la moșia sa Pomărla, către 1836 unde

Sturza (1841), Balș (1850), Cantacuzino (1857), Crupenschi (1866), Rășcanu Derojinschi (1872), Leonard (1875), Ion Catargiu (1885), Crupenschi (1897), Teodosiu (1905), Crupenschi (1908), Dobrovolschi (1918), S. Zotta, Arh. genealogic I, 60, după список дворянскихъ. În lista rusască nu figurează între alții și *Ioniță Bașotă* colejschii sovetnic, nici *Teodor Bașotă* nadvirniî sovetnic, care erau în lista din 1817. Cum acești 2 Bașotă s'au fost întors în Moldova, autorul ispisocului din 1909 nu-i mai dă, nefigurând în listele oficiale.

1) Decretul pentru ordinul Sf. Anna clasa II-a e din 19 Mai 1825 supt No. 397 e dat în numele Țarului Alexandru I, lui Ion Bașotă statschii sovetnic, prezident divanurilor din Basarabia „срѣтныя дѣла, втори степени“. În 10 April 1825 se face propunere pentru decretul cu ord. Sf. Ana cl. II, supt No. 81.

2) În 17 Ghenar 1826 i se dă lui Ion Bașotă patentă că a slujit ca statschii sovetnic de la 1825 Sept. 16. Pe un formular tipărit i se dă patentă „но токмо патента на сѣи чинъ до нынѣ ему дано не было“.

3) În 18 Febr. 1827 supt No. 528 i se eliberează *cuitanța* că i s'a acordat lui I. Bașotă «coleschi sovetnic, cavalier, ordinul Sf. Ana clasa II. Iar prin ordin No. 25468 din 2 Noembrie 1828 i se recunoaște rangul de cavalier al ordinului Sf. Anna.

Toate aceste 8 diplome sânt depuse în Arhiva Statului din Iași de către răposatul Pavel Gore.

moare în 1846 Febr. 10, cum stă săpat pe lespedea de marmoră prinsă în părete de-asupra mormântului — gropniță — a familiei Macri și Bașotă, și a cărui inscripție sună astfel: «Anul 1710 Oct. 28 au răpousat | robii lui Dumnezeu și să odihnesc | supt această piatră, Maria, jupâneasa | lui Macri biv vel logofăt | mari fiica lui Donici vel logofăt | împreună cu Vasilie, Dimitrie | Ion nepoții săi de feçori | și | la anul 1846 Noembre 26 spre 27 | la 4 çasuri de noapte evropie | nești după miezul nopții au răpousat | Ioan Bașotă brigadieru și cava | Ieru rusec, crucea Sf. Annei, cu cordon | pe grumaziu, fiind în vârstă de | 84 ani împreună și cu fiu săi. | Iar în pomelnicul săpat stă scris: «Ion Bașotă 1846 Noembrie 26».

Soția sa Ileana născută Boldur Lătescu Costache a murit în 1847 Februarie 10 cum stă săpat cu un rând mai jos: «Eleana B. 1847, Februar 10».

10). *Biserica tuturilor Sfinților din Pomărla*. În starea ei actuală biserica este renovată de logofătul și cavaler Anastasie Bașotă, cum spune inscripția din 1859¹⁾, deasupra ușii de intrare în pridvor.

Potrivit însă pomelnicului vechiu din 1813 Ioniță Bașotă spătarul a fost ctitorul ei, zidind-o din piatră în 13 Iunie 1813, cât după cărți a trebuit să fie o altă biserică mai veche de lemn, ceva mai în dosul bisericii actuale, unde se păstrează îngrădit locul pristolului vechiu. De la vechea ctitorie s'a păstrat textul — transcris apoi cu litere latine²⁾, a unei inscripții ce este deasupra ușei la intrarea din pridvor în biserică.

1) «La anul 1859 robul lui Dumnezeu, *logofătul și cavaler | Anastasie Bașotă* am săvârșit restaurarea acestui sf | înt locașu înalțind turnurile, reînoid coperământul pā | nă la zidăria vechie a bisericei precum astăzi se găsește | și făcând pridvorul din nou, ear în lăuntru am poli | it catapiteazma îmbrăcându cu mușama șin altar | am zugrăvit peste tot păreții, am adaos icoanele împărăt | ești de la intrare și doue strane arhierești și am înmulțit | sfințele odoare bisericesti, astăzi în ființă pre care toate Dumn | ezău primeascăle întru eterna sa mărire».

2) Iubind podoaba casei tale din inimă cu umilință | din râvnă fiind aprins cu osărdie și dreaptă credință | din temelie cu osteneală am ridicat această sfântă zidire | ca să fie în veci pentru a prea sfântului tău nume, slavă și mărire | precum ai primit cei doi bani ai văduvei | sărace, primește împărate dătătorule de pace | având de mijlocitori pe | sfinții toți, ca unul ce pretutindene toate poți, 1813 Iunie în 13)».

Se vede deci că zidirea vechei biserici a ținut mai mulți ani, probabil că starea de război între Turci și Ruși, ocupația principatelor de armatele rosienesti, apoi lupta sufletească a lui Ioniță Bașotă de a rămâne aici sau a trece de a stânga Prutului, unde avea moșii, toate acestea l'au făcut să zăbovească cu terminarea bisericei, care era începută cu mult înainte, căci pe pragul de sus al ușii mari de la intrare, stă săpat în piatră: «РЕЛЕТ 1811, МАЮ 20».

Dacă ne luăm după piatra mormântală a neamului Macri și Bașotă, reiese că biserica veche era deja în ființă în 1710, când la 28 Oct. se îngroapă acolo în biserică Maria cneaghinea marelui logofăt Dumitrașco Macri. Deci biserica veche de lemn era din sec. XVII. Că așa a fost este că se păstrează între cărțile vechi 3 rarități: a) un «εἰρηολογιον», din 1684, Veneția, b) Un *Antologhion slavon* sec. XVII, bine legat, are 630 file, dar îi lipsește poarta. c) Un Leturghiar slavon din sec. XVII, care după o notiță rusească din 1717 se arată că a fost cumpărat cu 2 lei dela Turci „снѹ книгѣ кспни за тѹрѣцкѣ два леви“.

Intre alte cărți vechi cetim acestea :

a) *Ilie Miniat* 7250 București, fostă a preotului Grigore din Șendriceni.

b) *Mărgărintarul sf. Ioan Zlataust* 7254 București ca notiță interesantă că «la 1788 Ghenar 16 s'a însurat Grigoraș Bașotă în întâia domnie a mării sale Alexandru Ipsilant Voevod» și că a fost cumpărat de cc. Catinca Macri cu 8 lei, cum scrie notița Iordachi Bașotă la 25 Februar 1788».

c) *Triod* Iași 7255,

d) *Cazaniile*, Râmnic 7256.

e) *Evangheliile* Iași 7270.

f) *Evangheliile Râmnic* 1794 cu notițe că în 1833 Dec. 6 a fost ferecată cu cheltuiala lui Ion și a Elenei Bașotă pentru biserica din satul Pomârla». În tabloul mare al ctitorilor pe peretele din stânga supt cafas stă : a) chipul preotului Atanasie Georgescu răposat mult mai târziu, cătră 1914. b) Ioniță Bașotă cu fes, antireu, decorația Sf. Ana, barbă mare. c) Elena Bașotă soție și d) Sofie Bașotă fiica lui Anastasie Bașotă, inecată prin imprudență la Prut, dusă la feredee. e) Anastasie Bașotă, ctitorul nou al bisericii. Ioniță Bașotă ține o fășie de hârtie, pe care stă scris : «Doamne cunoscutam lucrurile (tale și am proslăvit dumnezeirea ta) că nu este sfânt și nu este (drept fără numai tu Doamne), unde se prăznuște hramul Duminica tuturor sfinților».

11) *Logofătul Anastasie Bașotă* (1797 Ghen. 1869 Dec. El e ultimul vlăstar al acestei vechi familii, care începând viața politică din pragul secl. XV cătră 1400 — a avut parte de membri, cari să sue treptele puterii, mai ales în secl. XVII până a fi mare logofăt, ca Pătrașco Bașotă între 1633—1637; mare vornic și hatman — ca Zosin Bașotă; apoi boeri cu titluri mai modeste de boerii în secl. XVIII asta din cauza furtunilor politice, ce au dat peste unii din ei — ca Nicolae Bașotă, care a stat închis cu anii, li s'au confiscat averile, au fost sărăciți, pentru a se rădica în pragul secl. XIX, reprezentând puterea politică chiar în Basarabia, ca Ioniță Bașotă spătarul, devenit statskii sovetnic, colejschii sovetnic și brigadier cavaler membru decorat cu marea decorație Sf. Ana cu cordon pe grumaz.

Sufletul cel mai bun al acestei familii ni-l reprezintă ultimul vlăstar — *Anastasie Bașotă hatman și apoi logofăt* care a afierosit toată agonisita vieții sale neamului său, înlesnind tinerilor des-toinici de pe moșiile sale: *Pomârla, Corjeuți, Lișna, Șilișău, Vârnava și Cocorăni* să poată înălța treptele societății prin cultura pusă lor la dispoziție în institutul academic prevăzut de el în testamentul din 25 Oct. 1869 și realizat mai apoi prin deschiderea acestui liceu în Februarie 1879 de cătră comitetul episcopilor în fruntea căror era vlădica Vladimír Suhopan.

În biserica din satul Cocorani, la Botoșani, se găsește portretul mare al hatmanului Anastase Bașotă — ctitorul bisericei cu hramul Sf. Nicolae, — unde stă scris pe pătratul din stânga jos: „marele | logofăt | și | cavaler | *Anastasie | Bașotă* | fundatorul | acestui sfânt | locaș | **născut la | 1797 | Ghenar 22**”.

Iar în dosarele stării civile ale Priăriei Iași stă înregistrat supt No. 1054 actul de deces a lui Anastasie Bașotă 72 ani, din 29 Dec. 1869, decedat la ceasul 11 dim. în ziua de 27 Decembre.

Știri despre el avem: văduv, proprietar, mort în casele sale din Sărărie N. 183. Marturi la declarare au fost Teodor Boldur Lătescu de 29 ani nepot răposatului și colonel A. Guriță de 57 ani pensionar. «Cere a fi înmormântat la Pomârla». Iată de ce pe lespedea mormântală de la Pomârla stă săpat: *Anastasie Bașotă 1870 Ianuarie 1*". În patru zile corpul a fost transportat la Pomârla și îngropat în ziua de 1 Ianuar.

Cele 2 izvoare se întregesc una pe alta, căci dacă el s'a născut la 1797, Ghenar 22, el împlinise 72 ani și 11 luni din al 73.

Știri din tinereța lui nu avem, sau nu le cunoaștem pentru

moment, lipsindu-ne izvoarele. Cum însă tatăl său Ioniță Bașotă spătarul se hotări a trece Prutul în 1814 și a se fixa în așezarea sa la una din moșiile sale din Basarabia, tânărul Anastasie Bașotă n'avea atunci de cât 17 ani, rămânându-i asupra lui conducerea și administrarea moșiilor din Moldova, și din această agonisită a lui a rezultat marea avere, ce a strâns în cursul vieții sale.

Anastasie Bașotă prin însurătoarea sa cu Ecaterina Balș, fu înlesnit la rădicarea grăbnică a treptelor boieriiilor. În 1820 e dat ca ban fiind în vrâstă de 23 ani (N. Iorga Doc. XXI, 418). Iar în catagrafia din 1820 Anastasie Bașotă e dat ca spătar, aceasta supt M. Vodă Suțul.

În 1821 e înaintat hatman de camaicanul Vogoride (Iorga Doc. XXI, 416). Ca hatmân stă mai bine de 30 de ani, când e înaintat logofăt și cavalier de Gr. Ghica Vodă, supt care a fost și ministru.

Viața lui Anastasie Bașotă este legată de o mulțime de acte de cumpărări de moșii, de case, de înființări de bănci, zidiri de biserici, despre care vorbesc pe larg nenumăratele condici de moșii, în număr de peste 60, ce se află azi în arhiva Casei Școalelor. Din toate reiese că Anastasie Bașotă era un om foarte ordonat, cu grijă de lucrul său, cu ochii în patru la toate afacerile, căci nu e condică, unde să nu se vadă ștersăturile făcute de el, conturile adause, notițe felurite și rânduială mare. Ba pentru a dovedi acest spirit ordonat în afacerile sale, pe condica de socoteli din 1831 Ghenar 1, a scris ca motto următoarele 2 maxime: «*Răfuiala face pe gospodar*» și «*Cartea gospodăriei este oglinda bunei țineri a casei*». Iar în altă condică pe 1838-1844, socotelile viteilor mari și mici, stă scris în capul de sus al paginei: «*Doamne ajută și sporește sama vitelor albe ce se află pe moșia Vlăsineștii încredințate pe sama anului 1839*»; această urare se repetă la sama cailor, la sama tuturor oilor, și chiar la sama tuturor măscurilor. Iar în condica Lișnei pe 1853 se repetă aceeași rugă: «*Doamne ajută și sporește soma vitelor albe cornute pe anul 1853 pe sama vătavului Ștefan Coparincu*».

Situația creată lui Ioniță Bașotă spătarul în cinurile boerimei moldovenești din Basarabia înțuri și asupra fiului, din dreapta Prutului, întru cât autoritatea puterii consulare românești din Iași ținea legături între tată și fiu și proteguia interesele imbelor părți.

Tânărul Anastasie Bașotă se hotărește să-și întregască trupul Pomârlei. El moștenise de la părinți $\frac{3}{4}$ din Pomârlea. Mai rămase

o pătrime, care și ea era împărțită în două trupuri: o jumătate o ținea Teodor Volcinski, supus austriecesc. Încă din 1820 Sept. 29 Vodă Mihail Grigore Suțu dispusese a se scoate la mezat o *optime* din Pomârla, partea lui T. Volcinski.

Intervine eteria, tulburări, căimăcănie, domnie pământeană a lui Ioniță Sturza Vodă. Mezatul se amână: și tocmai în 1823 Mai 4 se dispune de Ioniță Sturza Vodă să se scoată la mezat cu țidulă gospod cătră C. Aslan marele vornic de aprozi. Doritor de a o cumpăra se prezintă tânărul *spatar*(?) Anastasie Bașotă, care oferi la evel mezat 12500 lei, cu observația dacă nu se arată doritoare de a cumpăra *Maria Talpă*, care avea precădere cu protimisire. Mezatul se ține la 5 Mai, și la *hareciu* spatarul Anastasie Bașotă dă 20200 lei și-și sporește domeniul Pomârlei cu optimea lui T. Volcinski. La 18 Sept. 1823 marele logofăt C. Catargiu întărește mezatul, iar la 18 Sept. 1823 Vodă Ioniță Sturza întărește anaforoa boerilor și buiurdiul măriei sale poartă data de 19 Sept. 1823. <Condica Pomârlei>.

Deci când Anastasie Bașotă avea 26 ani, își sporește domeniul Pomârlei cu *optimea* lui Volcinski.

Cât despre *optimea* Maria Ralea, născută Talpă a trebuit să treacă 13 ani la mijloc și Maria Talpă, măritată acum în a doua însoțire cu sărdarul Iordachi Ralea, văzând că n'are copii, se hotărăște în 1836 Febr. 1 să-și vândă partea ei din Pomârla hatmanului Anastasie Bașotă cu 3200 galbeni. Se ține mezatul după toate formele și tocmai în 1838 Oct. 21 Vodă Mihail Gr. Sturza dă hrisov de stăpânire hatmanului Anastasie Bașotă asupra *optimei Ralea*. Când dar Anastasie Bașotă avea 41 ani deveni stăpânul asupra întregului domeniu al Pomârlei. Dar el era însurat de mult și cu soția sa Ecaterina Gr. Balș avea 2 fete, pe Sofia și pe Elena puse în pensionul d-nei Domaizel din Cernăuți.

Pe când Anastasie Bașotă trata cu Maria Ralea cumpărarea optimei din Pomârla intră în vorbă cu logofătul C. Sturza feciorul lui Sandu Sturza hatmanul și cumpără *Lișna* și *Sfărcăuți* cu 10000 galbeni. Formele vânzării prin mezat țin până în 1838, când în 8 Junie divanul apelativ al țării de sus întărește definitiv țidula de mezat, iar în 19 Octombrie Mihail Vodă Sturza dă hrisov de vecinică stăpânire.

În 1849 hatmanul Anastasie Bașotă cumpără cu 750 galbeni părțile din *Mlenăuți* ale păhărnicesei Elena Clopoțel, născută, Stîhi,

zestre dela părinți, împreună cu soțul ei paharnicul Gh. Clopoțel. Vichil la cumpărare e Ioan Budac. In 6 Oct, 1849 divanul domnesc întărește actul. Imediat se și rânduiește un geometru să-i alegească partea cumpărată.

In Șilișăul de sus Bașoteștii intrară stăpâni prin zestre, cum tot ca zestre le venia și Pomârla de pe Macriești. Totuși se naște pâră pentru Șilișău între feciorii lui Cost. Curt = Dumitru Curt, Alecu Curt și Iorgu Curt, atât între Ioniță Bașotă statschi sovietnic și cavaler, și apoi între hatmanul Anastasie Bașotă. Pricina începută în 1831, de clucer C. Curt, abia în 1833 Mai 4, se face jurnal de alegerea părților hatm. An. Bașotă și între părțile lui D. Curt, fiul clucerului C. Curt, iar în 1835 Aug. 23, se face act de alegere după jurnalul din 1833. Între timp hatm. Anastasie Bașotă intră în vorbă cu Agafia Curt călugărița, să-i cumpere partea ei din Șilișeu, mezatul se ține în 1840 Februar 11, iar în 17 Mai se întărește actul de vânzare. Tocmai în 1842 se dă un nou jurnal pentru încălcătura a 400 fălci teren, ce hatm. An. Bașotă o făcu în Șilișău—Curt și peste trei ani, în 1845 Mart. 14, Mihai Vodă Sturza—trăia încă bătrânul Ioniță Bașotă, om de 82 ani, reîntors din Basarabia la moșiile sale din Dorohoi—închee pricina cu Șilișăul de sus și alege de la pârăul lui Adam cele 26 jirebii Bașotești despre Pomârla, ceia ce fac în întinderea moșiei—câte 61 fălci și 28 prăjini jirebia—o întindere de moșie de 1600 fălci!... care toate se alipesc la Pomârla, crescând domeniul Pomârlei cu această parte din Șilișeu.

In Șilișeul—Vârnav, log. Anast. Bașotă intră cumpărător mai târziu. Proprietar fusese acolo aga Cost. Vârnav, doctor în medicină ¹⁾: In 1850 se ridică hotarnica Șilișeului și Livenilor de cătră

1) In bis. din Șilișeul Vârnav, cu hramul sfinții arhangheli Mihail și Gavril, găsim următoarele notițe despre C. Vârnav doctor: a) Pe un *Triodion*, Blaj 1823: «această carte sau cumpărat de cătră iscălitul pentru biserica din satul Hilișăul la 16 Febr. 1847, aga Costandin Vârnav dr. în medișină», iar pe tartaji scrie: acest Triod sau cumpărat de fiul meu aga doctorul Costache Vârnav cu preț 178 lei pentru biserica din Hilișău-Vârnav, cu hramul sfinților Voevozi, vorniceasa Maria Ruset», în două tomuri: Maria Ruset vorniceasa. b) Pe un *Strastnic*, Blaj 1817: «această carte sau cumpărat de cătră iscălitul pentru biserica din satul Hilișăul la 16 Febr. 1847, aga Costantin Vârnav dr. în medișină», iar mai jos: «acest Triod sau cumpărat de fiul meu aga doctorul Costachi Vârnav cu

trei rânduiți : Senjorz, Hristescu și Kucotă, ca o urmare a jurnă-
lului încheiat în 1849 Iunie 9 între Scarlat Vârnav și dr. aga C.
Vârnav. În 1856 Oct. 20 cei 2 frați își schimbă trupurile lor în
Șilișeu și Liveni. În 1857 Dec. 1, Scarlat V. Vârnav vinde Col.
Eugen Alcaz cu 16000 galbeni partea sa din Șilișeu și Liveni în
întindere de 527 fălci, nouă pogoane și 11 stâneni, dar în 1858
Oct. 6, Alcaz revinde Șilișeul cu 17000 galbeni lui Gr. Rizu. Iar
în 1859 Dec. 23, Elenco Adrian născută Sturza cumpără cu 7015
galbeni părțile dr. C. Vârnav din Șilișeu prin licitație publică. În
1860 Oct. 6, log. Anast. Bașotă prin însărcinatul său Evdochim
Ianov - tatăl lui Ioan Ianov - cumpără cu 9500 galbeni partea Co-
lonelului Gh. Adrian și a Elenei Sturza (cele 527 fălci), iar în 4
Ianuar 1861 cumpără cu 17000 galbeni partea colonelului Eugen
Alcaz (se vede că Gr. Rizu n'a intrat efectiv în stăpânire), și a
nume *jumătate* din Șilișeu și jumătate din Liveni, și așa cu 26500

preț 179 lei pentru biserica din Hilișeu Vârnav cu hramul sfinților
Voevozi, vorniceasa Maria Ruset».

Biserica din Șilișeul Vârnav, zidită în piatră, restaurată în
forma actuală în 1899, cum sună inscripția : «În anul 1899 dupe
binecuvântarea Înalt Prea | Sfințitului Mitropolit al Moldovei și Su-
cevei cu mij | loace din fondul dăruit bisericilor de defunctul A.
Ba | șotă și prin îngrijirea episcopilor parohiali sfinția sa A. | Gheor-
ghiescu, C. Călugăreanu și Gh. Iacob s'a pus piatra | fundamentală
a acestui sânt lăcaș continuându-se lucrările de | construcție până
la anul 1905, când fiind terminată | a fost sântită și pusă în servi-
ciul celor religioase». Iar în registrul de inventariere a averilor com.
Pomârța, făcut în 1898 cetim aceste de biserica din Șilișeu-Vâr-
nav : «biserica 1832 de Vasile Scarlat Vârnav, cu hramul Sf.
Voevozi. Anastasie Bașotă a dat 200 fălci la 3 biserici : Pomârța,
Hilișeu-Vârnav și Corjăuți, unde biserica este zidită de Ion Bașotă
brigadier și cavaler rosienesc în 1813».

Între cărțile vechi notăm : *Penticostarion*, București 7251
(1743), *Leturghiile*, Iași 7267 supt Iacob Putneanu; *Antologhion*,
1 volum mare (p. 1 - 565), *Teofilactos*, Tâlmăcire la cele 4 Evan-
ghelii Iași 1800. *Liturghiile*, Iași 1834, *Catavasier* mic grecesc (cu
litere cirilice) și moldovenesc Iași, are pascalia începută în 1778 -
1853, *Octoih* mare, tipărit prin îngrijirea sf. Macarie din Drago-
mirna (filele 1 - 457), cu notițe «să se știe de când sunt dascal aici
1796». *Psaltire*, Neamț 1846, cu notițe : «această psaltire am hă-
răzito la sfânta biserică | din satul Hilișăul a lui Vârnav, cu hra-
mul | a sfinților marilor voievozi Mihail și Gavril | despre vecinica
pomenire a Mariei Ruset, fiica dumisale vornicului Costachi Ruset
1846, Dec. 5. Κωνσταντῆνος Ρουσετιωσ βερνικος.

galbeni Bașotă încorporează tot trupul Șilișeului Vârnăv la marele domeniu al Pomârlei, formând un trup. Ca om ordonat ce era i se face un opis de inventarul moșiei Șilișeu în 1861 Mart, apoi în 1865 Noembrie 6, se reînnoește inventarul moșiei și în 4 Oct. 1865 se dă chitanță generală că s'au plătit toate sumele pentru Șilișeu și așa rămâne deplin stăpân. Era acum om bătrân, dar prea slăbit, căci toate actele le iscălește cu o mână tremurândă, ceia ce arată o stare foarte nervoasă.

În Iași hatmanul Anast. Bașotă cumpără în 1838 Iulie 1 de la marele logofăt Iordachi Catargiu casele sale în preț de 1800 galbeni. În aceste case se află azi Gimnaziul Ștefan cel Mare, cumpărate fiind de Ministerul Instrucțiunii în 1897 cu 125000 lei. Casele aceste Bașotești erau arse în 1838, de aceia și prețul lor e scăzut, față cu cumpărarea lor din 1814 de către același Iord. Catargiu de la comisul Manu și de la sora sa Sultana En. Lambrino în sumă de 75500 lei¹⁾.

12. *Biserica Sft. Neculai din Cocorăni*. Cât despre Cocorăni, moșie Bașotească după 1850, nu avem știri documentare deocamdată, lipsind actele în arhiva Bașotească, ceia ce arată că a fost luată fără acte. În 1803, condica Liuzilor, Cucorăni erau trecuți în ocolul Târgului cu aceste știri:

» Cucorăni a căminarului Iordache Bucșenescu, loc indetul, are 70 liuzi, cu bir anual	1292
» Breslașii ottam a căminarului Iordache Bucșenescu erau 13 liuzi, cu bir anual	120
⟨Uricar VIII 310⟩.	1412 lei

Iată câteva știri culese din *biserica Cocorănilor*, clădire mare în zid, cum și din cărțile aflate în dulapurile bisericii. Biserica actuală e zidită în 1856, cum sună inscripția de-asupra ușii: «la anul 1855 Mai 1, sau început zidirea | acestui sfânt lăcaș prin stăruința | *logofătului* Anastasie Bașotă pentru | lauda lui Dumnezeu și sau desăvârșit cu toate înzestrările la anul 1856».

Pe *Ușa* mare de fer stă săpat «1856».

În perețele din dreapta, deasupra strănilor, stă într'un dulap mare cu sticlă portretul ctitorului Anastasie Bașotă în mărime naturală: jos un covor românesc, pe care-l calcă cu picioarele, A-

1) v. Ion Neculce an. VI, 112—166, unde am publicat actele caselor Bașotă din Iași.

nastasie Bașotă în costumul militar de hatman, cu frac și fireturi, pantaloni albi cu dungulițe în foi, vestă albă și cordonul la gât, cu stânga ține biserica zugrăvită pe o pânză, iar pe masă stă un ceas cu figurine.

Biserica veche dată în 1819, cum oțtim pe buza clopotului mic: «ὁυτος τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ ἐν τῷ Κοκορενίῳ τοῦ ποτοσανίου μετασχεβασθη τὸ ἑαυθι ἔτος. ιουλιου. ιε» = acest <clopot> al sfântului Nicolae, cel din Cucorăni din <ținutul> Botoșani s'a prefăcut la anul 1819 Iulie 15. «Dacă clopotul s'a prefăcut în 1819, arată că era cu totul vechiu, la vechia biserică de lemn a satului. Vechimea ne-o arată cărțile vechi, ce se păstrează în biserică. Iată câteva: a) *Apostol*, Buzeu 7251 <1743>, | cu notița: «ačastă carte *Apostolul* iaste pentru înțelegerea creștinilor», b) *Minee* de Râmnic legate câte 2 luni la un loc, așa avem *Mineiu* pe Sept.-Oct. 1776 Râmnic, *Mineiu* pe Mart și April, Râmnic 1779 cu notița: «καί τῆδε σὺν τοῖς ἄλλοις Νικολάου στεφάνου τρετζάνου του ἐν κοιμῆς. Βουκουρεστιου, 1780 φεβ. 11». alta: «ačastă sfântă carte | îmi este dăruită mie | de preosfinția sa răposatul | părintele Kesarie Episcopul Râmnicului | aflândumă în Craiova | la leat 1780 Febr. 11. Nicolae Greceanu». alta: «vleat pe cât umbla când au venit Moscalii în țara Moldovei 1827», alta: «ačastă sfântă carte ce sau trimis la acest sfânt lăcaș, dumnezeesc lăcaș, dela cinstiții stăpâni ai moșiei pentru rânduiala lunilor acestora ce se rată aici: 1827 Iunie 15»;—*Mineiu* pe Iulie și August, Râmnic 1780, cu notița: «ἐκ τῶν του . . . Νικοδήμου ἱεροδ. υἱοῦ στεφανου τρετζάνου σατρ. ἡ αψπα. σεπτ. β». *Mineiu* pe Mai cu multe notițe: «acest mineiu îmi este dăruit mie de Preaosfinția sa părintele | episcop Râmnicului Kirio Kir Filaret și eu l'am dăruit | părintelui meu dumisale Ștefan Grečanu | șatrar ca să-l aibă pentru | trebuința citaniei d-misale împreună cu celelalte 11» ἡ αψπα Sept. 6», alta: «Ștefan Grecianu 1791», alta: «cu multă plecăciune mă închin dumitale și sărut cinstita mâna dumitale părinte... pentru învățăturile ce-mi dai și mare pomană vei avea dela puternicul Dumnezău», alta:

«O primăvară frumoasă
Cu mult dor te aștept».

«scrisam eu diacul Neculai»

alta: «Acest mineiu esti a lui Mihalachi, ci cine la fura să fie a naftema. Mart 26», alta: «acest mineiu lau cumpărat dumnealui hatmanul sfintei biserici și prețul este drept cincizeci lei, de ar voi milostivul Dumnezeu ca să mă... <țaiat>.

«eu sânt de când Turcii, scrisam eu Constandin ierodiacon, scrisam eu Cozma ierodiacon.

Mineele de Neamț, 12 volume, *Antologhion*, Râmnic 1752, *Evanghelie*, 1762 cu notița: «această sfântă Evanghelie este a sfinteii biserici Uspenia»; *Teofilact*, Tălcuirea Evangheliilor Iași 1823 cu notița: «această carte este a părintelui iconom Anania, lăsată de la sf. sa părintele iconomul Ștefan și eu spre știință am scris, Casian Leca fiul părintelui Anania la anul 1849»; *Triod* și *Strastnic Blaj* 1804, *Infruntarea Jidovilor* de Neofit, Iași 1803 *Mineiul* pe Februarie, Râmnicul Vâlcea, *Viețile sfinților* pe Octombrie cu notița: «biserica (casa lui Dumnezeu) din Comuna Poianalungă, plasa Siretiul județul Botoșani, cu hramul sfinților marilor Voevozi Mihail și Gavril 1863 Dec. 9 zile», *Biblia* din Petersburg 1817, *Tipicon* Iași 1816 cu notița: «Acest tipic proprietatea bisericii din Ipotești s'a adus la biserica din Cocorăni spre a mă servi fiindcă cel al bisericii din Cocorăni este imprumutat bisericii din Cervicești preotului Andronic Cozmovici spre știință prin Ion Ursache».

Am dat numai pe cele mai principale. De altfel prin dulapurile cu cărți bisericești zac exemplare de ediții unice, care dacă s'ar aduna în corp s'ar putea face biblioteci complete de cărți vechi bisericești, înlesnitoare de studii de limbă și literatură veche, cum și s'ar ilustra o pagină din cultura vechei noastre societăți.

13) *Pomelnicile Bașoteștilor*. În cele 2 biserici, din Pomârla și Cucorăni, se păstrează 2 mari pomelnice: la Pomârla săpat în piatră în peretele de deasupra mormântului familiei, la Cucorăni pe un triptih de lemn. Iată în paralel suitorii Bașoteștilor:

Pomârla 1813	Pomârla 1846	Cucorăni
<i>vii</i>	<i>vii</i>	<i>vii</i>
Ioan		
Elena		
Anastasiu	nu-i pune	Anastasiu
Ruxanda		Elena
fii și tot neamul lor		și cu fii săi

morți

Dumitru
 Maria
 Varlaam monah
 Teodora monahie
 Climent monah
 Safta
 Costandin
 Ecaterina
 Maței
 Ștefan
 Gheorghe
 Ralița
 Costandin
 Pavel preot
 Andrei
 Ecaterina
 Maria
 Grigore

și tot neamul lor

morți

Ioan
 Dumitru
 Maria Macri
 † 1710 Oct. 28
 Vasile
 Dumitru
 Costantin
 Ecaterina
 Varlaam monah
 Clementie monah
 Teodora monahie
 Safta
 Manoil
 Maței
 Ștefan
 Gheorghe
 Ralița
 Costandin
 Grigore
 David ieromonah
 Ioan Bașotă † 1846
 Noemb. 26
 Elena B. † 1849
 Aug. 4
 Ecaterina Bașotă ¹⁾
 Anastasă Bașotă ²⁾
 † 1870 Ianuarie 1
 Elena Bașotă ³⁾

³⁾ «În anul 1847 Iu-
 lie 6 sau | așezat și sau
 săpat prin d. | hatmanul
 și cavaler | Anastasie
 Bașotă».

morți

Ioan
 Dumitru
 Maria
 Dumitru
 Costantin
 Ecaterina
 Varlaam monah
 Climentie monah
 Teodora monahie
 Safta
 Ștefan
 Gheorghe
 Ralița
 Costandin
 Grigore
 David ieromonah
 Ioan
 Elena
 Sofia
 Ecaterina
 Gheorghe
 și tot neamul lor.

1) 2) 3) săpături nouă
 în piatră.

În aceste pomelnice se amestecă și neamul Macri, suitorii după mamă ai Bașoteștilor și vechi ctitori ai bisericeii din Pomârla.

Iar pentru pomenirea altor înaintași ctitori și stăpâni ai moșiei Cucorenilor ne spune pomelnicul din 1840 Iunie, în care cetim la morți aceste nume: «Încă ne rugăm pentru mila, răpaosul, fericită pomenire, vecinică odihnă sufletelor a prea fericitilor și pururea pomeniților ctitori a sfânt locașului acestuia: Vasile ierei, Scarlat, părinților și fraților lui și a robilor lui Dumnezeu celor de mai înainte adormiți, Mihail, Scarlat, Manoil, Zamfira, Ioana, Ruxandra, Scarlat, Ecaterina, *Nicolae Voevod*, *Maria doamna*, *Smaragda*, *Scarlat Voevod*, *Zmaragda doamna*, Smaranda, Alexandru, Elena, Constandin, Sandu, Sandu, Smaranda, Solomon, Ralu, Arion monah, Ioan, Pintilie, Mihail, Ion, Gheorghe și tot neamul lor».

14. *Condicile Bașoteștilor*. În arhiva Liceului Bașotă, aflătoare la Casa Școalelor se găsesc un număr mare de condici Bașotești și cari privesc administrația lui Ioniță Bașotă, tatăl, cât și mai ales cea lui Anastasie Bașotă fiul. Ele încep cu anul 1826 și sfârșesc în anul 1869, anul morții log.-Anastasie Bașotă. În 1826 avem condici de cheltueli a moșiei *Hulboca*, din apropiere de Pomârla. Cred că se însurase la această dată hatmanul Anastasie Bașotă și începu a-și ține o contabilitate riguroasă, fiind în vârstă de 29 ani.

În 1831 este condica de venituri și cheltueli cu cunoscutele maxime economice ale lui An. Bașotă citate mai sus.

În 1834 avem condica de inventariare a lucrurilor din casele Bașotești de la Iași luate pe samă de la vătavul Toader Ivanovici, aceasta înainte de a se cumpăra casele lui Iordache Catargiu, din 1838. În această condică e trecută și *activitatea fabricii de pielărie de la Hulboca*.

În 1836-37-38 avem condici de cheltuelile casei; dar cum deja avea fetițele mici, pe *Sofia și pe Elena*, simte nevoe de a transcrie în condici o sumă de rețete doftoricești.

În 1839, 1840 avem 2 condici de cheltueli ale casei, iar pe anii 1838-1844 avem o condică de *sama vitelor albe*, cai, oi și maseuri, cu rugăciunea cunoscută și adusă mai sus.

Pe anul 1843 avem condica cotunului *Valea Satului*.

Pe anul 1844 avem condică de cheltuelile casei; în altă condică avem cheltuelile *cuhnii* pe 1845, tot atunci avem o condică de venituri și cheltueli cu țărani.

În 1845 avem 2 condici foarte importante, cari privesc *funcționarea unei bănci de schimb* în Iași numită *Societate cambială*, întemeiată în Iași la 1845 de către hatmanul Anastasie Bașotă, care a vărsat anul întâi *13769 galbeni* și în anul al doilea a vărsat 30866 galbeni. În conducerea băncii își ia ca lucrător-contabil pe căminarul Iacob Buicliul, care va avea ca salar dreptul la jumătate de foloase.

Pe 1845-1846 avem 2 condici de *cheltuelile casei*, iar pe 1847, 1848, 1849 avem altă condică a *veniturilor casei* lui Anastasie Bașotă. Tot în acest an el ținea socoteala și a *cheltuelilor casei dumisale C. C. Ruxanda Balș*. În 1847 avem condica de *luaturi și daturi la Bălănești și boerescul*.

Tot din 1847 avem condica *Corjeușilor* de daturi și luaturi cum și boerescul de pe moșie.

În 1848 avem condica de *vânzarea pădurii de pe Pomârla* prin Ion Bălăneanul; tot atunci avem condica de *răfuiala muncii cu țăranii*.

Pe 1849 avem condica *datoriilor active* partea 2-a însă, începută a se scrie la 23 April același an.

Pe 1850 avem condica de venituri și cheltueli a *moșiei Bașăului*; și altă condică tot pe 1850 cuprinde *cheltuelile casei*, iar altă condică pe 1850-1852 cuprinde socotelele cu *Hluboca* și cu cotuna *Tinca*.

Pe 1854 avem condica cu *inventariul* celor ce se află pe moșia *Petrești* și o condică de *cheltueli*, iar altă condică cuprinde *boerescul Pomârlei* cu lista tainaturilor.

Pentru anii de la 1855-1860 avem condica de *cheltueli și venituri* a moșiei *Cucorânilor*; ceia ce se arată că cumpărătura s'a fost făcut nu cu mult timp înainte de această dată.

În 1853 avem condica *Lișnei* cu motto dat mai sus.

În 1855 avem condica cu *inventariul mobilației* și a tuturor obiectelor palatului gospod, primite de departamentul lucrărilor publice. Tot pentru 1855 avem o condică de *cheltuelile casei*. O altă condică mare cuprinde *cheltuelile casei* pe anii 1854 până la 1869, în ajunul morții lui Anastasie Bașotă. Tot pe 1856 avem condica *Cocorânilor* (79392 lei la intrări) cum și condica *boerescului* de pe *Tinca și Bălănești* pe 1863.

Pentru 1858 avem o condică de *recipise*, iar în altă condică mare avem socotelele de *venituri și cheltueli zilnice* între 1858-1860.

În altă condică avem *jurnalul de casă* între 1854-1869.

Pe anul 1858 avem condica cu *înființarea lucrurilor* aflătoare în casele din Iași.

Pe anii 1861-1864 avem condica de *lefile și tainatul* slugilor. Iar pe 1869 avem condica de *pensionari, binefaceri și lefile slugilor* cu tainatul lor.

Pentru a înțelege rostul economic al acestor nenumărate condici, vom da câteva știri sumare din altă serie de condici Bașotești, din bogata arhivă Bașotească, depusă la Casa școalelor:

În condica pe 1841 se arată la intrări 55133 lei. În 1843, condica de cheltuelile culnei (ținută în grecește și românește arată 43416 la incasări. În condica pe 1845 a băncii „*Societate cambială*” are 235851 lei capital pus pentru speculații. În 1847 avem condică de intrări și cheltueli, în sumă de 586299 la intrări și 483500 lei la scăderi. Iată seria articolelor de pe care s’au incasat veniturile: cai, oi, popușoi, săcară, mălai, orz, ovăs, hrișcă, legume, cânepă, in, lior¹⁾, ceară, miere, vin, viile de la Țifești și Pomârlea, sare, fân, pae, curci, rațe, lemne din pădure, orânzile, dajdia robilor, boerescul de la locuitori etc., *condicile țiganilor* arată 81 salășe pe 1847 și 107 salășe pe 1853. În 1848 condica de venituri arată 21497 lei, în condica pe 1849 se arată la intrări 70926 lei și 67749 la eșiri, din cari câștiurile Holbocei pe Sf. Dumitru 19054 lei (sau 525 galbeni) și pe Sf. Gheorghe iarăși 19084 lei (sau 525 galbeni). *Galbenul e socotit că îmblă 36 lei și 14 parale.*

Condica *orânzilor* cuprinde un șir de ani cu începere de la 1849 până la 1867. Pe anul 1856 avem o serie de condici, așaeste *condica Pomârlei* cu 7889 lei la intrări și 7961 la eșiri, *deci un deficit de 71 lei.*

Din *condica lefilor* slugilor pe 1856 avem câteva știri: Ion Chelaru 840 lei, Mihai Vezeteu 2160 lei, Rarița jupâneasa 888, Constantin bucătar 900 lei etc. Pe 1857 avem *condici de cheltuelile* pentru biserică și școală în aceste condee 20065 lei (între 23 Iunie 1857 - 23 Mart 1858). 34210 lei și 17550 lei.

În 1857 moare soția sa Ecaterina, născută Balș. La îngropare s’au cheltuit 115601 lei, la anul întâi s’au cheltuit 5271 lei, la al 2-lea an 1856 lei, la al 3-lea an 2601 lei, iar căutarea la boală a ținut 18941 lei, *total 144638 lei!* Tot în această condică sunt trecute cheltuelile cu bisericile: zidirea bisericei din Rediu 76318 lei, școala din Hudești 26361 lei, cheltuelile anuale bisericesti se însu-mează 3205 lei pe 1857, 2920 lei pe 1858, 2821 lei pe 1859, 1479

1). Liior, lăor (lat. liber), filasse de lîn.

lei pe 1860. = total 10425 lei. Foarte interesante sunt cifrele ce privesc datoriile casei, în sumă de lei 1226698 lei! Condica Livenilor și a Pomârlei pe 1857-1858 arată la înțrări 199160 lei, iar la scăderi 122815 lei, o diferență în plus de 76345 lei, iar pe 1859-1860 diferența fu de 26354 lei.

Scriitor de registre ca și a condicii documentelor a fost Ion Tomida, căruia i se plătise 10 galbeni (370 lei).

Pe 1868 și 1869 avem condicile Pomârlei și ale Livenilor cu 2288 articole la înțrare, iar în 1870 cu 514 articole.

Din toate cele 60 de condici, unele mari de câte 600 ori 700 file, toate inventariate și șnuruite de tribunalul Dorohoi în cursul catagrafierii averii Bașotești la 1870, după moartea log. Anastasie Bașotă, se va putea vedea raportul sufletesc între stăpânul atâtor moșii din Dorohoi și obștea locuitorilor de pe acele moșii. Ca model dăm în rezumat *Jurnalul* încheiat în 1866 Martie 22, între obștea locuitorilor din Pomârlea și Anastasie Bașotă¹⁾.

1) Jurnal. Intre locuitorii din Pomârlea și în fața nevoilor celor mari, obștește cunoscute și chiar ocărmuirii și a neputinței în care ne găsim în timpul de față de a plăti dările către guvern, având în vedere totala lipsă de pâine chiar pentru zilnica noastră hrană, nutrețul vitelor... și văzând că nu este alt chip de cât numai a ne împrumuta... astăzi singuri de a noastră bună voe și de nime îndemnați, am căzut cu rugămintă la dmlui logofăt Anastasie Bașotă... și dmlui a primit să ne ajute după cum ne-au ajutat totdeauna în trecut, dându-ne pe lângă nutrețul de fân și pae spre a ne putea scăpa vitele. ...suma de 4252 galbeni, din cari am și primit acum 3452 galbeni... iară restul de 800 galbeni să aibă a-l depune la Primăria comunii aceștie în curgere de patru ani câte 200 galbeni pe an, iară noi ne îndatorăm să lucrăm dmsale logofăt Anastasie Bașotă în Pomârlea și Lișna cinci ani cu începere de la 23 April 1866 și până la 1871 April 23.

a) Să arăm cu boii noștri câte 90 fălci arătură pe an... de un pod de mână adâncă, brazdele mărunte fără greș, a le sămâna cu oameni aleși, a le grăpa de două ori în lungiș și curmeziș cu grapele boeriului, și a aduce semănța trebuitoare la arătură.

b) Să arăm cu plugurile și boii dmsale boeriului câte 150 fălci pe an... a le sămâna, a le grăpa cu oameni mari la pluguri, cărând semănța trebuitoare.

c) Vom lucra câte 125 fălci prașilă la păpușoi pe fiecare an, să-i prașim de două ori, prașila întâia să o facem când popușoi vor fi răsăriți în 2 frunze, și prașila a doua cu moșuroi de o palmă înaltă, rari de 9 parmace, să-i culegem, să-i tăem, să-i punem în popuri, să-i desfacem, să alegem semincerii, legându-i doi câte doi,

15. *Urmașii lui An. Bașotă.* Anastasie Bașotă hatmanul se căsătorii înainte de 1825 cu Ecaterina *Balș*, fata lui Grigore Balș și al Anei Mavrocordat. Grigore Balș era urmașul lui Nec. Balș și al Ruxandei Ghica și nepot marelui log. Lupu Balș și al Saftei Cantacuzino. Din această căsătorie se nasc 2 fete: *Sofia* și *Elena*. Încă de prin 1836 găsim fetele date la pensionul d-nei *Domaizel* din Cernăuți. În 1836 Aug. 31 Ion Bașotă tatăl lui Anastasie, om bătrân de 74 ani scrie din Botoșani cu mâna tremurătoare fiului său Anastasie pentru Târnavca și pentru copila sa *Elena dela Cernăuți*. În acest pension Anastasie Bașotă plătea câte 500 galbeni pe an învățătură și pension, cum dovedesc desele chitanțe ale doamnei *Anna Domaizel*, din care una din 1840 datată din Cernăuți «că am primit dela hatmanul Anastasachi de Baschotta 500 galbeni pe 6 luni pensionul d-relor Hélène și Sophie dela 8 April 1840 până la 8 Oct. 1840».

să-i cărăm prin coșere, alegând cei verzi, hlujanii a-i căra în girezi sau căpiți, să meremetisim coșările sau să le facem din nou cu materialul boerului.

d) Pentru viile dsale boerului 7 pogoane, oamenii noștri să fie scăzuți din numărul falcilor de prașilă, *cinci firte vie drept o falce de prașilă*, să tăem și să cărăm haragii.

e) Vom secera câte 180 fălci pe fiecare an la pânea albă, să plivim, să punem în clăi, să cărăm la arie, să clădim *gospodărește* în girezi sau stoguri, să-i întoarcem la vreme de ploae, să dezlegăm snopii.

f) Vom lucra 480 fălci coasă pe an, să cosim, să împrăștiem brazdele, să facem căpițele mari, stogurile de 10 stânjeni împrejur, 2 stânjeni tulpina de înaltă, vârful țuget.

g) Toți oamenii vom fi grămadă la lucru, și la vreme, chizești unul pentru altul.

h) Comuna are să ne răfuiască lucrul.

i) Să tăem lemne din păduri, să cărăm 200 stânjeni, câte 12 lei stânjenuț la cărat.

j) Să facem boerului 6 zile de lucru, însă ziua cu palma un leu, ziua cu carul cu boi doi lei.

Ziua de lucru să fie din răsăritul soarelui până în asfințitul lui, iar cei doi boi să fie în greutate de 500 ocă.

k) Arătură făcută în plus să ni se plătească: 9 lei de falce, 25 lei de falce cu boii noștri, 75 lei una falce de prașilă, 40 lei una falce de seceră, 24 lei una falce de coasă.

l) Meremetul morilor, ezăturile de la Popeni și Boghiului cum și *latoacele* vor fi pe sama noastră.

m) Meremetul gardurilor viei de la Popeni ne privesc pe noi.

Că ducerea la Cernăuți a d-urilor Bașotă s'a făcut la 1836 stă dovadă pașportul dat de consulatul austriac din Iași cu data de 12 Mai 1836 pentru D-ra Elena Bașotă, care are a merge la școală la Cernăuți.

Din corespondența păstrată în pachet aparte în arhiva Bașotească la Casa Școalelor ar reeși că Anastasie Bașotă ar fi avut 2 surori: Caterina Bașotă care scrie în grecește fratelui său Anastasie Bașotă hatman în 1837 Iunie 1 în grecește: „τῷ πανευγενεστάτῳ ἀρχόνι γερμανοῦ Αναστασίου Μπάσοτα εἰς Ἰασίου, și alta din 1837 Iulie 8 în rusește a Victoriei Vacasin frateiui său Anastasie Bașotă Ivanovici. Probabil însă că aici poate e un apelativ intim familiar, fără să arăte că le era frate. Probabil că Caterina este soție polcovnicului Buhalțevo, fata lui Grigore Bașotă ban, și deci ti era

n) Vom despărți cu șanțuri pământul dat nouă la 1864, de partea boerească.

o) Primăria va face strajă la curtea boerului în locul ertării pământului luat mai mult.

Actul îl iscălesc 240 locuitori din Pomârlă. Primar Ion Popovici și cu No. 91 din 23 Martie se legalizază iscăliturile sătenilor, iar suprefectul plasei Prutul de sus - Panu - cu No. 1280 legaliză actul.

Bașotă era atunci de 69 ani, iscălitura lui e tremurată.

Socotind acest contract de munci agricole, boerul Anastasie Bașotă a imprumutat satul pe 5 ani cu 4252 galbeni a 37 lei fac 256224 lei, fără a pune la socoteală dobânzile și nevoia sătenilor.

Pentru lucrul făcut socotit cantitățile pe 5 ani durata contractului reiese aceste prețuri, pe prețul socotit în plus:

a) 90 fâlcii $\times$ 5 ani = 450 fâlcii cu boii lor a 25 lei falcea fac 11.250 lei.

b) 150 fâlcii $\times$ 5 ani = 750 fâlcii cu boii boerului a 9 lei falcea fac 6.750 lei.

c) 125 fâlcii $\times$ 5 ani = 625 fâlcii prașila a 75 lei fac 46.875 lei.

d) 7 pogoane $\times$ 5 ani = 35 pogoane $\times$ 4 firte fac 140 lei, care socotite a 5 firte o falce de secară a 75 lei fac 2260 lei.

e) 180 fâlcii secere $\times$ 5 ani = 900 fâlcii a 40 lei falcea fac 57600 lei.

f) 200 stânjeni lemne cărături a 12 lei fac 2400 lei.

g) 6 zile boerescul $\times$ 5 ani = 30 zile boerescul fără boi a un leu fac 30 lei.

h) 6 zile boeresc $\times$ 5 ani = 30 zile cu boii la a 2 lei 60 lei.

Totalul dar al muncii țăranilor pe 5 ani socotiți cu prețurile unitare fac 163225 lei cu 7000 lei mai mult de cât valoarea imprumutului.

vară primară, iar cea de a doua, Victoria Vucasin nu știm până acum în ce grad de înrudire era, bănuim însă că era tot o vară primară.

Correspondențele între fiice și tată se țin lanț. În caetul șnuruit de 78 file se cuprind o 'serie de scrisori mai toate scrise de *Elena Bașotă* către tatăl său. Directoara D-na Domaizel ținea mult să se recomande părintelui copiilor prin îngrijirea ce o dădea scrisorilor. Ciorna scrisorilor o făcea directoara, ea pune pe fiice să scrie frumos după dicitarea directoarei, păstrând o corectă ortografie și construcție. Copila urmărită la fiecare cuvânt scris, nu eșia cu o iotă din formele rigide ale scrisului caligrafic, încet, uniform, așa că mult mai mult spun scrisorile printre rândurile lor, decât cele spuse în rânduri. Din când în când D-na Directoară întăria cele scrise de fată prin o scrisoare a ei personală. Cu începere dela 1838 — exact după 2 ani de școală franțuzită, — fetele încep să corespundă în franțuzește cu tatăl lor. În 1838 Mart 1 Elena scrie tatălui său. În 1838 Mai 19 altă scrisoare dela *Hélène*. Alte 3 scrisori fără dată — o neglijență a directoarei. Din partea directoarei D-na Domaizel o altă serie de scrisori nedatate și din 1838, iar în 1840 Iulie 10, directoara îi scrie pentru pașport spunând că fetele îi sânt sănătoase. Adresa era «*Baschotta*».

O altă serie de scrisori avem dela hatmanul *Ioniță Bașotă* către fiul său *Anastasiu*, așa avem scrisoarea tremurândă din 1837 Mai 31, scrisă din *Pomârla*, altă scrisoare tot din 1837 Ghenar 14 scrisă de *Ioniță Bașotă*, din *Botoșani*, tot din *Botoșani* scrie o scrisoare din 1836 Sept. 22. Bătrânului i se recomandă să facă băi de pucioasă. El făcuse 12 feredee, dar nu-i priise și se jăluește fiului de aceasta în scrisoarea din 30 Iulie 1837 scrisă din *Pomârla*.

O altă scrisoare e din 1850 Febr. 20, când *Elena* scrie din *Iași* tatălui său, iar în 1853 Iunie 12/24 fiind la băi scrie tatălui său din *Frankfurt pe Main*.

16. *Testamentul lui Anastasiu Bașotă*. În 25 Oct. 1869, cu 2 luni înainte de a muri, *Anastasiu Bașotă* scrie Președintelui Tribunalului *Dorohoi* trimițând în alăturare textul testamentului său compus din 25 articole, cu rugăminte de a fi adevărit, transcris în registrele Tribunalului și a-l încredința avocatului *Ion Ianov*. Cereerea se primește în aceeași zi de 25 Oct., se dăspune a se transporta un membru al Tribunalului imediat după ridicarea ședinței, președinte ss. *Dubău*, membru delegat *Gh. Burghel*. În aceeași zi

se duce la Pomârla, se citește textul testamentului, se află că este propriu a lui, din libera sa voință și în fața marturilor dr. Russ se confirmă că testatorul e în deplină facultate mintală și *intelectuală* (sic) și face referat către Președinte în aceeași zi sara. Burghilea aduce dela Pomârla și altă cerere a lui An. Bașotă tot din 25 Oct. ca să se legalizeze testamentul și să se publice prin Foaia oficială «*fiindcă în el sânt dispozițiuni și condițiuni care se rapoartă în parte la binele mai multor compatrioți*». Referatul și scrisoarea a doua se primesc la Tribunal în ziua de 27 Oct. se face legalizarea și se dispune a se păstra în registrul respectiv al testamentelor și se dă originalul în păstrarea D-lui I. Ianov, potrivit dorinței testatorului.

Testamentul lui cuprinde 25 articole, iată pe scurt cuprinsul lor: *Art. 1*, face ertăciunile creștinești tuturorora. *Art. 2*, lasă dispozițiuni testamentare pentru bună regulă. *Art. 3*, să fie îngropat în biserica din Pomârla. *Art. 4*, pentru îngropările și grijiile sufletului până la 7 ani dispune să se cheltuiască 7000 galbeni. *Art. 5*, jumătate din toată averea sa o lasă fiicei sale *Elena*, fostă soție a principelui Gh. Cantacuzino. *Art. 6*, Cu a doua jumătate se enumeră dispozițiunile și anume: *Art. 7*. Lasă 200 fălci bisericii din Pomârla și la alte 2 biserici de pe această moșie, 60 fălci pentru biserica din Lișna, 70 iălci pentru bis. din Cucorâni. *Art. 8*, legate speciale în bani și pământ la mai multe persoane: la 15 persoane 80 fălci de pământ din trupul moșiei Pomârla, 1150 fălci la alte 8 persoane, la 30 persoane li se vor da câte *zece lei* pe lună, și unuia câte 30 lei pe lună, 760 galbeni lasă legate la 4 persoane, iar *Catincăi Vasiliu* care l'a căutat 11 ani la bătrânețele sale îi lasă pensie viageră de 300 galbeni pe an, lucrurile din casă, pojiția, gospodăria, vitele, și trăsura cu 4 cai, câte 100 galbeni la toți copiii botezați de el, după ce vor isprăvi studiile în școala lui, ce are a se face pe moșia Pomârla, iartă toate datoriile locuitorilor ce le-ar fi avut la Curte în momentul morței sale,

Art. 9. Fiind că prin cultură și învățătură omul poate numai deveni util societăței, pentru că numai prin lumină poate osebi căile rătăcite de acele care conduc la adevărata cunoștință a bine-lui și a răului, *regulez ca din cealaltă avere a mea cât va prisosi după plata integrală a legaturilor și îndeplinirea tuturor dispozițiunilor de mai sus să se înființeze pe moșia mea Pomârla un institut academic cu titlul Institutul Anastasie Bașotă*, compus

din toate clasele trebuitoare, pentru ca un elev, când va isprăvi studiile în acest Institut, să fie primit în orice universitate europeană pentru învățatura vre unei științi.

Art. 10. În acest Institut se vor admite numai fiii de români, de religie ortodoxă, fără de mijloace de pe moșiile mele Pomârla, Lișna și Cucoreni, cum și parte din copiii Institutului de orfanotrofie Gregorian din Iași, la a căruia fondare am contribuit și eu.

Art. 11. Permit să fie admiși și alți copii de români creștini-ortodoxi de a compatrioților mei, cari vor voi a se lumina din acest institut, însă toată cheltueala necesară pentru ei afară de învățatură va fi pe socoteala lor proprie.

Art. 12. Acest Institut academic va fi format și regulat după metoda acelor din Paris, în conformitate și cu legile țării noastre pentru care se vor aduce profesori francezi din cei mai cu cunoștință și moralitate spre a se pune o basă solidă acestei instituțiuni. Iar cu timpul eșind buni profesori din elevi, care vor săvârși studiile lor și în străinătate, vor fi admiși profesori la acest institut.

Art. 13. Limba franceză va fi totdeauna obligatorie spre ușurarea învățăturilor mai departe în străinătate, după finitul studiilor din acest institut.

Art. 14. Întreținerea copiilor din institut va fi totdeauna potrivită cu deprinderile lor naționale, fără lux și cheltueală, după cum au fost crescuți și la părinții lor.

Art. 15. Restul averii mele ce va prisosi peste fondarea și întreținerea Institutului Academic cu toate cele trebuitoare, se va da cu procent, cu garanție solvabilă și cu procentele ce se vor încasa se vor trimite elevii cei mai cu talent, cari vor termina studiile în acest institut academic, pentru a învăța la universitate străină vre o știință oare care, după dispozițiunile lor naturale, regulându-se suma trebuitoare după timp pentru întreținerea lor, iar observându-se că unii din ei nu răspund la scopul, pentru care au fost trimiseși, se va conțeni cu darea subvențiunei.

Art. 16. se întemeiază executorii testamentari: Nec. Roseti-Roznovanu, Vas. Pogor, Ioan Ianov, Alecu A. Balș, Nec. Calimachi Catargiu, Dr. Ludvig Russ, și Episcopul Vladimir Suhopan. Trei din ei vor avea leafă anuală 7 ani Vlădica Suhpan, Dr. Russ și I. Ianov. *Art. 17.* Prefacerea în bani a părților disponibile din legaturi, cu încuviințarea Șefului Statului, *Art. 18.* Bani se vor capitaliza cu dobânzi. *Art. 19.* Testamentul este nemodificabil

de executorii testamentari. *Art. 20.* Orice hotărâre în litigiu va fi supusă aprobării Șefului statului. *Art. 21.* Șeful statului numește pe unii epitropi la locurile vacante. *Art. 22.* Când vor începe a fi tinerii capabili din Institutul meu academic, care ar îndeplini studiile lor și în străinătate, administrațiunea executorilor testamentari se va încredința numai la asemenea bărbați pe cari Șeful statului îi va crede mai destoinici. — La această reformare a administrațiunii, Șeful Statului va bine voi a combina dimpreună cu executorii testamentari ce vor avea a se retrage, la cât să fie redus numărul executorilor de la acea epocă înainte și câtă leafă să li se plătească, căci până la acel timp sper, că averea mea va fi îndestul de limpede spre a nu mai fi nevoie de un număr însemnat de executori testamentari. *Art. 23.* Guvernul este în drept de a controla institutul academic, dacă se menține după cum este destinat, ne având nici odată dreptul și sub nici un cuvânt de a lua administrațiunea sau veniturile afectate la acest institut. *Art. 24.* dă bine cuvântării părintești fiicei sale Elena. *Art. 25.* Adio și binecuvântări în numele domnului: (după broșura «Testamentul» log. și cavaler An. Bașotă, Botoșani 1921).

În jurul acestui testament s'a născut un zgomotos proces¹⁾,

1) Pentru a învedera natura proceselor provocate pe urma testamentului lui Anast. Bașotă, iată chestionarul ce s'a pus să răspundă dr. Ludvig Russ la Curtea de apel în 1871.

1) De ce boală au murit Anastasie Bașotă?

2) De ce cadavrul lui Bașotă avea pete pe obraz și de ce-i cădea părul din cap, din sprincene, etc.?

3) Era bolnav Bașotă la 25 Oct. la Pomârla?

4) În ce zi ați sosit la moșia Pomârla și de ce boală suferea Anastasie Bașotă?

5) Cine mai era față când supleantele trib. Dorohoi au cetit testamentul lui Bașotă?

6) Cine dădea medicamentele prescrise lui Bașotă?

7) Surzirea de care suferea A. Bașotă în timpul boalei sale era naturală ori produsă de medicamente?

8) Din ce cauză spișerul Turer din Dorohoi au refuzat o rețetă a dv?

9) Câte exemplare de testament au subsemnat A. Bașotă?

10) Cu creionul sau cu cerneală au iscălit al doilea exemplar?

11) Pentru ce Bașotă au iscălit testamentul ce se află în păstrarea d-lui I. Ianov cu creion albastru?

12) Pentru ce la examinarea osemintelor lui A. Bașotă și transferarea lor în cavoul de familie din biserică s'au găsit rămă-

și o întinsă polemică prin presă, articole de ziare și broșuri, din care pomenesc broșura: *Procesul în anularea testamentului defunctului Const. Bașotă* Iași. 1888 pagina 62, tip. Naționala, cu motto: «lex anima rei publicae».

Se implinesc 18 ani de la moartea lui Anastasie Bașotă; procesul de anularea testamentului era încă pendinte la Curtea de Apel din Iași. Din faptul că în aceeași zi de 25 Oct. 1869 se introduce cererea de legalizarea testamentului, delegația dată răposatului acum Gh. Burghilea de a lua declarațiunile verbale la Pomârla ale lui Bașotă, dusul și venitul de la Pomârla în aceeași zi și refererea către Președinte în aceeași zi, legalizarea făcută la 27 Oct., această grabă inexplicabilă face să se arunce bănuiala că o mână nevăzută a lucrat la fäurirea testamentului, străin de sentimentele defunctului Bașotă...!

Se chiamă martorii, care depun sub jurământ: *An. Drăghici* avocat din Iași, afirmă că în jurul bolnavului erau Manolachi Costachi Epureanu, dr. Otremba, dr. Kernbach și Ianov bătrânul; și se știe că cel care a influențat să facă testamentul așa cum a fost făcut a fost Doxachi Hurmuzachi, care îl sfătuia se lese fondurile culturale pentru Bucovina.

Alt martor *G. Bălușică*, om de 54 ani arată că *Anastasie Bașotă nu era doritor de cultura poporului român, și că dar testamentul lui e contra ideilor sale cele mai intime!* Mai spune acest martor de supărarea lui Bașotă pe fiica sa Elena, că ar fi

șițele mortuare intoarse pe dos, adică, nasul și gura la pământ, iar cealaltă parte a craniului spre cer, asemenea oasele toracelui și genunchiului și tibia etc. erau intoarse în primul mormânt?

13) Care din epitropi au fost la această ceremonie bisericească?

14) Afecționa mult Bașotă pe d-na Catinca Vasiliu și din ce cauză ură el pe unica sa fiică Elena?

O observare generală este de făcut: *An. Bașotă* a murit la Iași în ziua de 27 Dec. 1869; actul de moarte e scos la 29 Dec. cadavrul e transportat la Pomârla, distanță făcută cel puțin în 2 zile și 2 nopți, iar înmormântarea avu loc la 1 Ianuar 1870. La un drum așa de lung negreșit că a suferit mult cadavrul de sdruncinul träsuri, așa că s'a putut intoarce pe dos întreg cadavrul, nasul și gura să fie la pământ, și fiind îmbălsămat și sigilat nimene n'a mai avut interesul să descopere sicriul și să vază cadavrul deteriorat. Intrebarea, se vede că e pusă pieziș pentru a scoate un răspuns evasiv că adică mortul a fost numai în letargie și la asfixierea sicriului și a mormântului și-a întors poziția lui.

datând de pe la 1850, când a voit s'o despartă de bărbatul ei, prințul Gh. Cantacuzino, că Anastasie Bașotă doria ca Pomârla să rămâe în familie, și ca unul din băeții fiicei sale să poarte numele de Bașotă: iar despre Catinca Vasiliu, care a îngrijit pe bătrân până la moarte, zice că a intrat în serviciul boerului pe la 1858, după moartea soției sale, pe când boerul era bolnav „având părțile delicate umflata“.

Alt martor, *D. Lăzărescu*, fostul avocat al casei între 1864-1867, atestă că iscălitura din testament nu e a lui Bașotă, că Hurmuzachi și Manolachi Cost. Epureanu stăruiau ca Bașotă să facă ori Universitate ori liceu la Pomârla, pe când Bașotă vroia să facă o școală de agricultură cu toate ramurile sale, cum și să creeze o secție de maternitate, la Galata, supt numele său.

Alt martur, *Alex. Obreja* avocat, susține că Bașotă era greu bolnav ca să poată dispune în testamentul său. A fost lovit de un atac de apoplexie, la băile din Hamburg în 1867, știe însă ca avocatul lui din 1861-1868 că Bașotă ținea ca Pomârla să rămână în familie, să facă acolo o școală de agricultură și meserii pentru țărani, că Manolachi Costachi Epureanu este acela care l'a influențat pe Bașotă să facă testamentul așa, lipsind pe fiica sa Elena de jumătate din avere și altele. (Proces verbal No. 784 și 785 din 11 Oct. 1888).

Curtea de apel din Iași anulează testamentul legalizat de Trib. Dorohei la 27 Oct. 1864 și condamnă epitropia la 300 lei cheltueli de judecată.

Reiese din acestea că se contesta lui Bașotă sufletul pus în urzila testamentului său, că Anastasie Bașotă nu iubia cultura poporului său, că era boer cu idei aristocrate, că cel mult doria să facă o școală de agricultură și meserii, și altele și că dar frumosul așezământ, ce azi împlinește 50 de ani de funcționare, e datorit altor inspiratori: Eudoxie de Hurmuzachi, marele nostru istoric și patriot, și Manolachi Costachi Epureanu, marele bărbat de stat, șeful partidului conservator după vremuri.

Cine citește însă în amănunt testamentul vede o ordine în idei, un suflet așezat și bine fixat asupra intențiilor sale, un suflet creștinesc bine hrănit în cele sfinte, așa cum a trebuit să fie ctitorul bisericilor din Pomârla, din Silișeul-Vărnăv, din Lișna, din Cororâni și altele. Nu o credință deșartă l'a mănât să înalte atâtea lăcașuri lui Dumnezeu, pentru creșterea religioasă a norodului din

toate aceste sate. Apoi toate aceste biserici le-a înzestat cu cărți și odoare bisericesti, iarăși pornite din sufletul lui curat de creștin.

Anastasiu Bașotă n'a exploatat scăderile sătenilor, ci sătenii au găsit în *boerul* stăpân pe părintele lor, căci el ca un tată împreună cu sătenii săi a sporit averea părintească la sumi fabuloase, și contractul de munci agricole din 1866, adus mai sus, pilduește că el era deprins a plăti aproape cu prețul zilei de vară muncile angajate de nevoile sătenilor, fără speculă și exploatare de brațe. Muncind pământul a avut dragoste de el, având dragoste de pământ, a păstrat dragoste și de brațele oamenilor, sătenii lui de pe moșie. În toate a avut ordine și rânduială, condicile lui îi stau dovadă, și această ordine a prins-o de la bătrânul său tată Ioniță Bașotă. Din dragostea lui de pământ reiese întreg sufletul său de mare filantrop. Cam departe de onorurile sale în stat, căci n'a prea fost în curentul politic al Sturzeștilor, el a rămas hatman aproape 30 ani, abia supt Grigore Ghica Vodă devenind logofăt și ministru de stat, căutându-și de moșii, și acolo la țară a supt dragostea adâncă de neam și țară și de rostul înaintării săteanului prin cultură, iar dacă cei doi mari patrioți, Hurmuzachi și Man. Costachi Epureanu l'ar fi influențat într-o câțva, ei au găsit în el sufletul format și pornit spre fapte de adâncă iubire de oameni și de țara lui.

Și așa din fundul sufletesc a lui Bașotă a eșit testamentul lui, operă măreață, care întrece chiar prin caritate marile suflete ale ctitorilor așezămintelor de asistență publică și de sănătate ale secl. XVIII.

II. POMÂRLA

⟨SCHIȚĂ ISTORICĂ⟩

1. *Așezarea.* Satul Pomârla se află așezat în direcția N-V de la Dorohoi, la o distanță de 12 kilometri. Drumul din Dorohoi, trece podul peste apa Buhaiului, apoi merge pe o șosea bine pe-truită, din care se desprinde la chilometrul 19, pe stânga șoseaua ce ducă la Șendriceni, unde e școala normală «A. Vlăhuță». Ceva mai în sus la chilometrul 21 se desprinde tot spre stânga șoseaua ce merge spre satul Buhaiul. Șoseaua șerpuește la dreapta înspre dealul *Păscari* înalt de 163 m., și dealul *Crucei* la stânga înalt de 219 m, ține dâlma dealului *Dorohoiului* înalt de 232 m, șerpuiind valea *Hârtopului* și suie dealul *Petrosul* înalt de 227 m., lasă în stânga satul *Silișeul-Gafencu*, scoboară repede în valea Jijiei, trece podul peste Jilia, și taie în coastă satul *Hilișeul-Vârnav*, tot moșie Bașotească, iar în dreapta este *bahna Orlei* și sub coasta dealului *lui Martin* înalt de 235 m. trece vatra *iazului lui Martin* și la chilometrul 29, drumul o ia drept la deal, suind în piept dealul *Căramidăriei* înalt de 265 m. unde e așezat liceul *Anastasiu Bașotă*, pe locul vechilor curți boeresti.

Șoseaua merge pe vale, unde e așezat satul Pomârla cu că-tunele sale, ce se țin lanț una de alta și anume: *Mărtineni* (Ciocoeni), *Ghiorțenii*, *Pomârleii*, *vatra satului* (209 m.) și în fund *Poiana* (192 m.), iar în dosul Liceului, pe clina dealului spre Hli-boca, vine *Țigăniștea*.

Satul Pomârla e acoperit de lanțul de dealuri ce desparte Pomârla de *Pobratești* și *Târnavca*, la apus, din această opciună de dealuri se desprind mai multe coline, ce se pierd în valea satului: dealul *Potrosul* înalt de 265 m în fundul Poenii, dealul *Lozia Neagră* înalt de 288 m., dealul *Barbălată* înalt de 307 m., dealul *Terfichi* înalt de 270 m., dealul *Ghiorțeni* înalt de 237 m., dealul *Comorilor* înalt de 330 m., și care stăpânește satul *Corjeuții*.

În partea dinspre satul *Hliboca*, avem dealul *Viel* înalt de 295 m., dealul *Cărămidăriei* înalt de 265 m., dealul *Martin* înalt de 235 m., scoborând la vale spre răsărit ai *valea Ochiului* și *pârâul Țiganului*, ce curge la vale și se varsă în Jijia în dreptul *Și-lișeului-Vârnav*. Apoi ai în jos dealul *Balabanului* și dealul *Urlii*, deosebiți prin *valea Urlii* și în capătul de jos al dealului *Dumbrăviței* moșia *Pomârla* își dă coaste cu moșia, *Trestiana* unde face colț la *Ciriteii Trestianeii*.

2. *Populațiunea*. După datele comunicate de d. I. Corduban, primarul comunei *Pomârla*, satul *Pomârla* a avut în cursul anului 1928 această populație: 2630 suflete, din care 1268 bărbați și 1362 femei, iar în celelalte 2 sate, ce alcătuiesc comuna *Pomârla* avem aceste suflete: *Corjeuți* 601 locuitori, din care 268 bărbați, 333 femei. *Hliboca* 279 locuitori, din cari 143 bărbați, 136 femei.

Iar peste tot avem în întreaga comună: 3510 locuitori, din cari 1679 bărbați, și 1831 femei deci un plus de 152 femei, din cari numai în *Pomârla* escedentul femeilor este de 94.

Averea comunei *Pomârla* în 1828 a fost aceasta.

armăsari	12	} vite mari 8,5% adică la 12 locuitori un cal.
cai	145	
epe	142	

tauri	2	} vite cornute 35% adică la 3 locuitori un bou.
boi	585	
vaci	405	
viței	211	

berbeci	21	} vite mici 70% adică la 3 locuitori 2 oi.
oi	2093	
porci	240	
scroafe	400	
veri	19	

Veniturile satului *Pomârlei* sunt aceste: 118920 la ordinare, 21300 la extraordinare, 390165 la islaz, 158000 (la pază), total 688385 lei, iar al întregii comuni cu celelalte 2 sate atinge aproape 2 milioane, sarcinile budgetare sânt de suflet 257 lei.

3. *Pomârla acum 100 ani*. Nu e fără interes a ști starea locuitorilor *Pomârlei* după vechea *catagrafie* a *Moldovei* din 1820 (Arh. stat Iași condica No. 20 tr. 166 opis 184 Tom. I).

Birnici în 1820 erau 118 liudi în *Pomârla* lui *Bașotă*, cari plăteau 1960 lei pe an, 28 liudi în *Pomârla* lui *Pătrașco*, cari plă-

țiau 268 lei pe an, și 15 liudi birnici în Pomârla lui Volcinski, cari plățiau 112 lei pe an. Total 161 liudi cu bir anual 2340 lei.

Iar breslași erau 47 liudi în Pomârla lui Bașotă cu 384 lei anual, 14 liudi în Pomârla Marghioalei lui Pătrașco cu 112 lei anual; și 7 liude în Pomârla lui Volcinski cu 56 lei anual, Total 68 breslași birnici cu 552 lei anual.

Mai trăiau în Pomârla 6 preuți (iconomul Gheorghe, pr. Medotie, pr. Costandin, pr. Gheorghe, pr. Pintilie, pr. Simion) și 4 dascali (dascalul Ioan, dascalul Gheorghe, dasc. Iordachi, dascalul Simion și Gheorghe palamar), — 6 angați ai preuților și vataului, 12 argați cu hac, din cari 3 în Pomârla și 11 la Popeni, 6 slugi ai boerilor de ogradă.

Ca stare economică catagrafia arată aceste cifre:

	Bașotă	Pătrașco	Volcinski					
frunțași	15	5	5 = 25	} posedau	vite	oi	cai	
mijlocași	25	5	4 = 35		402	250	26	Bașotă
codași	77	18	6 = 101		120	40	12	„ breslași
ertați ca					47	15	2	Pătrașco
săraci	3	1	— = 4		48	13	—	Volcinski
Total	<hr/>			617	318	40		

118
47
28
15

— În condica liuzilor pe 1803, ni se dă că Pomârla caminarului Ioniță Bașotă număra 211 liuzii, cu 2684 lei bir anual, iar breslași la Pomârla erau 17 liuzii cu 200 lei bir anual: total 228 liuzi cu 2884 lei bir anual. (Uricar VIII, 300). Pe lângă acestea căminar Ioniță Bașotă mai avea în târg în Dorohoi 2 liudi breslași cu 44 lei bir anual.

Nu sânt fără interes a însemna aici contribuția fiscală pe liude, în tabloul de *sporuri* și scăderi (fila 31) se arată acestea: cei 118 birnici din Pomârla lui Bașotă au fost scăzuți la sfertul al patrulea cu 77 lei, ceia ce vine că unul cu altul plățiau la sfert 3.60 lei, sau pe an 14 lei, la breslași s'au scăzut 2 lei, ceia ce venia analoghia unul cu altul 2 lei, la birnicii din Pomârla Marghioalei lui Pătrașco s'au sporit 3 lei, ceia ce vine unul cu altul 2.60 lei, asemenea 2.60 vine de liude în Pomârla lui Volcinski.

Nota. În însemnările economice se arată: a) «șăd pe moșie dumsale spatar Anastasie Bașotă, loc de pădure, și câmpu, având cu indestulație toate cele pentru hrana lor, chivernisala și alișverisul, plugul, căraușie, iar stare lor de mijloc».

b) «șăd pe parte de moșie a dumsale Marghioalei lui Pătrașco,

loc de pădure, strâmtoriți și lipsiți de toate, chivernisala lor lucrul înăuntru, *stare lor proastă*».

c) «șăd pe moșia lui Toader Volcinski, supus austrieccsc, loc de pădure, strâmtoriți și lipsiți de toate, chivernisala lor lucrul înăuntru, *stare lor cu totul proastă*».

Statistica dovedește cu cifre: fruntași 15%, mijlocași 21%, codași 64%.

În condicile de moșii ale lui Anastasie Bașotă pe anul 1854 se dau la partizi că a avut de a face la lucrul moșiei și alte daturi și luaturi numai cu 54 oameni.

Excedentul femeilor asupra bărbaților se explică prin urmările războiului, care a făcut atâtea ravagii în șirul bărbaților, dar și prin prezența în cuprinsul comunei a Liceului Bașotă, care înlesnind băeților o cultură secundară, se dă prilej de export de atâtea energii tinere, pe când fetele rămân în sat și n'au cu cine se căsători, nefiind ele un factor economic productiv, ca bărbații. Iar ca urmare generală e starea precară economică, care te izbește la prima vedere a satului, unde gardurile sunt un lux, și vatra e tot satul.

4. *Inceputurile*. Viața în regiunea Pomărliei, ca și în acea a Dorohoiului¹⁾ și a Șendricenilor²⁾ pare a trece pragul descălecătului. În jurul ozerului Dorohoiului s'a dat prilej de a se cultiva crescătoria de vite mari și cornute: cai, epe, boi și vaci. Primul tratat comercial din 1407 menționează Dorohoiul ca punct de vamă pentru comerțul de cai cu Lembergul și Camenitz-Podolschi. Asta arată că înainte de 1400 era întins acest comerț în nordul Moldovei, pentru a fi reglementat prin tractatul lui Alexandru Vodă, dovadă că acolo avem sate numite *Cobâla*; acolo avem ape numite *Buhaiul*, și alte așezări de sate: *Broscauții*, *Prelipca*, *Lozna*, *Trestiana*, *Căcăcenii* (azi Dămăcheni), care arată tot terenuri mlăștinoase, apoase, datorite depresiunii terenului Jijiei în cursul ei superior.

În legătură cu aceasta stă și denumirea de *Pomărlea*, dată așezărilor pe cursul superior al Jijiei, în prelungirea cursului apei, pe părăul satului spre apus, și pe părăul *Țiganului* înspre răsărit, la Hliboca, iar iazul lui *Martin*, unul din cei mai vechi bătrâni ai satului Pomărliei, fecior *primului stăpân*, *popa Draghie* din anii 1420, arată că încă din secl. al XV-a apele mlăștinoase ale Jijiei

1) Surete și Izvoade vol. XII (Dorohoiul). Iași 1923.

2) Surete și Izvoade vol. XIV (Șendriceni) Huși 1924.

erau în continuare cu iazurile, pe care stăpânii de moșii pe acele locuri crezuse a le face și ezi pentru economia moșiiilor lor.

În numele *Pomârla* avem o etimologie populară pe tulpină slavă, grupul *mrl* fonetizându-se *mârl*, ca și *trg* = târg, *hrb* = hârb, *srg* = sărg, etc. Fiind locuri *mocirloase*, *tăuri*, acoperite cu *păpuriș*, *trestii*, *lozii*, nu se puteau trece, decât pe la *vaduri* (brod), deaceia tot pe acolo găsim din vechiu satul *Borodniceni* = Vădeni¹⁾: cum tot pe acolo era *șleah* de trecere la *drumul mare* (dorog), de unde *Dorohoi*. Unor asemenea așezări pe locuri *mlăștinoase* și *întunecoase*, pe unde trebuia să se facă *tăeturi* și *vaduri* de trecere, li s'a zis de primii descălecători *ponarl*, *pomrč*²⁾ adică pe *tăeturi*, pe supt *întunecata*. Urmează deci că denumirea *Pomârla* este dată după natura terenului *mocirlos* și *întunecos*, plin de *ti-hărae*, pentru cari cei vechi au fost făcut *săpături*, *tăeturi*, pentru a creia *vaduri* (brod) de trecere.

În limba română avem foarte multe cuvinte cu prefixul *no* și *ноа*, atât în nume *comune*, apelative, cât și în nume topografice, *pocinog*, *pocladă*, *poclit*, *poclon*, *pocostire*, *podoabă*, *pogon*, *po-mană*, *ponos*, *potop* (v. Cihac și Tiktin), iar nume proprii ca: *Pobor*, *Pociovaliște*, *Pocreaca*, *Podriga*, *Podoleni*, *Pogăcenii*, *Pogana*, *Pomârla*, *Ponoare*, *Posada*, *Potlogi*, *Fotlogeni* (v. Frunzescu).

Cum aceste sate se găsesc pe tot întinsul țării românești, în Oltenia și Moldova, arată că înriurirea elementelor slave de sud și de nord a fost destul de adâncă, pentru a boteza atâtea așezări străvechi, anterioare așezărilor valahe.

5. *Fomârla* în secl. XV-a. Din ispisocul lui Petru Vodă Rareș din 1546 (7054) Mart 30, știm că într-o început a fost stăpân în

1) În 6987 Mai 11 (1479). Ștefan cel Mare prin uricul dat (Surete și Izvoade XXII, 91) întărește lui Ivașco Popovschi dreapta lui cumpărătură jumătate de sat din Borodniceni, cutul din sus, cu *fântâna Livenii* și *hăleșteul* «ce iaste din gios de Borodniceni» de la Armanca fâmeea lui Mihail Lopatinschi cu 100 zloși tătărăști. În acelaș timp îi mai întărește și a patra parte din sat din *Popenii*, cutul din sus «unde a fost casa lui Dumitru», jumătate de hăleșteu, ce-l are împreună cu fratele său Pătrașco și hăleșteul Mihului».

2) *Pomârla* e slavul *помрѣлни*, *tronqué*, *помрлати*, *inquinio*, cum e slavul *помрочити* mrs. (noircir), *помрчати* rus (obscurcir, ternir), *помрачавамъ* bulg. (obscurcir, fletrir, noircir), *pomroczu*, *pol* (obscur), *помрчати*, serb, (deficio) *помрчити* serb (nigro colore inficio).

istorice ca *Boldur, Prăjescul*, dar numele acestor bătrâni n'a rămas același în amintirea urmașilor, ci se contopesc nume de stăpân și din alte generațiuni, nu numai de cât chiar din primii urmași ai popei lui Draghie.

6. *Pomârla în secl. XVI-a.* Din acest secol avem 2 urice, cari vorbesc de *Pomârla*, Uricul lui Petru Vodă Rareș din 7054 Mart 30 (1546) și uricul lui Alexandru Vodă Lăpușneanu din 7064 Mart 2 (1556). În cel dintâi se vorbește¹⁾ de o întărire de stăpânire și o împărțală între neamuri a unei *cincimi* din *Pomârla*, partea din mijloc. Vodă Petru Rareș întărește lui *Sima, Dragoș* și lui *Toader* feciorii lui *Vasco Mihailaș*, cum și nepoților de soră, *Dumșa paharnic, Codreanu, Nastasia* și *Safta*, copii *Fedorinei Haladic*, o cincime din *Pomârla*, și o împarte pe din două, adică *Sima, Dragoș* și *Toader* iau o jumătate din cincime, iar copii *Fedorinei Haladic* iau altă jumătate de cincime.

În cel de al doilea uric din 1556 Mart 2, *Alexandru Vodă Lăpușneanu* întărește²⁾ numai *Nastasier* și *Elisabetei* (Safta) nepoatele lui *Ivanco Haladic*, care a trăit supt Ștefan cel Mare și de la care a căpătat întăritură domnească pe o a treia parte din *Pomârla*, unde își avea el casă, cum și iazul pe *Hluboca*, pentru a stăpâni această a treia parte din *Pomârla* cum și iazul de pe *Hluboca*.

În acest timp viața în *Pomârla* se însădea tot mai mult, fiecare stăpân pe cincimea lui își planta copaci, își făcea livezi, iazurile erau de nevoe pe fieștecare bătrân. După 30 de ani de stăpânire liniștită și pașnică, vin pricinii de pometuri și domnia trebuie să intervină. Așa în 7095 Iune 21 (1587) *Boghian* ușiâr și *Văscan* diacon chiamă în judecată pe răzeșii lor *Mihai* și *Ostafie*, feciorii lui *Pașco* «pentru niște pomet din *Pomârla* în vatra satului». Cum pometul era sădit pe părțile lui *Văscan* și *Boghian*, *Ostafie* pierde procesul. (Surete ms. II, 332).

1) «pentru adevăratele slugile noastre *Simion* și frații lui *Dragoș* și *Toader*, feciorii *Văscăi Mihailaș* și nepoții lui: *Dumșa pah.* și *Codreanu* și surorile lor *Nastasia* și *Safta* fetele *Fedorinii*... le-am dat și le-am întărit «a cincia parte din sat din *Pomârla* partea din mijloc». (Surete I 366).

2) «pentru adevăratele slugile noastre *Nastasia* și sora ei *Elisabeta*, nepoate lui *Ivanco Haladic*... le-am dat și le-am întărit... a treia parte de sat din *Pomârla*, unde a fost casa moșului lor *Ivanco* și iazul ce este pe *Hluboca*». (Surete I, 369).

După 3 ani, în 7098 Iunie 14 (1590), același domn, Petru Vodă Șchiopul dă carte gospod la mâna lui «Romașco vataful și Frăsinei să-și oprească un pomăt din Pomârla» (Surete ms. II, 333).

Satul Pomârla a continuat să meargă pe *cinci* bătrâni, din cari n'avam știri de cât de 13 stăpâni, și anume: Sima Mihailaș, Dragoș Mihailaș, Toader Mihailaș, Dumșa Haladic pah., Codreanu Haladic, Nastasia Haladic, Safta Haladic, apoi Boghian ușiar, Văscan diac, Ostafie, Mihai, Romașco vataf și Frăsina. Ceilalți stăpâni neavând price la divan, nu și-au dat zapise unul la mâna altuia. ci proprietatea a curs în mod normal în cele trei generațiuni de stăpâni, ce cată să umple tot secl. al XVI-a.

7. *Pomârla în secl. XVII-a.* În acest veac știrile despre Pomârla se înmulțesc și dacă în secl. XV și XVI proprietatea se pulverizază în cele 6 generațiuni de stăpâni de la popa Draghie încoace, în secl. XVII proprietatea în Pomârla începe a se strânge în mâna unuia, așa că din proprietate mică se preface din nou în proprietate mare, ceea ce se va desăvârși în secl. XVIII-a și XIX-a.

Din actele de stăpânire din acest veac se desprind numele celor *cinci stâlpi*, adică *cinci bătrâni* din Pomârla: *Prăjescu, Boldur, Grozav, Cornoae și Ostafie (Mărza)*. Supt aceste *cinci* nume nu trebuie a înțelege pe stăpânii unei singure generațiuni, a doua sau a treia de pildă, urmașii confundând de obicei supt numele vechilor bătrâni ai moșiei pe stăpânii din 2—3 generațiuni consecutive.

În 1629 Mart 11 (7137). Lupul Hăbășescul¹⁾ marele parcalab de Neamț și fost vornic, căsătorit cu Maria Prăjescul, sora lui Ionașco și lordachi Prăjescul cumpără în Pomârla părțile lui Patrașco Culici.

8. *Un tâlhășug de vite.* Între răzeșii stăpâni în stălpul lui Boldur se săvârșește cătră 1629 (7137) un tâlhășug de vite. Ștefan, fiul Chiranei, vâr cu frații Căzăcești, Coste și Drina, fură de la verii săi 4 boi, și-i petrece în țara Leșască. Hoțul e prins și dus la județ, și județul îl judecă ca un fur. Cum în legea veche se

1) Hăbășescu ne duce la *Habiș*, pomenit în uricul lui Ștefan cel Mare din 6991 Aug. 17 (1483), ca fecior Marușcăi, fata lui Mănăilă Șerbescul. *Habiș* e maghiarul *hab* = val, deci Văleanu și vechile înrudiri cu Radu Piscu, vărul său primar, în vechea descendență de mari bani, apare de odată ca mare vornic (I. Bogdan DStef. I, 296).

plătea capul, el cade cu rugămintea la postelnicul Dumitrașco și-l scapă din închisoare, dându-i toată partea sa din Pomârla¹⁾.

9. Tot asupra *stălpului lui Boldur* avem știri în cartea de judecată din 7146 Ghenar 25 (1638) și în zapisul din 7150 Dec. 14 (1641), ce privesc pe *Ionașco Herțea*.

Ionașco Herțea cumpărase în stălpul lui Boldur următoarele șurine :

a) partea lui Ionașco Halîțchi fiul lui Gavril Halîțchi cu 9 taleri bătuți.

b) partea lui Darie și Cernauca, feciorii lui Iosif Halîțchi cu 5 taleri bătuți.

c) partea lui Ștefan Hubă și a femeii sale Carușca cu 9 taleri bătuți.

d) partea lui Manoilă sin Petrică cu 9 taleri bătuți.

e) partea unchiului său Ionașco Herțea, frate cu tatăl său Simion Herțea pentru un cal, un bou și un galbăn unguresc.

Asupra acestor părți din stălpul lui Boldur, rădică pâră la divanul lui Vasile Vodă că nu Ionașco Herțea e stăpân, ci ei, frații Căzăcești — Ionașco și Vasile Cazacul — de oare ce, pretind ei, Onciul Moțoc, unchiul lui Ionașco Herțea, a fost dăruit părțile sale din stălpul lui Boldur, mănăstirei Pandocratorului de la Todereni, zidită de Teodor Moghilă, iar mai apoi călugării au fost vândut aceste părți Cazacului tatălui lor. Divanul cercetând pricina, află că în adevăr Onciul Moțoc, unchiu lui Ionașco Herțea n'a fost dăruit de cât partea sa personală nu și a Herțeștilor, divanul îi dă ramași pe cei 2 frați Căzăceși, iar Ionașco Herțea se

1) ...«deci ei au alergat și au umblat pentru paguba lor și și-au prins boii petrecuți de mine în țara leșască, deci m'au prins pe mine și m'au pus la închisoare la Dorohoi pe mâna postelnicului Dumitrașco, deci m'au scos la județ de m'au judecat cu oameni buni, deci mi s'au aflat județul să-mi facă ca unui fur. Eu văzând că-mi vine vremea de peire, am căzut după dmlui postelnicul Dumitrașco să-mi scoată capul dintr'această nevoe iar eu i-am dăruit dmsale partea mea de ocină din sat din Pomârla, din a cincia parte a treia parte din stălpul lui Boldur... și am dat și păgubașilor 5 capete de vite, iar dmlui postelnicul și de gloabă m'au iertat și mi-au ras și doi potronici de dajdie din visterie, ce a fost partea mea în sat în Pomârla, iar dumnealui postelnicul să aibă a mai scotiți și cu haine și ceva vită, după cum s'a îndura». (Surete ms. II, 325).

îndreaptă înaintea legii, pune ferăe în visteria domnească și câștigă pâra.

Cum însă procesul l' a costat parale, și a venit pe capul lui și alte năpăști, același Ionașco Herțea se duce la Cernăuți în 1641 Dec. 14, și acolo în casa șoltuzului și față fiind cei 12 pargari de Cernăuți se împrumută cu 20 galbeni de la Moiseiu din Dersca și-i pune zălog toate părțile sale din Pomârla, din stâlpul lui Boldur și cu tot venitul ce se va găsi din pomeți, din câmp, din vatra satului și din hăleșteu. Cu acești bani își plătește capul și scapă cu obraz curat.

10. Actele ne vorbesc de *stâlpul lui Ostafie*. Acest Ostafie a trăit pe la 1587, a fost ficiorul lui Pașco, dar după 60 de ani el era socotit un vechiu bătrân al satului Pomârla. În acest bătrân a lui Ostafie intrase stăpân Isac Balica hatmanul, prin cumpărătura următoarelor părți: cea dela Grozav, feciorul Zahariei, dela Polupan, nepot lui Grozav, dela Dumitru, ginerele Boghiului, și dela preotul Giurgea și Andronic, feciorii Donciului. Partea lui Isac Balica o moștenise nepotul său Pătrașco Ciogolea logofătul, care capătă carte de stăpânit dela Vasile Vodă în 7152 (1644) pe toate aceste părți. (Surete ms. II, 333).

Acest Pătrașco Ciogolea, acum parcalab de Hotin, ia în zălog cu 20 lei în Pomârla și partea lui Ion Hăbășescul, ce o avea de pe tatăl său Lupul Hăbășescul marc vornic, care și el o cumpăraseră dela Pătrașco Culici. Contra acestor părți ale lui Ciogolea pornesc pâra cei 7 feciori ai Cazacului și anume: Vasile, Ionașco, Costea, Andrei și Miron și cumnații lui Griga și Tiron, ce aveau părți de pe bunul lor Griga. Pavăl Albotă vornicul de gloată cercetează pâra în 7153 Iulie 13 (1645) și alege a treia parte din Pomârla din stâlpul lui Boldur, care o dă lui Pătrașco Ciogolea, iar alți 36 stânjeni, ce au eșit mai mult îi lasă răzeșilor Căzăcești (Surete ms. II, 337).

11. *Dumitrașcul Nacul visternicul* ¹⁾. Cel care unește în mâna

1) Știrile despre înaintașii lui Dumitrașco Nacul vist. sânt foarte împărțite și reduse. Numele *Nacul* - *Neculai* - se întâlnește în foarte multe documente ale secl. XVII, dar fără legătură de înrudire între dânșii:

Nacul, fără nici o boerie în 7150 (N. Iorga Doc. IV, 113);
Nacul din Popești în 7169 (Surete IV, 10), el el moșul lui

Apostol Golăe, și are soră pe Antonia (Surete IV, 31);
Nacul aprod din Olănești 7139 (Surete XVI, 53, 136);

lui mai multe șurine din Pomârla și devine stăpân pe jumătate sat din Pomârla, este visternicul D. Nacul. Încă de pe când era pitar D. Nacul cumpărase dela Merla și bărbatul ei Gavril Bălăuță pentru 14 lei, un cal, o iapă și pentru plata unei șugubine, părțile ei ce le avea de pe tatăl său Grîga, fecior — recte ginere — Cazacului (Surete ms. II, 342).

- Nacul* tatăl lui Ionașco Nacul din 7171 (Surete IV, 97), și a lui Gheorghită Nacul 7178 (Surete IV, 108);
Nacul din Prosălnici în 7171 (Surete IV, 120), cu fratele său Toader;
Nacul ginerele lui Grigorie din 7175 (Surete IV, 186);
Nacul levintul în 7175–7177 (Surete IV, 196, 230);
Nacul ginerele Vergăi în 7178 (Surete IV, 285);
Nacul de Toderești în 7181 (Surete V, 64);
Nacul fiul lui Gheorghe din Boldești (Surete V, 57);
Nacul Isăcescul vornic de gloată în 7191 (Surete V, 47);
Nacul meserciul, părgariul de Iași, în 7183 (Surete V, 91);
Nacul Gheorghită în 7189 (Surete V, 100);
Nacul fiul lui Pelin, nepot Tomei (Surete V, 249);
Nacul Dășoveanul cu fiul său Vasile în 7129 (Surete II, 160);
Nacul de Ungureni în 7129 (Surete II, 190);
Nacul din Ciurești pe Delea la Prut, cu alți 5 frați, feciorii lui Văscan, nepot lui Iacob, strănepot lui Dumșa în 7151 (Surete III, 109);
Nacul de Prăjești în 7143 (Surete III, 179);
Nacul din Popești în 7149 (Surete III, 219);
Nacul are de frate pe Isaico, cu fiul său Vasile, din Șătrăreni în 7100 (Surete IV, 115);
Nacul Murguleț căsătorit cu Maria Crăstian log. (N. Iorga Doc. III, 21) cătră 7188.
Nacul ține pe Mărica, nepoată de soră Antemiei, soția lui Andronic Isăcescul din Brănișteri pe Bașău, nepoata lui Soltan în 7151. (Ispisoace II, 2, 41, 42);
Nacul feciorul Antemiei soția lui V. Negrul are 5 frați și surori în 7156. (Ispisoace II, 2, 142);
Nacul de Obrejeni în 7169 (Ispisoace III, 1, 188);
Nacul Ioniță, fecior Nacului de Costești în 7165–7172. (Ispisoace III, I, 77, III, 2, 5, 147; în 7181 (III, 2, 148); în 7186 (Ispisoace IV, 1, 19);
Nacul de Liești, socrul lui V. Butucea în 7174 (Ispisoace III, 2, 36);
Nacul diacon din Șerbești în 7175 (Ispisoace III, 2, 48);
Nacul ficior Nastasiei, nepot lui Istrati de Albești în 7167–7178. (Isp. III, 1, 103, III, 2, 79);

În 7165 Mart 5 (1657) D. Nacul vist. cumpără cu 92 lei părțile lui Toader, fiul Nastasiei din Vicoleni, *jumătate din Pomârla* (!). (Surete IV, 80; ms. III, 338). Tot dela aceștia cumpără cu 50 lei și alte părți din Pomârla (Surete ms. II, 342).

În 7167 Oct. 14 (1658) cumpără dela Ion Hăbășescul biv parcalab cu 20 lei părțile lui din Pomârla plătindu-i zălogul ce-l avea la Pătrașco Ciogole vel stolnic, îi mai dă pe deasupra și un hărmăsar turcesc (Surete ms. II, 339). În același an 7167 August 1 (1659) D. Nacul vist. cumpără cu 16 lei bătuți și un cal prețeluit 18 galbeni, partea lui Gligorașco Gherman biv parcalab, căpătată

Nacul Eremia din Roșieci în 7194 (Ispisoace V, 2, 199);

Nacul frate cu Crăstian, căpitan de Lăpușna, în 7168. (Ispisoace IV, p. 42);

Nacul de Oncești în 7200. (Isp. IV, I, 215), *Nacul* în 7185 (Isp. IV, I, 15);

Nacul socrul lui I. Tărlici, care ținea pe fata lui Sofronie în 7150. (Surete XVI, 108);

Nacul dregător de Tomești în 7141. (Surete XIV, 15);

Nacul de Protopopești în 7201 (Isp. IV, 2, 15);

Din toți acești *Nacul* — recte *Neculai* — noi credem că stăpânul, care a unit în persoana sa jumătate din moșia Pomârla a avut acești ascendenți:

a) *Nacul ușărel* în Bășeni în 7126 (1618) are de soră pe Grozava Horgoae. (Ispisoace I, 2, 115; II, 2, 182; III, 1, 163, unde e pomenit *pitar*, și în 7157); apoi ajunge *comis mare* în 7159); (Ispisoace III, I, 2, 3); fusese *parcalab* în 7154 (Isp. II, 2, 89); e biv *comis* în 7160 (Surete III, 109). E vel stolnic în 7166 (Surete IV, 296; Uricar XI, 209; în 7165) Isp. III, 1, 52); 7169 (Ispisoace III, 1, 179) postelnic în 7174 (Surete IV, 118, 119); e pomenit ca biv stolnic în 7175 și 7176 (Surete IV, 120, 122); Antonovici Doc. Bărlădene III, 204); biv stolnic în 7180–7182, 7184 (Surete V, 31, 61, 87) vel pah. în 7184 (Antonovici Doc. Bărl. III, 260).

Nacul stolnic are case în Iași pe ulița Sârbească în 7180, vecin cu Simeon Păsărarul și Ioniță starostele (Surete IV, 235; V, 165 în 7188). Ca biv stolnic e rânduit vornic de poartă în 7175. (Surete IV, 197) și măsură moșia Tătărăușii la Vaslui.

b) *Nacul stolnicul are 3 fii: pe Dumitrașco Nacul, pe Toader Nacul, și pe Ionașco Nacul, care sânt pomeniți în actele timpului, în 7165 e postelnic* (Surete IV, 84). În 7184 Dumitrașco Nacul vel pah. e dat ca fiu lui Nacul Stolnic (Surete V, 159. În 7178 Ianuar 24 Dumitrașco Nacul e *vel pitar* (N. Iorga Doc. XXI, 261. În 7178 Dumitrașco Nacul e vel spatar. (V. A. Ureche. Miron Costin I, 125).

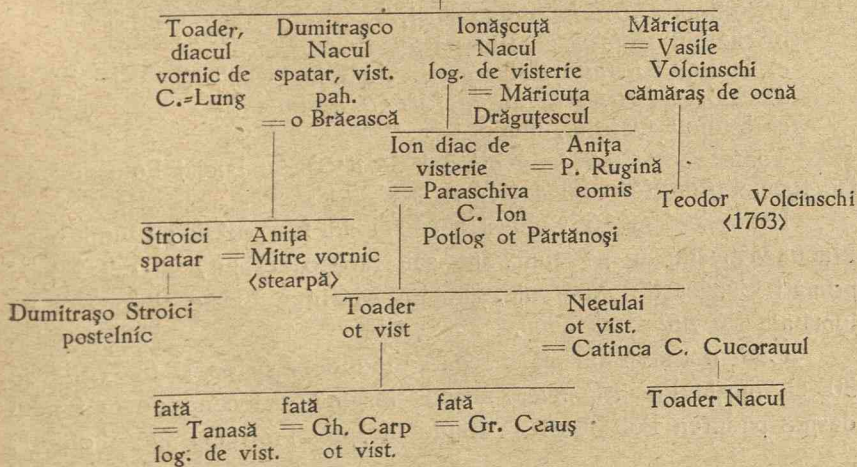
danie încă din 7165 Noembre 3 (1656) dela unchiul său Ștefan Văscan din Ungureni, după ce își îndepărtează dela moștenire pe rudele sale mai de aproape.

În 7170 Ghenar 25 (1672) D. Nacul vist. cumpără cu 62 lei bani proști și cu 22 galbeni un zălog, părțile nepoților Ciogoleștilor și anume: David de Zăluceani, Savin de Hudești, P. Docnea, și T. Hermeziul. În zăpis se scrie că de va eși moșie mai multă să aibă D. Nacul a le mai da ceva, iar de va eși mai puțină să se crează istoviți, deși ei declară că nu știu că unchiul lor Ciogolea să fi rămas dator cu acei 22 galbeni. (Surete ms. II, 342). Dar într'un zăpis nedatat T. Hermeziul atestă că a mai luat la Iași 20 lei peste cei 60 lei, pentru partea lui din Pomârla (Surete ms. II, 362). Tot în 7170 Mart 20 (1662) D. Nacul vist. cumpără cu 34 lei partea lui Ștefan, feciorul Chiranei, nepot Grigăi «din jumătate de stâlp a treia parte din stâlpul Prăjescului». (Surete ms. II, 342).

Pe când D. Nacul vist. cumpără părți în Pomârla, urmașii Căzăceștilor își cer dela Vodă în 7169 Mai 1 (1661) să li se aleagă

Ioniță Nacul e logofăt (diac) de visterie în 7177 (Surete IV, 278, 280), tot logofăt de visterie este în 7185 (Surete XIII, 10), și în 7186 supt Duca Vodă (Antonovici Doc. Bărlădene III, 227), și în 7187 (Ispisoace IV, 1, 19) și în 7188 (Isp. IV, 1, 39) și în 7190 (idem IV, 1, 38) și în 7192 (idem IV, 1, 55, 78—81). El ține în căsătorie pe Maricuța Drăgușescul, a cărei soră o ținea un Ureche. Din căsătoria lor se pomenește de o fată a lor Măricuța, măritată cu Pavăl Rugină comisul (Surete XII, 11, 12).

Iată o spiță: Nacul ușerel, stolnic, vornic de poartă, parcalab

și să li se împartă ocinile. Divanul rănduește pe Ilie Grecul din Lozeni să facă cercetări și li se aleg astfel părțile între 5 veri primari: Andronic, Stefan, și Măriuța pe de o parte și Coste și Ionașco Căzăcești pe de alta.

a) Stâlpul *Boldur*, întreg îl iau Andronic, Ștefan și Măricuța.
 b) Stâlpul *Prăjescul jumătate* tij Andronic, Ștefan și Măricuța *fără o șesime*.

c) Stâlpul *Prăjescul jumătate* îl iau Coste și I. Cazacul *plus o șasime* din partea lui Andronic.

d) Stâlpul *Mărza jumătate* îl ia Coste și Ionașco Cazacul *plus o treime partea Tavei*.

Ilie Gociul le dă 2 zapise pe ziua de 1 Mai 1769 la cele două părți în pâră și zăpisiul zice: «iam tocmit stâlpii tocmai ca să nu mai aibă a se pârăre» (Surete ms. II, 341), dar uitând să le împartă și pometurile și vecinii, în 9 Mai 1769 (1661), Vodă Ștefan Lupul dă carte la vornicii de Dorohoi să li se aleagă pometurile și vecinii și anume Andronic cu ai lui să ia vecinii, iar Căzăceștii să ia heleşteul și pometele, ce căzuse pe partea lui Andronic (Surete ms. II, 341).

După 2 ani, în 1771 (1663) D. Nacul cere de la Vodă să rănduiască un boer să i se aleagă toate cumpărăturile sale din Pomârla și în April 1771 (1663) Evstratie Dabija Vodă rănduește pe pah. Gavril Brăescul biv vornic și pe Simeon de Șilișău să meargă la Pomârla și să aleagă lui D. Nacul biv vist. toate ocinile sale (Surete ms. II, 343).

Cei 2 boeri merg la Pomârla, cercetează scrisorile și pe teren aleg tocmai o jumătate sat de Pomârla fără o șesime dintr'un bătrân. Iată părțile sale pe bătrâni:

- a) Stâlpul *Cornoae* două părți.
- b) Stâlpul *Boldur* a treia parte.
- c) Stâlpul *Grozav* două părți, ale Ciogoleștilor.
- d) Stâlpul *Prăjescul* întreg *fără o șesime*.
- e) Stâlpul *Ostafie*, nimic.

Toate aceste părți pe bătrâni le socotesc boerii hotarnici că fac tocmai jumătate de sat *fără o șesime*.

Erau deci în 1661 April șese stăpâni în Pomârla: Dumitrașco Nacul vist. stăpân pe jumătate sat *fără o șesime*, și cei 5 veri primari Căzăcești: Andronic, Ștefan, Măriuța, Coste și Ionașco pe jumătate sat *plus o șesime*.

Cum noi știm din măsurătoarea făcută pe 5 locuri în 1785 Mai 30 că moșia Pomârla avea aceste lărgimi: plecând de la fundul despre pădurea Pobrotești la fundul despre Trestiana Dorohoiului:

1780 st. + 1580 st. + 1257 st. + 1000 st. + 793 st., adică în medie 1282 stânjeni, urmează că un stâlp avea lărgime de 256 stânjeni, deci cele două grupe de stăpâni aveau:

D. Nacul vist. stăpânia jumătate sat *fără o șesime* 600 stânjeni.
 Căzăceștii stăpâneau jumătate sat *plus o șesime* 682 stânjeni.
 1282 stânjeni.

Iată care ar fi în schemă pe bătrâni distribuția proprietății în Pomârla:

Pomârla, lărgime 1282 stânjeni	
Popa Draghie către 1430 stăpânea toată moșia, adică 1282 stânjeni	
$\frac{1}{5} = 256$ Ostafie	$\frac{1}{8} = 128$ st. Coste Cazacul $\frac{1}{3} = 43$ Tava $\frac{1}{8} = 43$ $\frac{1}{8} = 42$ Andronic, Ștefan ! Măricuța 85
$\frac{1}{5} = 256$ Boldur	$\frac{1}{8} = 86$ Andronic, Ștefan și Măricuța 172 st. $\frac{1}{8} = 84$ Dumitrașco Nacul vistern. 84 st.
$\frac{1}{5} = 256$ Grozav	$\frac{1}{8} = 86$ Dumitrașco Nacul visternic 172 st. $\frac{1}{8} = 84$ Andronic, Ștefan și Măricuța 84 st.
$\frac{1}{5} = 256$ Cornoae	$\frac{1}{8} = 86$ Dumitrașco Nacul vist. 172 st. $\frac{1}{8} = 84$ Ionașco și Coste Ca- zacul 84 st.
$\frac{1}{5} = 256$ Prăjescul	$\frac{1}{8} = 86$ Dumitrașco Nacul vist. 86 st. Ionașco și Coste 84 $\frac{1}{8} = 84$ Dumitrașco Nacul vist. 86 st.
256 stânjeni	
Pomârla total 1282 stânjeni în curmeziș, din Șilișeu în Ibăneasa	

Deci cele 3 grupe de stăpâni stăpâneau astfel :

1) Dumitrașco Nacul vist. 600 stâjeni în 4 bătrâni : Boldur, Grozav, Cornea și Prăjescul.

2) Andronic, Ștefan și Măricuța 341 stâjeni în 3 bătrâni : Boldur, Grozav și Ostafie (Mărza).

3) Ionașco și Coste 341 stâjeni în 3 bătrâni : Cornoae, Prăjescul și Ostafie (Mărza).

Dar proprietatea nu s'a oprit la această așezare, căci în 7173 Sept. 28 (1664), adică la un an după prima alegere, Toader Nastasă din Vicoleni, de la care Dumitrașco Nacul vist. cumpăraseră încă din 1657 părțile sale — zapisul său scrie greșit *jumătate din Pomârla!* — cu 142 lei, mai vinde aceluiași Dumitrașco Nacul vist. pometele, fânețele și pământurile, ce le avea în Pomârla (Surete ms. II 344).

12. *Intre D. Nacul vist. și răzeșii săi.* Polcovnicul Andronic cu frații săi Ștefan și Măricuța stăpâneau 341 stâjeni în Pomârla cu iaz, în apa satului, și cu moară de apă în ezătură. Atât iazul cât și moara lui Andronic veniau mai în josul apei, pe când iazul și moara lui D. Nacul erau din sus. Nu era lucrul ușor a întocmi un iaz puternic pe hliza ta de moșie, fără ca apele iazului din jos să nu inece vadul morii iazului din sus. După înălțimea iezăturii, după înclinarea mai mare sau mai mică a terenului, ezătorii greșiau iazul și nesfârșite procese pentru iazuri și mori se găsesc în actele multor moșii. Cum lungimea locului de hrană se orienta după cursul apei și nevoia de iazuri, practica celor vechi socotia totdeauna cât loc trebuia pentru traiul unui sat sau a mai multe după lungimea apei ca să se poată iezi hăleștee, unul sau două pe bătrân, și ca să se poată întocmi mori de apă. Practica era pistreala de săgeată cu arcul.

În 7175 Sept. 6 (1666) Iliș Alexandru Vodă scrie carte la părçalabul Andrian și la vorniciei de Dorohoi să cerceteze pâra, ce a fost pornit-o Dumitrașco Nacul contra polcovnicului Andronic, cum că iazul lui Andronic ce vine din jos, înecă cu coada apelor sale iezetura și moara Nacului, ce venia pe din sus, li se poruncește să se ducă la fața locului și să cerceteze și să-i așeze, ori tăind iezetura, ori limitând până unde să se întindă coada iazului. Așa cred că s'a și urmat. (Surete ms. II, 344).

— O altă păra pornește la divan Dumitrașco Nacul 2 logo-făt, contra feciorilor lui Nastasă, pentru căci ei țineau la dânșii

direasele părții de pământ căpătată danie de la Ștefan din Ungureni, și apoi vândute de Gherman vornicul logofătului D. Nacul, fără să-i dea și diresele. Iliaș Alexandru Vodă rănduește în 7176 April 20 (1668) pe șatraru Rugină să cerceteze cazul. (Surete ms. II, 344). Tot în acest an 7176 Iunie 22 (1668), jupăneasa Crăcoae, capătă carte de la Iliaș Alexandru Vodă ca să-și țină părțile sale din Pomârla, ce le are de la moșul său Iurașco vornicul, cumpăratură de la Ilea și sora sa Vasutca (Surete ms. II, 345).

Față cu atâtea hărțueli din partea răzeșilor vânduți și unii eșiți din moșie, Dumitrașco Nacul log. cere în 7176 Iulie 8 (1668) de la Vodă să i se aleagă părțile sale din Pomârla, mai ales fânațele despre pădure, și să-i formeze un *trup întreg de moșie* din toate hlizele, ce le are imprăștiat în cei 5 bătrâni ai Pomârlei. La această cerere nouă și pe care o impunea vremea — *comasarea moșiilor* — răzeșii s'au opus și rânduieții hotarnici afirmă că răzeșii au *zis să-și fie log. Dumitrașco Nacul amestecat părțile sale pre stălpii cei bătrâni*. (Surete ms. II 345).

Hotarnicii arată o altă distribuire a proprietății pe bătrâni.

Dumitrașco Nacul logofătul stăpânea bătrânii **Boldur, Grozav** și jumătate din **Prăjescul fără o șesime**. Căzăceștii stăpâneau bătrânii **Ostafie (Mărza), Cornoae (Martin)** și jumătate din **Prăjescul plus o șesime**.

Cu toată această nouă orânduire, buclucurile cu răzeșii nu se isprăvesc, mai ales în ce privește hlizele cumpărate dela Toader Nastasă. Acesta dă la mâna pitarului D. Nacul *două zapise*: unul din 7177 Sept. 20 (1668), prin care atestă că el n'a dat danie partea sa din Pomârla, ci că a vândut-o cu 150 lei, căci având mare nevoe, și-a întrebat rudele de a-l ajuta să li-o vînză lor, dar n'a vrut nici unul, și așa o vinde lui D. Nacul, și se leagă astfel că dacă cineva s'ar scula cu pâră, d-lui logofăt Nacul are putere să-i ia părțile sale din Vicoleni. (Surete ms. II, 346), *al doilea* din 7179 Sept. 20 (1670), prin care Toader Nastasă arată că i-a dat chizășie 2 urice de Vicoleni, nefiindu-i a mână uricile părintești, ce vorbesc de Pomârla, mai legându-se că dacă nu-i va putea aduce uricile Pomârlei se poată stăpâni pe direase părțile sale din Vicoleni. (Surete ms. II, 346).

Un alt răzeș de Pomârla Gavril Bălăuță, căzând la mare nevoe cade la D. Nacul pitarul să-l ajute și pune chizășie părțile

sale din Pomârla. Cinci ani a umblat cu șovele și n'a plătit, strâns din scurt arată în zapisul său din 25 Dec. 7181 (1672) că de fapt el vânduse moșia de vre-o 5 ani în urmă, dar că nu se grăbise să-și aleagă părțile. I se pune vadea la 6 Ianuarie 7181 (1673); iar în caz de nu va dezbate părțile să i le ție D. Nacul, cum s'a și înplat. (Surete ms. II, 346).

Cu aceste știri intrăm în pragul secl. al XVIII-a. Stăpâni în Pomârla erau:

Dumitrașco Nacul pitarul cu 2 bătrâni și jumătate fără o șesime sau în stânjeni 600.

Căzăceștii stăpâneau 2 bătrâni și jumătate plus o șesime sau în stânjeni 682.

De aici în colo fiecare jumătate de moșie din Pomârla își va avea viața sa deosebită, suferind schimbările aduse de vremi și de oameni.

13. *Pomârla în secl. XVIII.* Vremile tulburi ce au venit peste Moldova în pragul secl. XVIII, năvașa și prada Tătarilor, venirea Leșilor cu Ion Sobieschi, războaiele dintre Ruși și Turci cu încerpere de la 1711, apoi boalele, foametea și altele¹⁾ au avut urmări grele și în mersul liniștit al stăpânirii în Pomârla.

Trec 30 ani la mijloc, trăiau acum ca stăpâni urmașii celor de la 1670. Murise Dumitrașco Nacul vistiernicul, murise și Toader a lui Nastasă din Vicoleni, pârâțul lui. Pricinile însă rămăseseră în picioare și întârzierea judecării acestor vechi pricină ni-o explică zapisele: «apoi s'au prilejit răscoale în țară, de au venit tătarii, și pe urmă au venit Leșii de i-au prădat și au luat tot și urice și zapise de la tatăl meu și l'au lăsat numai cu sufletul».

Cine erau urmașii stăpânitori din 1670? Dumitrașco Nacul logofătul are de fecior pe Stroici spatarul, tulpina Stroiceștilor de la Dorohoi; iar Toader a lui Nastasă își lăsase soția sa—Tudosia—cu Postolachi Nastasă, băiat, și o fată Odochița, măritată cu un Damian (Holban?) și un nepot de soră sieși, Simion Ciurariul. Se convine între părți în 7210 Febr. 10 (1702) ca Stroici spătarul să dea înapoi uricile Vicolenilor, zălogite încă din 1668, cât des-

1) Navașa și prada în Moldova după 1683, cu scoaterea din scaun a Ducăi Vodă (I. Neculce Let II 220), navașa și prada Moldovei de Ioan Sobieschi în al 6-lea an de domnie a lui Vodă Const. Cantemir (Let II., 239).

pre uricile Pomârlei, prădate de Tatarî să nu se mai crează, de se vor mai afla undeva». (Surete ms. II, 347).

În acest interval de 30 ani, Dumitraşco Nacul vist. îşi măritase şi fata sa Aniţa cu *Mitre*, ajuns mare vornic. Nu ştim multe despre Mitre marele vornic al ţării de sus între 7202—7208. (Surete ms. XLII, Antonovici, Doc. Bârlădene III, 182, IV, 151, Uricar III, 274, N. Iorga Doc. VI, 37, 38). Rânduît a fi numit mare vornic al ţării de jos Nec. Vodă Mavrocordat în anii 7218 (1709), î se scrisese cărţi din Țarigrad pe gramaticul Ianachi, dar «nu l'au aflat viu» (Let II, 80). Cronicile ţării vorbesc de mai mulţi Mitre: Gh. Mitre este unul din boerii ce părăsise pe Stefan Vodă Petriceicu şi dase cărţi la boerii răzvrătiţi, de la Iubâneasa, Dorohoi (Let, II, 227). Acelaşi Gh. Mitre e prins şi închis la seimeni din ordinele lui C. Vodă Cantemir în 1685 (Let II, 267).

Acelaş Mitre acum căpitan face zurbale în Iaşi cu T. Fli-onдор armaşul contra grecilor şi-şi bat joc de Mavrodin paharnicul supt Dumitraşco Vodă Cantacuzino, (Let II 252).

Cât despre Mitre marele vornic al ţării de sus între 1694—1700, pe când I. Neculce îi zice *Dumitraşco Mitrea*, documentele interne îi zic *Apostol Mitre*. (Uricar III, 274, Iorga Doc. VI, 37, Antonovici III, 182).

Căsătorit cu fata lui Dumitraşco Nacul vistiernicul, el n'a avut parte de copii, cum se jălueste în toate zapisele sale Aniţa, jupâneasa lui, mortă cătră 1709, starea proprietăţii sale din Pomârla se schimbă în rău. Aniţa Mitreoaie vorniceasa ne lămureşte pricina: „şi neavând coconi, moşia care o aveam zestre de la părinţi, o am fost dat-o nepotului meu lui Ioan Neaniul spătarul. Dar mai pe urmă ajungându-mă greu şi nevoia şi tâmplându-se de a fost foamete mare în toată ţara, căzând în grea datorie la Turci, şi neavând ce face am căzut cu multă rugămintă la dumnealui Dumitru Macri vel ban, fiind mie dumnealui şi văr primar, şi i-am vândut dmsale jumătate sat de Pomârla cu 200 lei, însă fără vecini, căci pe vecini i-am ertat să naibă treabă dmlui cu dânşii. (Surete ms. II, 384). Aceasta în 7228 Iunie 14 (1720). Tratativerle de vânzare le începuse încă din 7227 Iulie 15 (1719) cum ne spune zăpisul ei din această dată (Surete ms. II, 348), se vede însă că avusese greutăţi din partea nepotului ei, căci în primul zăpis nu pomeneşte nimic de copii, căci n'are, nici de dania făcută de mai dinainte, ci zice: «din pricina acestei foamete de acmu, care ne-a fost trimis-o

Dumnezeu în tot pământul nostru, ajungându-ne și pre noi lipsa și nevoia și întrebându-ne și de alt neam al nostru, neavând nici o putere să o cumpere alții am căzut cu rugămintele la dmnului *Dumitrașco Macri vel ban*, și ne-am tocmit și ne-au făcut dmnului plata deplin».

Asemănând cele 2 zapise de vânzare se vede că noul cumpărător a cerut de la vară-sa Anița Mitreoaie, să lămurească mai bine titlul ei de proprietate : a) că are moșia zestre de la părinți ; b) că cumpărătorul e văr primar cu vânzătoarea, deci spița a 4-a, și are protimisii ; c) că de și a dat moșia sa danie unui nepot—probabil de vară primară, deci spița 5-a—dar din cauza foametei a stricat dania și a făcut vânzare slobodă de orice sarcini morale, dania fiind o liberalitate, care se poate anula de donator, ori și când.

Și așa de la 1720 intră proprietar în Pomârla pe o jumătate de moșie marele ban *Dumitrașco Macri*, dând 200 lei pe moșie, dar fiind și văr primar cu Anița Mitreoaia vorniceasa.

14. *Pomârla lui Macri* (Lungul). Marele ban *Dumitrașco Macri* se folosește de aceleași nevoi a celorlalți proprietari pe cealaltă jumătate de Pomârla și încă din 7227, imediat după ce intră stăpân pe partea Aniței Mitreoaie, cu primul ei zăpis din 1719 Iulie 15. Urmașii lui Andronic Cazacul împinși și ei de nevoia foametei mari, ce a căzut ca o năpaste pe țară, au fost și ei siliți să-și vândă ocina lor—cei 341 stâneni ce-i aveau în bătrâni *Boldur* (172) *Ostafie* (85) și *Grozav* (84). Andronic Cazacul a avut un teciior pe *Gligorașco Păstrăv* și mai multe fete, din care *Grozava* măritată cu *Arsenie Volcinski*, și alta cu *Vasile Tăutul*. *Stefan Cazacul* n'a avut copii, ori s'a înstrăinat de moșie, iar *Măricuța* s'a măritat cu un *Tăutul* și are 2 băieți, pe *Sandul* și *Strat Tăutul*. Partea lui *Gligorașco Păstrăv*—neavând urmași—a fost lăsată danie nepoților de soră, cari în 7227 spre toamnă vând lui *Dumitrașco Macri* banul, toată partea lor de moșie, a patra parte din Pomârla, fără să arăte prețul vânzării, de oarece, cred, ei au fost ajutați în natură cu făină și altele și în schimb le-a luat moșia.

Când dar în vara anului 1720 vară-sa Anița Mitreoaie vorniceasa îi face zăpis bun de vecinică vânzare, *Dumitrașco Macri* banul stăpâna trei pătrimi din Pomârla și anume :

$\frac{1}{5}$ Ostafie	$\frac{1}{5}$ Boldur	$\frac{1}{5}$ Grozav	$\frac{1}{5}$ Cornoae	$\frac{1}{5}$ Prăjescul
Ionașco $\frac{2}{3}$ și Coste Cazacul	Dumitrașco Macri banul		$\frac{1}{3}$ Ionașco și $\frac{1}{3}$ Coste Cazacul	Dumitrașco Macri
171 st.	252 st.	252 st.	172 st.	
	676 stânjeni		84	84
				172 st.

În 7229 Iuni 5 (1721) Mihai Vodă Racoviță dă ispisoc de stăpânire banului D. Macri¹⁾ pe trei pătrimi din Pomârla și în ispisoc face istoricul trecerii proprietății de la Anița Mitreoaie, la Ioan Neaniul spatar, și apoi la banul D. Macri, și spune: «dar el, Ioan Neaniul spătar nimic n'a căutat'o, ci s'a dus în țara Moscului... iar mai apoi ajungând'o pre dmneai nevoia în vremea foametei și neavând ce face s'a căzut la grea datorie la Turci, și s'a sculat și a căzut cu mare rugăminte la dmlui Dumitrașco Macri vel ban, și fiindu-i dmsale vornicesei și văr primare, au luat-o de la nepotul ei Ioan Neaniul și au vândut-o cu 200 lei dumsale lui D. Macri vel ban.» (Surete ms. II, 348).

1). De Macri avem pomeniri în actele timpului ca și în cronici. D. Macri se găsește biv vatav în 7204 Sept. 11 (1695) când iscălește ca martur (Surete VIII, 150), e logofăt în 1701 (Ispisoace V, I, 81), apoi rădică bănia supt Mihalache Racoviță în 7227 Noemv. 28 (Surete X, 46, 48, 83, 91), până la 7230 April (Surete IX, 211), în 7228 (1720) hotărniceste Șandriceni (Surete XIV, 39), în 7229 e pus staroste de Cernăuți de Mihai Vodă Racoviță (Surete XII, 98) rămâne biv vel ban în 7235-36 (1727-28), supt Gr. Ghica Vodă, când e făcut iarăși staroste de Cernăuți. (Surete XIV, 43-44, 61, 72). Dar Alex. Amiras în cronica tradusă de dânsul, unde vorbind pe larg de neamul Ghiculeștilor și de domnia lui Gr. Ghica Vodă bătrânul, arată că între boerii rădicați la ranguri de acest Vodă a fost și D. Macri, care urmând la bănia mare lui Iordachi Cantacuzino, cumnatul lui Mihai Vodă Racoviță, rădicit la rangul de mare spatar, a făcut ban mare pe Macri. (Let III, 152), aceasta cătră 1727. Iar după 2 ani - 1729 - eșind Vodă în spătărie a mai boerit boeri, pe Paladi Toader, nepotul lui Mihai Vodă Racoviță, l'a făcut din visternic ban mare, «ce nici pre Macri banul nu l'a lăsat în părere de rău, ce l'au făcut staroste la Cernăuți». (Let III, 152). Om de incredere pe lângă Gr. Ghica Vodă el e rânduit împreună cu Luca vel visternic să ducă doamnele și a lui Vodă și a boerilor în casele capuchihaelii. (Let III, 155).

Dar ce a pățit Macri banul de la Gr. Ghica Vodă povestește pe larg cronică: «*aice am scris pentru cei nemulțămitori și lacomi, cum îi tâmpină Dumnezeu și păcatul lor*»; «Era un boer de țară¹⁾ anume Dumitru Macri banul, carele era foarte socotit și destul de miluit de Grigorie Vodă, că precum ați cetit înapoi că întâi îl făcuse *ban mare*, iară mai pe urmă schimbându-l din bănie l'au făcut *staroste de Cernăuți*; și-l avea Grigorie Vodă în cinste și în trecere ca pe fieștecare din boerii mari. Dară el ce mulțămită au dat lui Gr. Vodă? Că nu i-a sosit nici s'au îndesțulat de câtă bogăție avea, fiind mai bogat de cât alți boeri, ce încă s'au sculat și din slujba văcăritului de la Cernăuți, ce-i dăduse Grigore Vodă în sama lui, au făcut vicleșug și au furat o sumă de bani din văcărit, și dintr'alele din toate, ce i se dăduse în samă, s'au aflat viclean. Acest fel de mulțămită au dat acest boer lui Grigorie Vodă, pentru cea multă milă ce-l miluise. Ce Dumnezeu cel drept, ce nu primește strămbătate n'au suferit, ce l'au tâmpinat, că au aflat Grigorie Vodă vicleșugul lui și au trimes pe vataful de copii, și l'au adus pe banul Macri, în there, și în urgie de acolo, de la Cernăuți, și l'au pus la închisoare. Însă fiind acestaș domn milostiv, cum ați cetit înapoi de bunătatea lui, altă pedeapsă nu i-au dat, precum i se cădea ca unui viclean, *fără cât 5 pungi de bani au luat gloabă la visterie, și paguba ținutului ce făcuse, și iarăși l'au slobozit, lipsit din cinstea ce avusese și au făcut staroste în locul lui Macri, pre Radul Racoviță jnicnicar, feciorul lui Dumitrașco Racoviță hatmanul*». (Let III, 173).

Cine să fi fost înaintașii lui Dumitrașco Macri banul? Nu greșim când îl socotim a fi feciorul lui *Constantin Macri*, care umple cu persoana lui diplomatica secl. XVII în jumătatea a doua. Pe C. Macri îl găsim armaș în 7156 (Ispisoace II, 2, 137), apoi căpitan în 7156 și în 7157 (Isp. II, 1, 182–185), el imprumută cu 40 galbeni aur pe soția lui Pătrașco Horbinescul și-i ia Sănăuții (Isp. II, 2, 140). El ținea în căsătorie înainte de 7153 pe *Grăpina*, fata lui Isac Stârcea și al Măricăi Hărmantea, după care are zestre în Popeni. Cumnații săi erau: Gligorașco Stârcea, Tofana, măritată cu Ion Munteanul și Toader pârcalab, alt ginere a lui Isac Stârcea. (Surete XII, 72, XXI, 62, 68). Se vede că a ținut 2 femei, iară în alte zapise se dă de ginere lui Nicoară Chicer uricar, nepot lui Eremia Chicer diacul de supt Petru Rareș Vodă

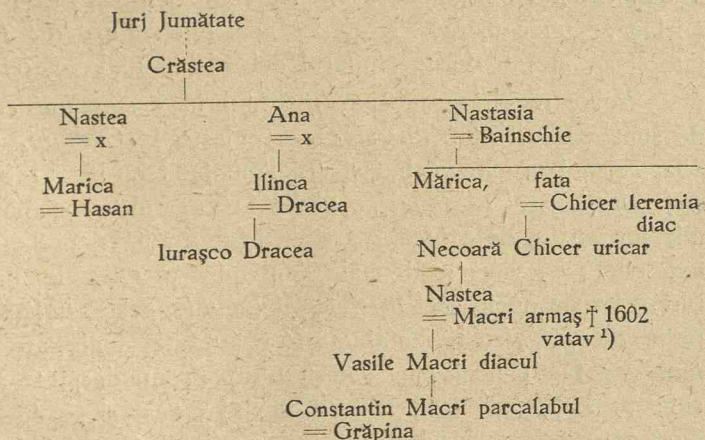
1). La Pomârla.

⟨Surete IV, 292, diac în 7165 (1657). ⟨Surete XXII, 58⟩, în 7166 ⟨Isp. III, I, 88⟩, el începuse ca parcalab de Ștefănești în 7154 ⟨Surete V, 283⟩, apoi parcalab de Hârlău în 7163 ⟨Ispisoace III, 1, 62, 89⟩, stă parcalab la Hârlău și în 7176. ⟨Ispisoace III, 2, 58, 97, 139⟩, și revine parcalab de Ștefănești în 7178. ⟨Iorga Doc. XXI, 260, Surete IV, 110⟩, are vii într'o cărare cu T. Toropul la Fetești. ⟨Surete V, 57, 308⟩, tot în 7154 are pricină el și cu P. Chicer pentru un cal cu Dondu și ia un bou și 3 lei pentru cal. El e stăpân în Jumătățeni, unde are 2 stâlpi împreună cu Isac și Neculai. ⟨Surete IV, 115⟩, aceasta în 7167 (1658) și 7168 (1660). Are părți în Popeni în 7175 (1667) ⟨Surete XII, 19⟩, fiind nănaș lui Ștefan Tomița, pe care îl împrumută cu 12 lei și-i ia zălog părțile sale din Jumătățeni supt Duca Vodă ⟨Surete VIII, 22⟩.

Între Constantin Macri căpitan și Macri armașul, ce era deja mort în 7110 (1602) ⟨Surete IX, 70⟩, se interpune un *Vasile Macri diacul*, care stăpânia în Holoucinți prin 7122 (1614). ⟨Surete IX, 90, 91⟩, el se arată a fi fiul armașului Macri mort cătră 1602. ⟨Surete IX, 62⟩.

Armașul *Macri* ținea în căsătorie pe *Nastea*, asta înainte de 7105, fata lui Chicer diac, nepoata *Nastasei* lui Bainschie, stră-nepoata *Cristei*, răstrănepoata *Giurgii* *Jumătate*. ⟨Surete II, 182, IX, 62, XX, 99⟩. Așa că neamul *Macrieștilor* (gr. μακρος = lung) nu era de eri de alaltăeri, ci se rădică prin înruderile sale la boerii *Jumătate* :

Dumitrașco Macri banul, văr primare cu Anița Mitreoaie

1). Macri vatav de Iași cumpără cu 200 taleri în 1598 tot satul Volocinți de la mătușele sale, bătrâna Mărica Hăsănoae, Ilînca Dracea. ⟨Surete IX, 66⟩.

15. *O moarte de om*. În toamna anului 1721 se întâmplă o moarte de om la *balta Dorohoiului*. Se dă de ştire autorităţilor, şi Vodă Mihai Racoviţă dă carte domnească la răzăşii de Pomârla — urmaşii din Criste şi Ionaşco Cazacul — stăpâni pe o a patra parte de moşie de Pomârla, să-şi plătească şi ei partea din *deşugubină*, mai ales că Dumitraşco Macri vel ban şi staroste de Cernăuţi îşi plătitise gloaba sa, ce i se venia pe cele trei sferturi din Pomârla. Vodă scrie: «fă facem ştire pentru o moarte de om, ce s'a aflat la balta Dorohoiului şi după obiceiul s'a dat să plătească acea moarte toate satele de prin pregiur». Vodă îi ameninţă pe răzeşi că de n'or plăti ei partea lor de gloabă «am dat voedumsale Dumitraşco Macri vei ban să vă țină şi partea voastră de moşie şi să dea dumnealui acei bani, iar voi să fiţi lipsiţi de acolo din ocina voastră, nedând banii» (7230 Oct. Surete ms. II, 348).

Nu ştim de urmarea poruncii domneşti, se vede însă că răzeşii şi-au plătit partea din gloaba *şugubinei*, şi au continuat de a-şi stăpâni pătumea lor din Pomârla, cum dovedesc actele ulterioare.

16. *Hotarnica Pomârlei*. Tocmai în 1723 Iulie 25 (1725) se face prima hotarnică a Pomârlei «pe semne bătrâne vechi şi pe hotară bătrâne». Cum, însă asemenea semne nu erau pe faţa pământului, fiind stricate, se ia mărturia unui om bătrân, Stefan Malişenco, sătean din Iubăneasa, şi precum a zis că ştie hotarul din vechiu pe unde merge, a purces acel om *cu brazda în cap înainte* şi așa ne-au dus pe hotarul cel vechiu al Pomârlei:

(soare răsare) — «începându-se hotarul despre *hotarul Măguri* de supt codru, *dintr'un stejar*, ce iaste la *Căuiani*, în care s'a aflat semnul crucii, vechiu şi noi l'am moit cu bour. — Şi dintr'acel stejar *în jos şi la vale* pe podiş la capătul unor pământuri s'a aflat un *stâlp de piatră* ros şi lepădat afară, şi noi cu toţii unde am socotit că vine acel stâlp l'am pus în capetele unor pământuri, — iar de acolo iar *în gios şi la vale* peste *valea Habsăi* şi peste un *hălăşteu* = dintăi au fost aceaste doao sate tot a unui moş şi a făcut acel moş *hăleşteu*, apoi sau despăcat aceale doao sate pe fraţi, adică pe feciorii acelu moş = şi se sue hotarul la deal, şi cam din dosul piscului, s'a aflat stâlp *de piatră vechiu*; — şi de acolo tot înainte şi drept la *drumul ce vine ot Şilişău*, unde aici a zis tot acel om că a fost *stâlp de piatră*, şi nu s'a aflat, ci când se va afla stâlpul acela să fie hotar».

⟨miazăzi⟩—Deaicia drumul spre *soare apune*, drumul *Silișeului* și pe supt *piscul Urlui*, la vale la *matca văii*, la hăleșteul ce iaste pre supt iaz și pe din gios tot spre *soare apune* și la deal și la vale tot pe drumul, ce pogoară acel drum în *valea lui Balaban*.

⟨soare apune⟩—Și din matca acei vălocele a lui *Balaban*, din capetele unor pământuri, unde s'a pus *stâlp de piatră*, merge hotarul pe coaste, cam la deal, și pre acel deal, la capul unui *pisc*, ce iaste asupra cozii *bălții lui Obreja*, unde s'a pus stâlp de piatră; de acolo la vale și peste pârăul, ce vine din *seliștea Pomârlei*, și pe la capul dealului, ce vine ot *Pomârla*, pe la coada *bălții lui Obreja*, și în sus pe lângă *șesul pârăului*, ce vine de la hăleșteul *Pomârlei* până din jos de iaz, la *podul lui Rugină*.

⟨miază noapte⟩—Deaici la deal pe *culmea dealului*, unde se povărnesc apele și deaici în gios tot prin porniturile apelor până iar în potriva *acelui stejar*, ce iaste în semnul bourului de unde s'a și început hotarul dintăi.» (Surete ms. II, 349).

17. *Vasile Macri pitar și C. Macri medenicerul*. Intre 1733 și 1786 se arată 2 nume de *Macri*, *Vasile Macri pitarul*, stăpân în *Șilișeu*, tatăl, și *C. Macri medelnicerul*, fiul, stăpân în *Pomârla*, cum reiese mai ales din faptul că *D. Macri* banul cumpărase și în *Șilișeu*¹⁾ partea lui *Nec. Costin* post. fiul lui *Ioan Costin* hatman cu 60 lei, cum sună zapisul său de vânzare din 7230 Sept. 10

1). E locul a da pe scurt mersul proprietății în *Șilișeu de sus*, după actele transcrise în o condică specială, scrisă de *C. Tomida* sârdarul în 1856.

În 7066 Mart 15 (1558) *Alex. Vodă Lăpușneanu* întărește lui *Dragotă* și surorilor sale *Magda* și *Ileana*, nepoți *Anușcăi* satul *Silișeu din sus de Dorohoi*, moșie de pe moașa lor *Anușca* de la *Stefan Vodă* cel bătrân (No. 1).

În 7118 Noembre 17 (1609), *C. Movilă Vodă* întărește lui *Isac Balica* hatman 3 locuri de casă în *Șilișeu* cumpărate (No. 2). — În acelaș an 7118 Dec. 27 (1609), tot lui *Isac Balica* hatm. i se mai întărește de *C. Movilă Vodă* alte 2 locuri în *Șilișeu*, cumpărate cu 60 taleri de la *Ilinca* fata *Ciornușcăi*, iar cu 30 taleri cumpără partea lui *Grozav*, cu vaduri de moară în *Jijia* (No. 3).

În 7144 Mart 14 (1636) *Vasile Vodă* întărește *Melintianii*, fata lui *Tudoran*, și feciorului ei *Dumitrașco Șaidir* 5 jirebii moșie în *Șilișăul de sus*, (No. 5); Tot *D. Șaidir* mai cumpără cu 70 de potronici (6 lei) o jirebie=35 st. și 6 palme = în *Șilișeu de sus*, în 7150 Iulie 12 (1642). (No. 9).

În 7173 Mart 13 (1665) *Miron Costin* fost parcalab de *Hotin*

⟨Condica Şilişeu No. 16⟩, Zdelca dată în 13 Sept. 7230 urmează a fi iscălită la Iaşi de boeri şi întărită de Vodă. ⟨Condica Şilişeu No. 17⟩ şi în zăpis se zicea că din 44 jirebii cât are Şilişeu, Miron Costin a avut 26 jirebii, cumpărăturile lui Isac Balica hatman, iar C. Macri le are cumpăratură de moşul său D. Macri jicnicer de la Neculai Costin jicnicer, fiul lui Ion Costin hatmanul ⟨Condica No. 23⟩.

cumpără cu 30 lei 2 jirebii în Şilişeu de sus de la Gavrilaş Gr. Ciornohuz. ⟨Condica No. 10⟩, greşit se pune zăpisul din 7160=1652).

Tot Miron Costin vornic şi Ileana soţia sa cumpără cu 15 lei o jirebie de la Simeon în 7175 Ghenar 21 (1667) ⟨Condica No. 11⟩, iar în 7175 Noembre 4 (1666), cumpără cu 140 lei 9 jirebii de la Mierăuţă ⟨No. 12⟩.

La o hotarnică nedatăată ⟨No. 13⟩. Ursul vornic de poartă alege în Şilişeu 26 jirebii partea lui Miron Costin şi 15 jirebii partea Tăutuleasei. Iliaş Vodă Alexandru întăreşte în 7175 Noembre 8 (1666), cumpărătura lui Miron Costin în Şilişeu 9 jirebii cu 140 lei. Iată încrângătura vânzătorilor ⟨1, 2, 3, 4⟩.

În 7223 Noem. 25 (1714) Nec. Vodă Mavrocordat dă carte lui Nec. Ion Costin vătav de păhărniceii să ia de a zecea de pe Şilişeu de sus ⟨No. 15⟩, În 7230 Sept. 13 (1721), Nec. sîn Ioan Costin hatman vinde lui D. Macri ban, cu 60 lei părţile sale din Şilişeu de sus ⟨No. 16, 17⟩. Treizeci de ani se poartă procese pentru Şilişeu între D. Macri ban, apoi fiul său Vasile Macri pitar şi apoi C. Macri jicnicer cu T. Damaschin, diaconul din Botoşani, şi apoi cu pr. Andrei şi cu pr. Ioan, până când în 7254 Oct. (1745) Ion Nec. Vodă Mavrocordat îi dă rămaşi, divanul aflând că Vasile Macri pitarul stăpâneşte părţile lui Miron Costin log. fiind neamul său, iar T. Curt stăpâneşte părţile despre Adrian pah. fiindu-i ginere ⟨No. 18-22⟩.

Vasile Macri pitarul murind înainte de 7267 (1759), fiul său C. Macri jicnicerul cere boeri hotarnici pe Tanasă Meleghi vornicul de poartă, care dă mărturie hotarnică în 25 Iulie 7267 (1759),

În 1775 Iunie 23, născând pricină între pitarul C. Macri și Nec. Gafencu din Șilișeu că i se calcă moșia și i se cosește fă-nul de pe Pomârla, Matei Ghica Vodă rânduește pe ispravnicul de Hârlău, Păun medelnicerul, să cerceteze pricina, să-i așeze la fața locului, iar neodihnindu-se vre-o parte să vie la divan să se judece (Surete ms, II, 350).

În 1786 Iulie 8, — C. Macri medelnicerul era mort — soția sa Catrina medelnicereasa, fata Tofanei, fiica lui Ion Paladi vornicul, face jalobă la Vodă să i se aleagă părțile sale din Pomârla despre Șilișeu. Vodă A. I. Mavrocordat scrie carte la Șarban Buhuș biv vel pah. și la C. Crupenschi biv vel pah. să cerceteze și să stâl-pască, măsurând moșia în lung și în lat făcând și hartă inchipni-toare de starea locului. (Surete ms. II, 350).

În anul 1795 Noembrie 18 se pornește o cercetare generală a hotarelor Pomârlei despre megieși. Cererea o pornise în 6 Iulie, când Tofana, mama Catrinei, face jalobă la A. I. Ipsilant Vodă pen-tru moșiile sale *Fomârla* (sat întreg ?), *Popenii* (jumătate), *Borod-nicenii* (jumătate) și *Codrenii* (jumătate). Hotarnica o cere să i se facă în semne și în stânjeni, (Surete ms. II, 351).

— Despre *Proboțești* și *Târnauca* a Zoitei Sturza se face o scrisoare de așezare între Zoe Sturza și Ioniță Bașotă clucer prin care se arată că pentru *Târnauca* va primi cele ce vor alege

și alege părțile lui Teodor Curt (Lupul), despre C. Macri jicni-
cerul. Atunci se alege că Șilișeu de sus are $44 \frac{1}{2}$ jirebi a 35 st. jirebia cari fac 1548 stânjeni, din care dau lui T. Curt (ginele lui Andrian pah.) 18 jirebi = 555 stânjeni (recte 643 și jum. stân-
jeni), iar lui C. Macri jicnicerul îi dă 26 jirebi = 780 stânjeni (recte 929 st. jum). Măsurându-se Șilișeu de sus iese: 53 fune fundul (sud) 26 funi mijlocul și 23 funi fundul supt Codru (nord) sau în stânjeni (1 fune = 30 st.): 1590 st. 780 st. 690 stânjeni. (Meleghi scoate: 23 fune nordul = 698 st., mijlocul 26 fune = 1105 stânjeni (650 st. Macri + 460 st. Curt = 1100 !). În 7270 Iunie 17 (1662) C. Macri jicnicer poartă jalobă la Gr. I. Calimah Vodă contra lui T. Curt pentru paguba de 350 lei ce-i aduc pe an oamenii ce șed pe Șilișeu și-i strică sămănăturile și fânațul. (No. 24). Între 1833—1845 intră în joc Anast. Bașotă și C. Curt pentru impresurări în Șilișeu (No. 25—28), mai ales că încă din 1841 Anast. Bașotă hatm. cumpărase cu 9100 lei partea Agafiei Curt schimbând părțile ei din Șilișeu. *Sandul Curt* și *Ileana Curt* soția sa au avut 4 feciori: C. Curt clucer, (ia Răspopenii) *Vasile Curt* med., *Catrina* pr. Ianacachi și *Agafia* călugărița.

boerii hotarnici, iar pentru *Probotești* fiind pricină de 11 odgoane în fundul Șilișeului de sus, să se taie în două, după care boerii rânduieți, Iord. Crupenschi comis și Gr. Cristea comis, vor urma pravățul moșiilor Pomârla și Probotești, unde iaste colț moșiilor, unde este și buor, și pe acel pravăț să se așeze pietre hotară cu știrea îmbelor părți. (Surete ms. II, 351).

— Despre *Șendriceni*, Ion Gherghel pitarul arată o mărturie din 7144 Sept. 14 (1635) și o hotarnică din 7152 Aug. 1 (1644), rădicată de Pavăl Albotă, vornic de gloată, prin care se arată că hotarul despre Pomârla merge până în *iazul Boghiului*, care rămâne de hotarul Pomârlei și că Boghiul care a ieșit iazul, a fost socrul unuia Dumitru (Surete XIV). Hotarul despre Pomârla mai merge și peste pâraul de la coada *băltii lui Obreja, la podul lui Rugină*; cât despre pâraul ce vine din *hăleșteul Pomârlei*—acum încălcat de Maria Vârnăvoaia și feciorii ei, a fost ezit de *Dumitrașco Macri banul*, cum atestă 7 bătrâni, a căror nume îl citează mărturia: Ion vornicul de Pomârla, Stefan Pomârleanul, Toader Dulgherul, Stefan Borocea, Iancul Buhușul, Martin Rusul morarul, și preutul Ioniță, ce a păstorit peste 40 ani în Pomârla.

— Despre Șilișeul Mariei Varnav a fost mai greu să se facă lămurirea hotarelor. Cum era dânsa o femeie hrăpareță și buclucașă, boerii hotarnici au fost siliți să zăbăvească. Iată—pentru cunoașterea procedurii vechi—tergiversările Cc. Mariei și procedarea hotarnicilor:

1). I s'a trimes din Iași, cartea gospod, care a găsit-o acasă, și pe ea și pe cei 2 feciori ai ei, și au dat răspuns că va veni. 2). Ajunși boerii hotarnici la Pomârla i s'a trimes răspuns prin scrisoare să vină, ori să-și trimeată vechilul cu scrisori, li s'a răspuns de Vasile Vârnav că maică-sa nu este acasă, că n'are boer hotarnic și că dânsul—ca fecior—nu știe unde-i sânt scrisorile moșiei. 3) la a doua chemare prin scrisoare li se răspunde de același Vasile Vârnav, că el fiind copil mai mic în casă la maică-sa nu știe ce să răspundă, și că nici scrisori n'are. 4). I se scrie a treia oară că nu e bine să se împotrivescă, căci *urnelele* nu sânt bune și că-i vor fi de stricăciune, li se răspunde de același Vasile Vârnav că n'are cheile acasă să caute scrisorile în *scrin*. 5). I se scrie a patra oară să trimeată la mama lor să aducă cheile și să scoată scrisorile din *scrin*, ii se răspunde de același V. Vârnav că n'are cal să trimeată om la maică-sa. 6) Pe când boerii cerce-

tau hotarele despre Şilişeu cu marturi, află boerii hotarnici că a sosit Maria Vârnăvoae acasă, i se scrie a *cincia oară* şă-şi tri-
trimeată scrisorile, li se răspunde că dânsa nu poate veni, fiind
obosită, nici vechil n'are, cu cine să trimeată scrisorile, ci-i po-
teşte să vină boerii hotarnici la Şilişeu. 7). In fine boerii hotarnici
se duc la Şilişeu, *trecând peste datoria lor*. Acolo li se arată ho-
tarnica din 7266 Iulie 20 (1768) rădicată de Tanasă Meleghi vor-
nic de poartă şi Ilie Cracalie, de pe care iau copie, *peste voinţa
medelniceresei*, care le-a zis în faţă *că-i pare rău că le-a îngă-
duit să vază şi să scrie această hotarnică*.

Iată cum aleg boerii hotarnici hotarul Pomârlei despre Şilişeu :
„incepându-se **piatra întâia**, care s'a pus la închietoare despre
Măgura de la câmp spre iazul Boghiului, în podiş, de latura dru-
mului *ce vine de la Săveni şi merge la Şilişău*,—şi tot drumul la
vale în capul dealului *Urlei*, unde într'un dambuşor de latura dru-
mului din sus s'a pus **altă piatră**;—şi tot drumul până în vale,
la *iazul Boghiului*, în capul iazului şi de latura drumului, **altă
piatră**;—şi de acolo tot drumul la deal şi *în dâmb din sus* de
drum **piatră**,—şi tot drumul până în *valea lui Balaban*, şi peste
vale în capul unor pământuri s'au pus **doao pietre**, cari acolo
s'a făcut şi *colţul Pomârlei* margine din gios,—şi de acolo la chi-
otoarea aceasta la deal, cam pe coastă, iarăşi s'a pus **piatră**;—de
acolo pe culmea dealului **altă piatră**;—şi apoi în capul dealului
drept în muche, mai în sus de coada *bălţii Obreja* iarăşi s'a pus
piatră;—şi de acolo la vale peste *pârăul Pomârlei*, ce vine din
Şălişte şi *dă în Obrejie* şi în capul dealului Pomârlei, **altă pia-
tră**;—de acolo pe coasta dealului *spre apus* şi în dreptul *caselor
medelniceroae Vârnăvoae* s'a pus **altă piatră**;—şi de acolo pe
coastă în margine pârăului, ce curge din *iazul Pomârlei* s'a pus
piatră;—de acolo peste pârău mai în sus de *podul lui Rugină*
supt iaz s'a pus **piatră**;—de acolo la deal şi tot pe coastă într'un
dambuşor de-asupra unor ponorături s'a pus **piatră**;—şi iarăşi tot
pe coastă şi pe de-asupra ponorăturilor şi în dreptul a trei rădăcini
de ulmi mari şi câte trele în rând aproape una de alta s'a pus
piatră;—şi de acolo prin rădăcinile ulmilor tot pe coastă înainte
s'a pus **piatră**;—şi de acolo s'a pus piatră *în capul Hilişeuului lui
Curt* şi a dumisale *clucerului Ioniţă Başotă*, căci până aici a mers
Pomârlea tot coasta pre lung cu *Hilişeuul medelniceresei Vârnăvoaei*,—
iar de acolo purcede Pomârlea coaste în partea din *Hilişeu a du-*

misaie clucerului; — și de acolo la deal tot coasta cu Hilișeul dumisale clucerului până unde s'au dovedit *poenile Popei*, iarăși s'a pus **piatră** lângă un pădureț; — și de acolo la deal prin codru tot coaste cu *Hilișeul dumisale clucerului Ioniță Bașotă* până ajunge în *coastele Târnaucăi*; — și acolo este capătul cel din jos la Codru despre Hilișeul dumisale clucerului, iar chiotoarea din sus al Pomârlei, la codru ajunge în *coastele Pobroteștilor* la deal de *lozia neagră* cu 170 stânjeni gospod, iar marginea Pomârlei de *cătră Măgură* pe lung rămân pietrele vechi nestrămutate". (Surete ms. II, 356).

Asemenea hotarnică urmă să fie întărită de Vodă. La 3 Dec. boerii divaniți fac anaforă, pe care în 9 Dec. Vodă A. I. Calimah o întărește cu clausula că se pune soroc de 40 zile medelniceresii Maria Vârnavoe să-și aducă scrisorile, căci la din potrivă se va întări stăpânirea prin hrisov (Surete ms. II, 351). Cum însă Ioniță Bașotă clucer era stăpân prin moștenire pe *trei vătrimi* din Pomârlea, i se întărește stăpânirea și are putere de a-și lua venitul din toate după obicei. Și zice Vodă: Poruncim domnia mea și dmvoastră ispravnici de ținutul Dorohoiului ca pentru acei ce vor fi șazănd sau se vor fi hrănind pe moșia Pomârlea, și nu se vor supune a da adetiul obișnuit să-i supuneți împlininduse de la dănșii *după ponturi*." (Surete ms. II, 360).

Sorocul de 40 zile trecu. Tocmai în 3 Martie 1797 cere de a Vodă să i se facă hrisov. Cancelaria pune incheere „să se cheme la divan dumneaei giupăneasa Maria Vârnav *cu om gospod*." (Surete ms. II, 361), Atunci intervine Iordachi Vârnav biv 3 post. frate mai mare cu Vasile Vârnav și face întâmpinare că a găsit scrisorile și cere înfățișare. Vodă A. I. Calimah prin carte domnească din 22 April, le pune zi de soroc la sfârșitul lui Aprilie și scrie clucerului Ioniță Bașotă să vină cu scrisori dovezi și hartă de stare locului. (Surete ms. II, 361).

Trecu un an, căci de astă dată Ioniță Bașotă se arăta cam greoiu. Vodă A. I. Calimah se vede nevoit a scrie o nouă carte domnească ia 13 Febr. 1798 „ca la miezul Păresii să vină la divan cu scrisori dovci ca să se dea sfârșit acestei pricinii, căci altfel *vei fi supărat cu om gospod*." (Surete ms. II, 361).

Căminarul Ioniță Bașotă face o nouă întâmpinare «că m'am sculat și am venit aice la divan după ce am cheltuit cu dusul hotarnicului, cum și toate trebuințele care le-am lăsat în pământ, dar închizându-se atunci divanul am fost prelungit». La 14 Iunie ma-

rele logofăt pune incheere : «la cercetarea de al doilea să fie și dmlui Ion Rizul biv vel vornic și Mih, Sturza biv vel vornic și numai decât să ia pricina sfârșit». (Surete ms. II, 362). În sfârșit Vodă A. I. Calimah pune capăt pricinilor și prin o nouă carte domnească întărește căminarului Ioniță Bașotă dreptul de stăpânire pe tot locul cu pricina din Hilișeu, ce pătimește impresurare despre Maria Vărnăoae medelnicereasa. (Surete ms. II, 362).

18. *Pomârla lui Talpă și apoi Ralea*. Dumitrașco Macri ban stăpânia trei șferturi din Pomârla de la 1729. De la Dumitrașco Macri Pomârla trecu la fiul său Vasile Macri pitar și apoi medelnicer. De la Vasile Macri Pomârla trecu la fiul său Constantin Macri medelnicerul. Acesta prin zestre o dă ginereului său Constantin Bașotă, tatăl lui Ioniță Bașotă, și bunul hatmanului Anastasă Bașotă.

Cât despre pătrimea rămasă a lui Coste și Ionașco Cazacul, povestea este aceasta : După 1719 pătrimea din Pomârla trece la Dumitrașco Potlog, cred prin zestre, căci ne lipsesc actele că s'ar fi vândut. Potlog are 2 fete : pe Anița mama lui Toader Manole răzeș și pe altă fată, mama Mariei Stârcioaea, păhărniceasa, stăpâni pomeniți în actele de după 1778, ceia ce arată că 60 de ani proprietatea a curs liniștită pe această a patra parte din Pomârla. Se vede că ei stăteau în alte părți, căci nu-și puteau căuta de moșii și Catrina Macrioaea medelnicereasa, soacra lui C. Bașotă, începuse a le încălca hotarele. În 1778 Toader Manole cere de la Vodă să i se aleagă hotarele despre părțile Catrinei Macri. Vodă C. D. Moruz rânduește ca boer hotarnic pe Ioniță Buznea, iar ispravnicia de Dorohoi fiind ocupată și «fiind că noi avem trebuință și nu ne dă mâna ca să mergem având alte porunci a căuta» rânduesc pe Ioniță Murguleț paharnic să meargă la Pomârla și să aleagă stălpind'o cu pietre hotară în măsurii și semne despre partea medelniceresei Catrina Macrioaea. (Surete ms. II, 363). În aceeași zi ispravniciei de Dorohoi scriu și lui Ioniță Buznea să meargă cu hotarnic rânduit de Vodă, la Pomârla tot în acest scop. (Surete ms. II, 361). Cercetarea nu s'a putut face de astă dată.

O nouă jalobă se face în 1780 contra medelniceresei Catrina Macri. Ispravnic de Dorohoi era C. C. Crupenschi paharnic, acesta scrie în 9 Ghenar 1780 un răvaș către Cc. Catrina, că aducându-i-se de către T. Manole o carte domnească pentru Pomârla... «iar de ai ceva a răspunde... poftesc să am răspuns de la dumneata și sănătate». (Surete ms. II, 364).

Părțile cad la un fel de împăcăciune. Nici Toader Manole, nici vară-sa Maria Stărcioae nu-și puteau căuta de moșii și se învoesc cu cc. Catrina Macri ca ea să caute și părțile lor și să le plătească arendă. După un an de proces, medelnicereasa Catrina Macri nu le-a dat de cât 3 galbeni și se provoacă o nouă jalobă la Vodă C. D. Moruz, în 3 Ghenar 1782 Vodă scrie carte la slugerul Mihalachi să cerceteze pricina dintre părți, mai ales că Cc. Catrina Macri arătase că ea ar fi plătit arenda în mâna lui Dumitrachi Potlog și pentru partea lui T. Manole. (Surete ms. II, 363). Toader Manole își măritase fata după Gh. Talpă polcovnic și-i dase zestre optimea sa din Pomârlea, căci el stătea în Mlenăuți, unde era stăpân Gh. Talpă, care cere și el în 1783 alegerea părților sale de zestre despre vecini. Vodă A. C. Mavrocordat rânduește în 11 Sept. 1783 pe ispravnicii de Dorohoi: C. Varnav medelnicer și pe Iordachi Crupenschi sluger, să cerceteze pricina alegerii hotarelor. Cercetarea nu se face nici de data aceasta. Peste 2 ani, în 1785 Mai 30, boerii horarnici, Ion Rale vornic de poartă și Ilie Cantacuzino, căci C. Crupenschi pah. ispravnic de Dorohoi, era ocupat, merg la Pomârlea și pentru a putea alege părțile noului reclamant, măsură toată moșia Pomârlei în stânjeni și în semne. Se face funie de 20 stânjeni domnești și se măsură pe 5 locuri în curmeziș:

- 1). Fundul subț codru, 89 fune = 1780 st., iar optimea lui Talpă $222\frac{1}{2}$ stânjeni.
- 2). În jos de sat 79 fune = 1580 st., iar optimea lui Talpă 197 stânjeni.
- 3). Între Hilișeu-Ibăneasa 66 fune = 1257 st.: iar optimea lui Talpă 157 stânjeni.
- 4). Tot între Hilișeu-Ibăneasa 50 fune = 1000 st., iar optimea lui Talpă 126 stânjeni.
- 5). În jos despre Dorohoi 39 fune = 793 st., iar optimea lui Talpă $99\frac{1}{2}$ stânjeni. ¹⁾

---

1). În a doua măsurătoare făcută Pomârlei în 1804 lunie 9, din porunca lui A. C. Moruz Vodă, după cererea lui Enachi Volcinschi se dau aceste măsuri:

1. Supt codru 89 odgoane, iar optimea 11 odgoane $2\frac{1}{2}$ stj. = $222\frac{1}{2}$ stj.

Aceasta este prima măsurătoare precisă, potrivit noilor cerințe, ce se introdusese în măsurarea moșiilor, făcându-se și *hartă inchi-puitoare* de starea locului. Harta aceasta lipsește acum din condica Pomârlei.

În 1793 o nouă jalbă se pornește de Gh. Talpă contra medelniceresei Mărioara, și Vodă M. C. Suțu rânduiește pe ispravnicii de Dorohoi, Vas, Neculcea ban și M. Costachi pah. să cerceteze pricina. Lucrurile rămân aicea. Gh. Talpă polcovnicul își măritase fata lui Maria, întâi cu unul Pătrașco, dar n'are copii, al doilea rând o mărită cu sărdarul Iordachi Rale; și tocmai în 1836 Febr. 1 Maria serdăreasa lui Iordachi Ralea își va vinde optimea ei din Pomârla lui Anastasă Bașotă hatmanul cu 2200 galbeni, iar în 31 Oct. 1838 Mihai Sturza Vodă va da hrisoyul de întărire (Condica Pomârlei No. 12 și 13).

19. *Pomârla lui Volcinski*. Tot Anastasă Bașotă hatmanul intrase cumpărător și în optimea lui Volcinski, a cărei poveste este aceasta: Maria Stărceoea păhărniceasa și-a fost măritat pe fiica sa Smaranda cu Enachi Volcinski înainte de 1800. Fiul acestuia Teodor Volcinski la însurătui lui în 1814 Ghenar 28 capătă ca zestre aceste: *optimea din Pomârla*, de pe maică-sa Zmaranda, Puenii, Năhorenii, moșiile din *raia*, 12 boi, 12 vaci, 12 vite, o brișcă cu 2 cai și 300 galbeni. (Condica Pomârlei No. 4),

Fiind departe de moșie, întru cât T. Volcinski era supus austrieccesc, el cere în 29 Sept. 1820 să se vândă prin mezat optimea lui din Pomârla, întinderile le dă după hotarnica din 1804. Tocmai în 1823 Mai 4 Vodă Ion Sandu Sturza scrie cartea vornicului de aprozi. C. Aslan, să strige la mezat partea lui Teodor Volcinski! cu însemnare ca să se înștiințeze pe spătarul Anastasă

2. Din jos de sat 71 odgoane, iar optimea 8 odgoane 19 stj. 3 palme = 179 stj.

3. Între Hilișeu și Ibăneasa 53 odgoane, iar optimea 6 odgoane 18 stj. 5 palme = 138 stj.

4. tij 45 odgoane, iar optimea 5 odgoane 17 stj. 1 palmă = 117 stj.

5. Fundul despre Dorohoi 37 odgoane, iar optimea 4 odgoane 14 stj. 1 $\frac{1}{2}$ palmă = 94 stj.

Această nouă măsurătoare este întărită în 5 Sept. 1804 de A. C. Muruz Vodă pe numele lui Enachi Volcinski (Condica Pomârlei No. 3).

Başotă și dacă Maria Talpă nu va naște pretenție. — La 5 Mai spătarul Anastasie Bașotă se prezintă la mezat și dă la hareciu 20000 lei și la 18 Sept. 1823 moșia rămâne asupra-i, iar la 19 Sept. Vodă Ioniță Sturza întărește mezatul.

Acesta este în scurt istoricul proprietății în Pomârla, care începându-și povestea de la popa Draghie din 1420 — când era un trup mare, — se pulverizează la urmași în număr de 12 generațiuni de stăpâni pentru a ajunge iar trup mare la 1838 în mâinile hatmanului Anastasă Bașotă.

Zațul cu spițele, arborele genealogic, pomenicul familiei Bașotă și aranjamentul textului, sunt efectuate de Ioan Breabăn tipograf din Iași.

POMELNICUL familiei BAȘOTA

Intru fericita adormire, veșnică odihnă fă, Doamne, sufletelor adormiților robilor tăi din tot neamul Bașotesc.

Pomenește, Doamne, sufletul celui dintru început urzitor al neamului *Bașotă*, carele împreună cu ai săi fii *Bașoteani* a pus începuturile satului *Bașoteani*, pe Cracău, la Neamț, azi dispărut.

Pomenește, Doamne, pe bătrânul *Manoilă Bașotă*, care dus de dumnezeiască râvnă, a afierosit și închinat marei mânăstiri, a Neamțului ocina sa strămoșească, satul *Bășoteani*.

Pomenește, Doamne, pe bătrânul *Bașotă* înrudit cu neamul cel mare al *Ciolpanilor* și pe cneaghina lui, fata lui *Șandru Ciolpan*, părcalab de Roman.

Pomenește, Doamne, pe frații *Anton* și *Toader Bașotă*, pivniceriu cel domnesc, stăpâni în Bodești pe Cracău, după neamul *Ciolpănesc*.

Pomenește, Doamne, pe frații *Miron Bașotă aprodul*, pe *Gheorghe Bașotă* visternicul cu cneaghina lui *Anastasia* și cu ai lor fii: *Gavrilaș Bașotă*, *Maria Bașotă*, căsătorită cu *Ionașco Prăjescul* și *Alexandru*; pe *Iurașco Bașotă hatmanul* cu cneaghina lui *Ifrosina*, pe *Dochia Bașotă*, presvitera preutului *Vasile* din *Șerbești*, pe *Nastasia Bașotă*, pe *Eufrosina Bașotă* și pe *Mărica Bașotă* cluceroae, cneaghina lui *Miron Ciolpan* cluceriul, cu fiica lor *Eftimia Ciolpăneasa*, cneaghina marelui vornic al țării de jos *Toma Cantacuzino*, și cu cei cinci copii răposați de mici în lunga lor căsnicie de peste 20 ani; toți aceștia ficiorii și urmașii pivniceriu cel domnesc din Bodești, *Toader Bașotă*.

Pomenește, Doamne, pe frații: *Pătrașco Bașotă*, marele logofăt al marelui *Voevod Vasile Lupul* cu ale lui trei cneaghine *Grozava*, *Maria* și *Elena*; și cu toți ai lui și surori: pe *Dumitrașco Bașotă* din *Cuciulați*, pe *Anușca Bașotă*, giupăneasa lui *Hilip Bătiman* cu ai săi fii *Neculai Bătiman*, pe prezbitera preutului *Untilă* și pe *Udreoaia* lui *Gănscă*; pe *Anița Bașotă*, cneaghina uricarului *Miera* cu ai săi fii *Miera* căpitan și pe *Tudosia* lui *Durac*, pe *Cristina Bașotă*, prezbitera preutului *Purece* cu fiul lor *Simeon*; pe *Mărica Bașotă* cneaghina lui *Marmure uricarul*, cu fii lor *Gligorașco* și *Tudosca*; și pe cneaghina lui *Maje*, adică *Păscariul*, cu fiul lor *Nechita Maje*; toți aceștia ficiorii și urmașii lui *Anton Bașotă* din Bodești.

Pomenește, Doamne, pe frații: *Toader Bașotă stolnicul*, pe *Zosin Bașotă hatmanul* cel hulit de cronicari, pe cneaghina lui *Vasile Șoldan* visternicul, pe cneaghina *Gh. Șeptelici*, și pe *Anghelușa Bașotă*, cneaghina lui *Costantin Stârcea*, părcalab de *Neamț*; toți aceștia feciorii marelui logofăt *Pătrașco Bașotă*.

Pomenește, Doamne, pe frații: *Pătrășco Zosin Bașotă* stolnicul, cu cneaghina lui, pe *Sandu Bașotă*, pe *Ilinca Bașotă*, cneaghina lui Gavril Leca postelnicul, și pe *Toderașco Bașotă* postelnicul cu cneaghina lui; toți aceștia feciorii lui Zosin Bașotă hatmanul.

Pomenește, Doamne, pe *Neculai Bașotă* visternicul, care urmărit de ura și pizma domnilor săi a pierdut toată agonisita vieții sale și și-a închinat bătrânețele sale cinului călugăresc, îmbrăcând schima monahicească, supt numele de *Nicodim călugărul* și cu cneaghina lui *Axinia*, schimnică; acesta a fost fiul stolnicului Toader Bașotă.

Pomenește, Doamne, și pe *căpitanul Lozenschii Durac*, din sânge Bașotesc, și împreună cu cneaghina lui Anița și cu fiica lor *Irina*; soțul lui Ilie de visterie, căci și acesta a fost vrednic boiar al vremii, și împreună cu *Hâncu* și *Hâncestii* s'au fost sculat întru apărarea driturilor norodului contra împilărilor grele puse pe umerii țării de bătrânul Voevod Gheorghe Duca întru cea de a treia a lui domnie la Moldova, și anume *văcăritul* pentru a face față cerințelor Porții, dând Voevodului Moldovei în samă și trebile din lăuntru ale Ucrainei, făcându-l *hatman al Ucrainei*.

Pomenește, Doamne, pe frații: *Toader Bașotă* șatrar, *Alexandra Bașotă*, soțul sulgerului Dumitrăchi, cu fiica lor Safta, pe cneaghina lui *Stroici spătarul* din spița Năculeasă, pe *Catrina Bașotă*, soțul postelnicului Gheorghe al Manei, pe *Maria Bașotă*, soțul lui Andrieș Turculeț, cu fiica lor Dochița, și pe *Tofana Bașotă* soțul lui Ilie de visterie cu fii lor Vasile, Sandul și Neculai.

Pomenește, Doamne, pe frații *Ioan Zosin Bașotă* sulgerul, îmbrăcat în schimă monahicească, *călugărul Iorest*, cu cneaghina lui Maria, pe *Andrieș Bașotă*, vtori spatar, pe *Ștefan Bașotă* ban — fii lui Pătrășco Zosin Bașotă stolnic; cum și pe frații: *Ioniță Bașotă*, pe cneaghina lui *Toader Curt* (Lupul) mazil din Șilișeu, cu fii săi *Constantin Curt*, soțul Zoitei Potlog, *Vasile Curt*, și *Sandul Curt* cu soțul său Ileana, închinată și cu ai lor fii: *Constantin Curt* clucerul, *Vasile Curt*, *Agafia* și *Catrina* lui Ianacachi; pe *Vasile Bașotă* medelniceriul și pe *Constantin Bașotă banul* cu soțul său din neamul Macriesc, vechii stăpâni ai Pomârlei și întregitori trupului moșiei Pomârlei prin cumpărarea a nenumărate șurine de la scoboritorii popei lui Draghie; aceștia feciorii lui Toderașco Bașotă postelnicul.

Pomenește, Doamne, pe frații *Toader Bașotă* banul, rămas de-a stânga Prutului, jurând credință Măriei Sale Țarului tuturor Rușilor, împreună cu alți 52 boeri moldoveni și pe soțul său *Zoița Calmuțchi*, scoboritoare din neamul Calmuțchi, așezat și el de-a stânga Prutului, și care a fost și dânsa închinată cinului monahicesc, *Asineta*; pe *Neculai Bașotă*, pe *Antohi Bașotă*, pe *Maria*, pe *Anastasia*, soțul lui Aslan medelniceriul; aceștia fii lui Ioan Zosin Bașotă sulgerul; cum și pe frații: *Iordachi Bașotă*, *Grigore Bașotă*, ban, cu cneaghina lui și cu fiica lor *Ecaterina*, soțul polcovnicului rosienesc *Bulhațcov*, pe *Ioniță Bașotă* spatarul și brigaderiul, mareșalul nobilimei din Basarabia, omul de bine și de socotință, care și dânsul a jurat în 1814 Iunie 22 împreună cu cei 52 boeri moldoveni credință Împăratului Rosienesc, în acelaș act în care a iscălit vărul său de a doilea *Toader Bașotă*, și împreună cu cneaghina lui *Elena*, născută *Costachi*, ramură *Boldur Lătescu*, și pe presvitera preutului *Iordachi Lazul*; aceștia feciorii lui *Constantin Bașotă* cu sânge Macriesc.

Pomenește, Doamne, pe frații *Andrei Bașotă* caminar cu cneaghina lui *Ruxanda*, fata lui *Gr. Ventura*. cu fiicele lor *Raluca*, soțul lui *Alecu Forăscu*, zis și *Tololoi*, pe soțul lui *Alecu Botez* agă, pe *Ilinca Bașotă*, soțul lui *Neculai Cariofil Cristescu*, pe *Maria Bașotă*, soțul lui *Ion Mavromati*, pe *Ecaterina Bașotă*, soțul lui *Ioan Bantăș*; toți aceștia feciorii lui *Toader Bașotă*.

Pomenește, Doamne, sufletul robului tău *Anastasiu Bașotă*, ban, hatman și apoi logofăt și cavalier, împreună cu a lui doamnă *Ruxanda* din vechea și însemnata familie a *Bălșeștilor*, fiica lui *Grigore Balș* și al Anei *Mavrocordat*, nepoata lui *Nicolae Balș* mare logofăt și al *Roxandei Ghica*, strănepoata *Lupului Balș* marele logofăt și al *Saftei Cantacuzino*, care îmbii mânași de dumnezeiască râvnă au bine plăcut lui Dumnezeu prin înălțări de biserici în satele de pe moșiile lor, cum la *Cocorăni*, la *Șilișeu-Vârnav*, la *Lișna*, la *Pomârla*, și pe alocurea, înzestrându-le cu cărți, cu odăjdii, cu veșminte, cu vase sfinte și cu odoare; au cinstit patria și neamul prin dragostea însădită de pământ și țară, sporindu-și averile, prea cinstind țărănimea de pe moșiile sale, întru al căror spor a afierosit cu osebită grijă din proprie râvnă și pornire sufletească și de bun român, jumătate din averile sale pentru a se înălțare pe locul și în cuprinsul caselor sale strămoșești acest locaș de înaltă și aleasă cultură, dând neamului întreg minți luminate, suflete alese, voinți oțelite, cărțurari și profesioniști aleși, între care cată să se pomenească aicia pe cei răposași întru Domnul, pe *Mihai Tomida*, și pe *Vasile Popescu* îmbii profesori la Iași, pe *Gheorghe Bogrea* și pe al său frate *Vasile Bogrea*, cărțurarul de la Cluj, stâns în plină tinerețe și vlagă sufletească, pe *Anton Popescu*, institutorul de la Dorohoi; pe *Atanasie Călugăreanu* inginerul, stâns după o crudă și îndelungată boală. Iar pe deasupra tuturor pomenește Doamne, sufletul lui *Samson Bodnărescu* profesorul distins, literatul emerit, directorul însuflețit, care a închinat toată viața sa conducerii Institutului *Bașotă* și formării caracterelor atâtor generații de elevi ai școlii lui *Bașotă* și care doarme somnul de veci în preajma sfântului lăcaș rădicat din pajiște aicea în *Pomârla* de *Dumitrașco Macri* marele ban, și apoi reînnoit de *Ioniță Bașotă* spatarul și în starea actuală de *Anastasiu Bașotă* logofătul și cavalier în 1859.

Nu uităm, Doamne, a pomenire în șiraoa fericirilor tăi aleși și sufletele adormitelor roabelor tale, pe *Roxanda*, sora lui *Anastasiu Bașotă*, cum și pe fiicele lui *Anastasiu Bașotă*, pe *Sofia Bașotă*, moartă năprasnic în plină tinereță, mânată de apele *Prutului* întru adâncul nefirei, și pe *Elena Bașotă*, măritată în 1846 cu cneazul *Gh. Cantacuzino*, mareșalul nobilimei *Moldovene* și guvernatorul *Basarabiei*, la *Chișinău*, scoboritor în linie dreaptă din marele visternic al lui *Vasile Vodă Lupul*, *Iordachi Cantacuzino*, din nobilă viță de *basileus*, prin *Toderașco Iordachi Cantacuzino* spatarul, într'o șirauă de 6 generațiuni; cum și pe ai săi frați și surori: *Grigore Cantacuzino*, *Leon Cantacuzino*, *Mihai Cantacuzino*, *Neculai Cantacuzino*, *Aspasia* de *Kotzebue*, și *Olga* de *Giers*; precum și toți aceștia împreună și cu fii lor: *Artur Cantacuzino*, *Anastasiu D. Milziadis Cantacuzino* cu a lui soție *Elena* născută *Balmez* cu a lor unică fiică *Roxana* (*Inculeț*), *Alexandru Cantacuzino* și *Matilda* însoțită întâiu cu un *Aslan* și apoi cu *Iancu Buzdugan*.

Pomenește, Doamne, și sufletele tuturor acelor dintre *Bașotești*, care din neștiința noastră nu i-am putut rânduire la locul și șiraoa lor, căci și pentru a sufletelor lor milă, răpaos, fericită pomenire, vecinică odihnă, ne-am adunat la acest sfânt

și dumnezeesc locaș, citorie *Macriească* și *Bașotească* pentru a ne rugare prea bunului Dumnezeu.

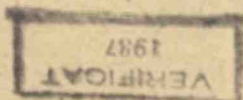
Și încă ne mai rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, acoperirea, ajutorul, lăsarea și ertarea păcatelor celor cu voe sau fără voe a tuturor celor ce trăesc și viețuesc din acest neam Bașotesc în linie bărbătească sau femeiască și care întru sporul și slava și cinstea și proslăvirea numelui de Bașotă, ne rugăm pentru a lor cinstire și sporire; iar celor adormiți fă-le lor, Doamne vecinică pomenire.

Intocmit și scris în rânduială bisericească de

Gh. Ghibănescu

profesor, Iași.

ARBURELE GENEALOGIC AL FAMILIEI „BAȘOTĂ”

INTOCMIT DUPĂ DOCUMENTE PUBLICE ȘI PRIVATE, ISPISOACE ȘI CĂRȚI DOMNEȘTI

DE

GH. GHIBĂNESCU PROFESOR.

1. Bășotă (i. e. Capotă) ante 1400 1
2. fii săi Bășotești 2
cari întemeiază către 1400 satul Bășoteani
3. **Manoil Bășotă** 3
dăruiește satul Bășoteani măn. Neamțului în 1427
4. **Bășotă star** 4
5. **Bășotă bătrânul** = fata lui Șandru Ciolpan parcalab 5
de Roman
6. **Anton Bășotă** Toader Bășotă pivnicerul 6
= x
are 1/4 din Bodești are 1/4 din Bodești pe Cracău

